

ՅԱԿՈՒ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Շարժական խորաններ

Տարիներ առաջ, նոր կառուցուած Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիի ժամերգութեան առաջին ներկայութիւնս էր. նստարանները լեցուն էին, եւ ես բաւական ժամանակ ունայնի մտքով մտքով ցաւ զգացի եւ երկու թեւերս տես կապեցի՝ ցաւը քիչ մը թեթեւցնելու համար: Յանկարծ, տարեց մարդ մը մտնելով բարձրաձայն դիտարկութիւն ըրաւ, որ եկեղեցիին մէջ թեւերը տեսնելու կարգը: Անակնկալէն սրբապետը մասնաւորապէս զնայեցաւ ինձ, ըսելով համար, թէ բարեկամ, ես շատ լաւ գիտեմ եկեղեցու մէջ ինքզինքս դաստիարակելու ձեւերը, դուն որ թերեւս տարիներով եկեղեցի չես յաճախած, հիմա ինձի դաս տալու կ'ընես, երբ անդին կ'իմ մը աչքով հասկցուց, որ կարելիութիւն չստանալու, ուղեղը խախտուած լինելու է:

Կան, դարձեալ լաւ լինելու, անասունաժողովներ, հակակրօն ուսման միջոցով կը հետեւին ակամայ, կամ ալ, ներկայ դարձանքներուն մէջ, համը կը հանենք եկեղեցիին գետնները համբուրելով ու ակերը վեր բարձրացուցած, փակ աչքերով աղօթելով, բարձրաձայն ժամերգութեան մասնակցելով ու մոմավառութեամբ մոմակալները խճողելով:

Ինչ խօսք, հայերս ճանչցուած են որդիս հաւատարմութեամբ, եկեղեցաւեր եւ բարեպաշտ ժողովուրդ, քան որ ամենաբարեկեցիկ ժողովուրդ ենք, ամենախիմաստուն ու սաղմուդաւոր մարդոց մէջ աւելի եկեղեցականները յարգած ու դաստիարակուած ենք եւ անոնց սեմին ու շուքաւորները փութերը համբուրած: Չէ՞ որ առաջին քրիստոնէական շրջաններէն ենք: Վերջապէս, չէ՞ որ Ա. Ծառուկեանի ըսածին լինէ՞ր «հայուն չափը, չափազանցութիւնն է...»

Ամէն ինչ հասանելի դարձաւ ամէն մարդու: Այսօր մարդ չկայ, որ գրգռուող բոլորովին հեռախօս չունենայ. փառք մարտահրաշխանութեան՝ գրգռող մէջ է հեռաձայնը, լուսարձակը, լուսանկարչական մեքենան, բառարանը, գրադարանը, նամակասունը եւ նամակաստիւղը, համարագրարանը, ռաշօնը, սինեման եւ դեր ինչեր ու ինչեր: Բոլորը կողմից են, նստած թէ քայլած, բուն թէ արթուն:

Այս բարիքներէն կ'օգտուին հայերս ալ ու կը նշանակենք անոնց զարգացման ալ: Տեսէ՛ք, ինչ ստեղծած ենք. բարձրակարգ տեխնոլոգիաներով, բարձրակարգ եկեղեցի չ'ըլլա՞նք: մենք բարձրակարգ եկեղեցիներ ստեղծած ենք, աւելի ճիշդ՝ բարձրակարգ խորաններ: Հանելուկ է, ոչ, մեր ամէնօրեայ կեանքին մէջ անբաժան մասն է:

Մարտունակները, երթողային թափս կոչուած ջարդոնի մասն մեծապէս կոչեցը, որոնք դեռ կը շրջին քաղաքի մէջ, հակառակ զանոնք որոնք փոխարինելու բազմիցս լուսած խոստումներուն: Ուրեմն, այդ մեքենաները նստողները ոչ միայն կը ճամբորդեն, այլեւ կ'ընեն իրենց առօրեայ աղօթքն ալ ընել, քանի մեքենան զարգարած է բազմաշտասան սասնեակ խաչերով, Յիսուսի ու Աստուածածնի նկարներով եւ անոնցմէ առկա ժողովուրդներով, որոնց վրայ գրուած է «Աստուած, օրհնէ այս մեքենան»: Լաւ կ'ըլլար, եթէ ըսուէ՛ր «եւ մեքենաները»:

Ինչ որ է, ուրեմն ճշմարտութիւնը, որոնց բարիքն կը ճշմարտութեամբ նստեցնուի բազմաթիւ մասնակցներ (թէ ինչն է համար են անոնք, չեն գիտեր, երեւի բախտաբեր ըլլալու են), ինչ որդի վերը ըսի, Յիսուսի եւ Մարիամ Աստուածածնի նկարները, բաւարար են եկեղեցական մթնոլորտ մը ստեղծելու, իսկ խունկի փոխարէն վարորդին սիկառնէթի ծովը կ'անբողջացնէր զանոնք: Միայն թէ մոմավառութիւն կարելի չէ ընել. ան ալ թող զանազան ըլլայ:

Երեւի, որքան շատ ըլլան խաչերն ու սրբանկարները, այնքան շատ կ'ըլլայ Աստուծոյ ողորմածութիւնն ու օրհնութիւնը:

Այս բոլորը բաւարար չեն երեւի, քանի ճամբու ընթացքին, հեռուէն երեւող եկեղեցի մը տեսնուելուն դէպք, ճամբորդները կը խաչակնքեն. այս դարազային ալ՝ մէկ անգամը բաւարար չէ, կը խաչակնքեն երեք անգամ: Ի՞նչ ըսես, հաւատարմութեամբ են: Հաւատարմութեամբ են, թէ՛ սովորութիւն մը կիրառողներ, ձեւականութեամբ անդին չ'անցնողներ:

Սիրելի հայեր, բարի մարդիկ, բարեպաշտութիւնը ձեր խօսքին, ձեր գործին, ձեր փոխարարութեան մէջ թող երեւի. մնացեալը այնքան ալ կարեւոր չէ:

ՄԱՆՈՒԿ ԱՐԱՄՅԱՆ

Հակառակ Հայաստանում օր օրի վաթսրացող սոցիալ-տնտեսական կացութեան, Նիկոլ Փաշինյանը շարունակում է ջանքեր գործադրել ցանկալի իրականության սեղ ներկայացնելու ուղղությամբ: Դրանցից մեկը գնաճի մասին նրա գրառումն էր, որտեղ նա հայտարարում է, որ Հայաստանում գնաճը 2018 թ.-ին կազմել է 1,8 տոկոս՝ «ի հեճուկա կանխատեսումների, թէ 2018-ին կարճաժամկետով 3, մույնիսկ 3,5-4 տոկոս գնաճ»: Կյանքը վարդազույն ներկայացնելու փորձը ավելի համոզիչ դարձնելու համար վարչապետի դաստիարակները հավելում է, որ «մի դրան գնաճի վարձագրի իր մտաւորով էր, բայց կառավարությունը եւ ԿԲ-ն կարողացան հասնել գնաճի զգալի նվազման»: Իսկապէս:

Գնաճի մասին՝ «ի հեճուկա» Նիկոլ Փաշինյանի ներկայացրած վարդազույն գրառման

Նախ, դառնելով «ի հեճուկա» արտահայտության, կարող ենք եզրակացնել, որ Նիկոլ Փաշինյանն անստույգ է Կենտրոնական բանկի կողմից հիմն ընդունվող գնաճի նդասակային ցուցանիշից: Նդասակային այդ ցուցանիշը սահմանվում է ոչ թէ «ի հեճուկա», այլ մի կողմից՝ բարձր գնաճ թույլ չտալու եւ սոցիալական հնարավոր խնդիրները կանխելու համար, մյուս կողմից՝ շատ ցածր գնաճ թույլ չտալու եւ դրանով տնտեսական աճի սեղողը չսահմանափակելու համար: Թե ինչն է գրառում կատարելու ժամանակ վարչապետի դաստիարակները բազմաթիվ խորհրդական-օգնականները նրան այդ մասին չէին ասել, մեր խնդիրը չէ: Կամ գուցէ ասել էին, բայց Նիկոլ Փաշինյանը սովորության համաձայն միանձնյա է ամեն ինչ որոշել: Ինչպէս:



վել այս ընթացքում, նոր ներմուծող ընկերություններ չեն հայտնվել այս շուկայում: Ինչպէս եղել է վերջին 2-3 տարիներին, բեզգինի ներմուծմամբ շարունակում են զբաղվել 4, դիզելային ներմուծմամբ՝ 5 ընկերություն:

Իրականությունն այն է, որ բեզգինի եւ դիզելային գները 2015 թ.-ի փետրվարից են սկսել նվազել, ինչը միջազգային շուկայում տեղի ունեցածի մասնավորապէս, 2014 թ.-ի վերջից սկսված նավթի գների կտրուկ անկման արագացումն է Հայաստանում: Ընդ որում, անհամարժեք արագացումը:

Կա մեկ այլ հանգամանք էա: Թեեւ կառավարությունը գներ չի որոշում, բայց կարող է իր գործողություններով ազդել գնաճի վրա: Խոսքը հենց այն «մի դրան»-ի մասին էր, երբ գնաճի ցուցանիշը առավել մտաւոր էր, որն ըստ Փաշինյանի «կարողացան զսպել»: Իսկապէս նման դրան եղել է, դրա մասին վերելում նշվեց: Խոսքը այս արագ աճի մասին է:

Հենց կառավարության եւ անձամբ Նիկոլ Փաշինյանի դաստիարակները այդ ամիսներին արձանագրվեց այն մտաւորով գնաճը, որի մասին իր գրառումն մեջ հիշատակել է Նիկոլ Փաշինյանը, առանց ասելու սակայն, թէ ո՞ւմ դաստիարակ էր դրած: Թարմացնենք նրա եւ նրան հավաստող քաղաքացիների հիշողությունը: Հոլիս-օգոստոս ամիսներին, երբ Նիկոլ Փաշինյանը թույլ չէր տալ, որ Մեծամորի լրացուցիչ ջրառ կառուցարկի: Դրա հետեւանով բերի մեծ կորուստ էր բարձր գնաճ ունեցում: Նիկոլ Փաշինյանի անձնական մեղադրության դաստիարակ դա սեղի ունեցավ, որի արդյունքում նախորդ արագ աճի համեմատ օյուղատնտեսությունում շուրջ 16 մլրդ դրամի կորուստ ունեցանք: Ամռան օդին առանց ջուր մնացած եւ չորացած բերրի դաստիարակները այդ օրերից օյուղատնտեսական տնտեսությունները, իսկ քաղաքային բնակչությունն էլ հավելյալ գումար կորցրեց վարչապետի այդ մտեցման դաստիարակով՝ գնաճի թռիչք ունեցած օյուղներին գնելու: Եթէ նման կորուստ սեղի ունենար որեւէ այլ իշխանության մեղով, ապա կարելի է եմբարդել, թէ ինչ վայնասուն կարճաժամկետ վարչապետի խմբագրած օրաթերթում եւ քանի տարի դա կ'արձանակվէր: Հիմա կարծես թէ ոչինչ, ամեն ինչ բարեխաղաղ անցավ եւ անգամ կարելի է կորուստ որդես նվազում ներկայացնել:

ցուցանիշը, որի մեջ ներառված են բոլոր 500 արտադրողների եւ ծառայությունների գները եւ որը մոտավորապէս հրապարակվում է:

Կա մեկ այլ հանգամանք էա: Թեեւ կառավարությունը գներ չի որոշում, բայց կարող է իր գործողություններով ազդել գնաճի վրա: Խոսքը հենց այն «մի դրան»-ի մասին էր, երբ գնաճի ցուցանիշը առավել մտաւոր էր, որն ըստ Փաշինյանի «կարողացան զսպել»: Իսկապէս նման դրան եղել է, դրա մասին վերելում նշվեց: Խոսքը այս արագ աճի մասին է:

Հենց կառավարության եւ անձամբ Նիկոլ Փաշինյանի դաստիարակները այդ ամիսներին արձանագրվեց այն մտաւորով գնաճը, որի մասին իր գրառումն մեջ հիշատակել է Նիկոլ Փաշինյանը, առանց ասելու սակայն, թէ ո՞ւմ դաստիարակ էր դրած: Թարմացնենք նրա եւ նրան հավաստող քաղաքացիների հիշողությունը: Հոլիս-օգոստոս ամիսներին, երբ Նիկոլ Փաշինյանը թույլ չէր տալ, որ Մեծամորի լրացուցիչ ջրառ կառուցարկի: Դրա հետեւանով բերի մեծ կորուստ էր բարձր գնաճ ունեցում: Նիկոլ Փաշինյանի անձնական մեղադրության դաստիարակ դա սեղի ունեցավ, որի արդյունքում նախորդ արագ աճի համեմատ օյուղատնտեսությունում շուրջ 16 մլրդ դրամի կորուստ ունեցանք: Ամռան օդին առանց ջուր մնացած եւ չորացած բերրի դաստիարակները այդ օրերից օյուղատնտեսական տնտեսությունները, իսկ քաղաքային բնակչությունն էլ հավելյալ գումար կորցրեց վարչապետի այդ մտեցման դաստիարակով՝ գնաճի թռիչք ունեցած օյուղներին գնելու: Եթէ նման կորուստ սեղի ունենար որեւէ այլ իշխանության մեղով, ապա կարելի է եմբարդել, թէ ինչ վայնասուն կարճաժամկետ վարչապետի խմբագրած օրաթերթում եւ քանի տարի դա կ'արձանակվէր: Հիմա կարծես թէ ոչինչ, ամեն ինչ բարեխաղաղ անցավ եւ անգամ կարելի է կորուստ որդես նվազում ներկայացնել:

Այս ամենից հետո Նիկոլ Փաշինյանը հրապարակում է ցածր գնաճով, եւ այդ օրինակը վարակիչ է դառնում նաեւ նրա թիմակիցների համար: Այսինքն, կարելի է ամեն ինչ անել դեղի վաթսրացում, բայց հրճվել եւ փորձել դա ներկայացնել որդես նվազում: Նման մի «նվաճման» մասին իշխող քաղաքական ուժի ներկայացուցիչները սկսեցին այս օրերին խոսել սոցիալական բարեփոխման մասին: Մարդկանց հիմնարկները փոքր փոքր շարունակողները սակայն իրենք են հայտնվում հիմար վիճակում, քանի որ իրականությունն այն է, որ ներկայիս կառավարությունը որեւէ առնչություն չի ունեցել վառելիքի գների նվազման հետ:

Համեմատման դաստիարակ է նաեւ մեկ արագ կտրուկ բեզգինի եւ դիզելային գների փոփոխություններում: 2018թ. դեկտեմբերի գները 2017թ. դեկտեմբերի համեմատ, ըստ վիճառայության սվայների, Հայաստանում բեզգինի գինն աճել է 6,1 տոկոսով, դիզելային վառելիքինը՝ 20,4 տոկոսով: Հետաքրքիր է, թէ ինչով կ'բացատրեն Նիկոլ Փաշինյանի կողմնակից գնաճված այն փաստը, որ «հին Հայաստանում» անցյալ արագ դեկտեմբերին վառելիքի գներն ավելի ցածր են եղել, քան այս արագ դեկտեմբերին «նոր Հայաստանում»:

Միջազգային գների եւ մեր գների փոփոխությունների անհամարժեքության մասին նույնպէս օլիմպիական սառնասրտություն եւ խորհրդավոր լռություն է դաստիարակում: Փոխարէնը մարդկանց մի սկսած գնաճված շարունակում է հրճվել Նիկոլ Փաշինյանի «ի հեճուկա կանխատեսումների» ցածր գնաճի մասին գրառմամբ, բեզգինի ցածր գնի վերաբերյալ գրառմամբ եւ բնականաբար, չի էլ փորձում ձեռն իրեն խաբանել, որ, թէ ոչ: Դարձյալ փաստենք. սա «նոր Հայաստան» է, որտեղ բնական է այն, ինչ անհրաժեշտ է:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Միմյանց հակասող մտքերը վերջին ժամանակներում հանգիստ չէին տալիս, բայց երբ ֆեյսբուքում մի նկար տեսա, ամեն ինչ հստակվեց. արդեն տեսական ժամանակ է մեր հասարակությունը հիմնականում բաղկացած է դասավորներից: Ընդ որում արդեն բոլորովին էլ կարելու չէ՝ ունենալ դասերը իրավունքով, թե ոչ: Ակնհայտ է մեկ բան, որ բան ու գործ թողած, ազգովին ընդունել ենք դասավորի կեցվածք է մեծ-մեծ, անսխալ ու փնտրված նախնային արժեքներ ենք թողարկում:

Սկսենք նրանից, որ վերջին քառասուն տարի սրանաչափի դասերում ամենիս էլ փորձագետներ իրենց հարցազրույցներում ու մասնավոր զրույցներում դժգոհում են օրենսդրական «բացերից» եւ ասում, որ հարցերի կլորեցված լինելը կարող է կարգավորել անհաս-հասարակություն-դեմոկրատիայի փոխհարաբերությունները: Որ օրենսդրությունը հանրային իշխանությանն ու հասարակությանը կենսականորեն աղաքակցող սնուցող առաջնային համակարգ է: Իսկ մենք այժմ ունենք նոր իրողություն, նոր հայտնություն: Հետեւումք մեր ազգընթացները մայրաքաղաքում փոխարեն թող զբաղվեն իրավաստեղծ գործունեությամբ եւ լրացնեն բոլոր այն բացերը, որոնք առկա են ՀՀ օրենսդրության: Շատ կարելու է մաքուր, որ այսուհետ մերժելի դարձնեն մաքուր ֆազնագրականությունը:

Թողնենք, որ արտաքին քաղաքականությանը զբաղվեն դիվանագիտականությունը: Իհարկե, խոսքի ազատությունը մեծագույն արժեք է, սակայն կան աստիճաններ (բանակ, անվտանգություն, հետախուզություն եւ այլն), որոնցով ղեկավարվում ենք միայն մասնագետները: Այդպիսին է մաքուր արտաքին քաղաքականությունը: Թե չէ՝ ինչից էլ ընդունվում ենք միայն անհրաժեշտ քայլերով: Բանը հասել է այնտեղ, որ եթե նույնիսկ որեւէ դրական փոփոխություն է լինում, փորձում ենք դեմքով, հասուկ հետազոտություններ իրականացնել ու ցույց տալ, որ դա բոլորովին էլ իշխանությունների ներքինը չի:

Օրինակներ շատ կարող են բերել, սակայն, կարծում եմ, էականը դա չէ: Կարելու էր գիտակցել, որ անցյալ տարի մեր երկիրն անցավ հանրային ցնցումների միջով, որոնք ասում ենք, որ դա զգալիորեն փոխեցին մեր դասերը: Գրեցինք մեր քաղաքականությանը երկրի անցյալի, ներկայի եւ ապագայի վերաբերյալ, բայց եւ ծնեցինք բազմաթիվ հարցականներ, որոնց դասասխանները ղեկավարում ենք փորձենք զսնել իմենք: Հասկալիս կարելու է, որ սարվելով հեղափոխության ոգեւորությամբ, շարունակաբար աչք չփակենք անցանկալի իրողությունների վրա, կրկնենք անցյալը, եւ ի վերջո վերադառնանք նույն այն կեցին, որից սկսել ենք: Այն վերադասարանը, որ դա այս անգամ կասա-

րենք դրո՞շտե՞սինքն մակարդակով, որ դեռ սխալ էր հնարավորինս բացառվել: Հասկալ է, որ նոր իշխանությունները փնտրեցին սեղ շատ ունեն: Հասկանալի է մաքուր, որ մայրաքաղաքում ու նրանց արբանյակները դա անում են հաճախով: Բայց որ դա անում են մաքուր, ովքեր հեղափոխությունից հետո ժառանգորեն զուլեղում էին նրանց յուրաքանչյուր ֆայլը եւ մեծ ակնկալիքներ ունեին ու չստացան, դա արդեն խիստ վստահավոր է, քանի որ ներառվածները սովորաբար հակված են սեւացնելու ամեն ինչ եւ չնկատելու նույնիսկ ամենադրական իրողությունները:

Անչափ կարելու է, որ այժմ արդեն գիտակցենք իմ կարծիքով մի քանի կարեւոր իրողություններ, կարողանանք ձեռքագրել հեղափոխականության ինտեգրացիայի վստահավոր ազդեցությունից, ճիշտ վերլուծություններ կատարենք, որ դեռ արդեն ու ձայն փնտրեցինք ու դասերը փոխարեն կարողանանք ոչ միայն խոսակցել սխալներից, այլեւ ընթացիկ առաջ ընթանալու իրատեսական եւ լավագույն ուղիները: Արդ մեր դիտարկումները, թե ինչու, ինչի ար-

հանգեցրել էր հոգեբանական փակուղու, առիթը ներկայացավ եւ այն դրո՞շտե՞սինքն:

Ե) բանական առկա խնդիրները, որոնք չէին բարձրաձայնվում, բայց բոլորս տեսնում էինք մեր գիմնոր երեխաներին ստիպված ամեն ինչով աղաքակցելով, սահմանին գոհերը, հակառակորդի աճող հոխորտանքն ու ազդեցիկ լուրջաբանը եւ դրան զուգահեռ մեր ավելացող կրթականությունը հասել էին ծայրագույն մակարդակի:

Ը) երկրի իշխանավորների եւ մասնավոր ղեկավարների մեծամասնությանը ներկայացուցիչների անփոփոխ նույնությունն ու անձառակ միակերպությունը հոգեցրել էր հասարակությանը եւ փոփոխության ընդգծված լուրջաբանը:

Ք) կարճ ժամանակում ակնհայտ դարձավ, որ մեր նոր սահմանադրությունը, ցավով, մասնավոր էր աղաքակցելու Սերժ Սարգսյանի կառավարման երկարաձգումը: Սահմանադրություն, որով օրենսդիր իշխանությունը ստորագրված է գործադիրին, իսկ վարչապետն օժտված է «դիկտատորական» լիազորություններով: (*)

Ժ) հասարակությունն այլեւս չէր

Տարեսկզբյան մտրումներ

Տի, որ կան իրավագիտականությամբ եւ իրավաբանականությամբ աչքի ընկնող հասարակություններ, որոնց հաջողվել է ստեղծել օրենսդրական այնպիսի համակարգ, որն արտաքինում է հասարակական դատարանների ընդհանուր վիճակը, դիմադրել է եւ ուղղակիորեն միջավայր է կարգավորել անհաս-հասարակություն-դեմոկրատիայի փոխհարաբերությունները:

ոյունում եւ ինչպես տեղի ունեցավ «Թավաշի հեղափոխությունը»:

ա) երկրում ճգնաժամային ճգնաժամի եւ բացարձակ մեծիշխանության հետեւանում հասունացել էր հեղափոխական իրողություն, այսինքն՝ վերելուներ արդեն չէին կարողանում, իսկ ներքինները չէին ուզում հին ձեռքով կառավարվել:

բ) փողոց դուրս եկան հազարավոր մարդիկ: Ընդ որում նկատեցին, որ նրանց ճնշող մեծամասնությունն ավելի շատ դեմ էր իշխանություններին, քան թե կողմնակից միկուլականներին:

գ) աշխատանքի բերումով եւ այլ առիթներով զարգացած սարքեր երկրներում լինելով եւ իրավաբաններ մեզ համարելով որդեկ հիմնավորք եւ ֆալսեմալիք ազգ, մեծ քանակ էին, որ արժանի են արդեն առաջադեմ ժողովուրդներին համաբայլ, առավել եւս, որ մեր մասնագիտական ու գործնական որակներով նրանց չենք գիշում:

դ) անկախությունից ի վեր երկրում կյանքը շատերի համար վերածվել էր միադատարան ու դժոխական գոյատեւան եւ դրա վերջը չէր էլ երեւում: Այդ ժամանակի հետեւանք ահագնացող արտադրություն էլ հասել էր վստահավոր սահմանագծի եւ սղառնում էր մեր իմնության լինելիությանը:

ե) հասարակության մեջ արտաքին հարաբերությունների ցույց կյանքը՝ ավանդական հայկական կենսակերպի ֆայլայման ֆոնին եւ ընչազուրկ խալի թվաբանակի շարունակական մեծացումն ու այդ երկուսի միջեւ օրեցօր խոռացող վիճակը կրիտիկական ասիճանի էր հասել:

զ) մեր խղճի ու ճշմարտության միջեւ ամենօրյա ներքին հակասությունը

ցանկանում վճարել ցածրակարգ եւ անմոտանակ կրթություն համար: Այն կրթության, որի արդյունքում լրագրողի դիմումով խանութի վաճառող էին դառնում, իրավաբանի՝ սախու վարող, բանասերի՝ մասնագետար եւ այդպիսի շարունակ:

ի) գործազրկության առեւտրի չափերն ու առաջին սղառնան արդարեւնեղի ու ծառայությունների գների շարունակական աճը եւ այլն, եւ այլն:

Հետեղափոխական քաղաքում անչափ կարելու էր գիտակցել, որ փերվել է ընդամենը համակարգային բուրգի գազաթը, սակայն օլիգարխի կլանների սղառնավոր գործող դեմական ինստիտուտների հիմնական մասը շարունակում է իրականացնել իր գործառնությունը մախլին ձեւերով ու մեթոդներով: Ամհրաժեշտ է վերափոխել դրանք եւ այդ գործառնություններն սկսել սահմանադրական բարեփոխումներից, այնուհետեւ կասարել ադմինիստրատիվ դասի բարելավում, սնտեսական, կրթական եւ անկասկած մաքուր սղառնական բարեփոխումներ: Չմոռանանք մաքուր, որ չափից ավելի ժողովրդավարությունից մինչեւ անիշխանություն ընդամենը մեկ ֆայլ է:

Ի վերջո, լավ կլինի մյուսներին դարսավելու եւ դասերը փոխարեն յուրաքանչյուրս վերափոխումներ սկսենք մեզանից: 3-13.01.2019

*) Նոր սահմանադրության աս դրույթներ սկսել էին մամուլում փնտրեցնել դեռեւս այն օրերին, երբ դասարանական էին մերկայացնել հանրավելի, այդ թվում՝ «Ազգ»-ում:

Տրանս Մարգարյանը դասարանական է տուն ուղարկել «Իմ ֆայլին», մինչդեռ վերջիններս ցանկանում են «մի ֆիլ էլ խաղալ»



Արցախում ընթացող ՀՀ-ի ընդհանուր ժողովում իր ելույթի ժամանակ **Տրանս Մարգարյանը** խոսելով նոր իշխանության մասին հայտարարել է, որ հաջորդ ընտրություններին այս իշխանություններին իրենք տուն են ուղարկելու՝ եւ սամաձնելու են երկրի ղեկավարման գործը:

«Նոր իշխանությունները չեն արտաքինում ժողովրդական շարժման շրանադրությունները եւ անկարող են լուծել այն խնդիրները, որոնց համար էլ սկիզբ առավ այս շարժումը», - ասել է Տ. Մարգարյանը:

Շամեր անց հայտարարությանն արձագանքեց **Ալեք Սիմոնյանը**. «Ընտրողները գնահատական սկսեցին թե՛ մեզ, թե՛ իրենց», - ձեռագրույցի ժամանակ ասել է Ա. Սիմոնյանը: Ավելի կոռոպտի արձագանքի է արժանացել իրենց «տուն գնալու» մասին հայտարարությունը:

«Նախ թող իրենք ներս գան, հետո նոր տուն ուղարկելու մասին կխոսենք», - ասել է Սիմոնյանը:

«Իմ ֆայլը» դաշինքի մեկ այլ դասարանական **Սիմոնյան** ասել է. «Մեզ տուն ուղարկողը ժողովուրդն է, ոչ թե Տրանս Մարգարյանը:»

Թուրքական միջոցառում Լեքսինգտոնի գրադարանում

«Ամերիկայում ֆարոգակյան նոյասակներով միլիոններ ծախսելուց բացի, Թուրքիան փորձում է մեծացնել իր ֆաղափական ազդեցությունը այս երկրում»: Նման համոզմունք է հայտնում անկախ լրագրող **Դավիթ Բոյաջյանը** «Արմինյն Սիոր-Սիֆթեյթից» ստրեյթադանաբար ներկայացվող հոդվածում:

Անցյալ տարվա դեկտեմբերի 10-ին մոտ հարյուր թուրքեր եւ 18 հայեր, մեծ մասը Հայ երիտասարդական դասակարգության (AYF) Մեծն Բոստոնի մասնաճյուղից, ներկա են գտնվել թուրքերեն լեզվով գրերի մվիրատվության միջոցառմանը Լեքսինգտոնի (Մասաչուսեթս) Cary Memorial հանրային գրադարանում, որտեղ գլխավոր բանախոսը եղել է Բոստոնում Թուրքիայի գլխավոր հյուրընկալող **Ջեյլան Օզեն Երիսեմը**: Հավանաբար ներկա էին նաեւ ամերիկացի եւ թուրք անվտանգության աշխատակիցներ ֆաղափագիական հազուսով: AYP-ի անդամները Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ թռուցիկներ էին բաժանել ցեմֆի մոսֆի առջեւ:

Թուրքերը մոտ 100 գիրք մվիրեցին գրադարանի համախարհային լեզուների բաժնին, որտեղ գրքեր կան ֆրանսերեն, իտալերեն, բենգալերեն, թամիլերեն, հինդի եւ կորեերեն լեզուներով: **Հայերեն լեզվով գրականություն չկա**: Հեռախոսակցում է այն փաստը, որ գրքերի այդ բաժնի ֆաղափականության մեջ ներկա է, որ «չեն ընդունվելու գրքեր օտար վերնագրերով», բայց «բացառություններ» կարելի է թույլ տալ:

Իր խոսքում կին հյուրընկալող նշել է, որ գրքերը «մեր հոգին են, մեր սրտը, մեր բանականությունը»: Դրանցով մենք դրական ազդեցություն ենք ցանկանում թողնել հասարակության վրա եւ աշխարհը դարձնել ավելի լավը»: Նա խոսեցավ է երեխաների համար թուրքական դասնվածների հասուկ միջոցառումներ կազմակերպել: Նվիրաբերված գրքերի հավաքածուի ժողովները կսերլիս մա ցենցացել է. «Պատշտանք ինձ ժխտական էներգիայից»՝ անտուրս նկատի ունենալով հայերի ներկայությունը եւ նրանց իրավական դատարանները: Նվիրված գրքերի շարունակում էին Օրհան Պեմիշը Թուրքիայի 1919-23 թվերի անկախությանը մվիրված հասուրները, «Bilinmeyen Lozan» (Անծանոթ Լոզանի դայանազիրը) գիրքը՝ Թահա Ալյուի հեղինակությամբ, մաքուր Յուլյալ Նոա Հարարիի «Sapiens»-ը, Էդգար Պոի, Դեն Բրաունի, Էլիֆ Շաֆաի եւ Օրհան Փանուֆի ստեղծագործությունները:

Ջանի որ հարց ու դասասխանի ժամանակ չհասկացվեց, միջոցառման վերջում մոտեցալ հյուրընկալող (հասուկ գործակալը մոտ 3 մեր հեռավորության վրա կանգնած էր) եւ փորձեց իր մեկնաբանությունը լսել լրագրողների հանդեմ Թուրքիայում ցուցաբերված հետադարձությունների եւ ամերիկյան գրադարանի ընձեռած ազատության վերաբերյալ: Նա չդասասխանեց:

Հավասացած եմ, որ գրքերի մվիրատվության այս միջոցառումը, որի նմանը կազմակերպվել էր մաքուր Սանա Կլարայում (Կալիֆոռնիա) եւ Հյուստոնում (Տեխաս), հիմնականում ֆաղափական նոյասակ է հետադարձում, բարելավելու Թուրքիայի «իմիջը» Մ. Նահանգներում: Թուրքիայի արտաքինադարձությունը ակնհայտորեն մասնակից է այս գործընթացին:

Գրադարանի սուրեմի մոտ

Նույն օրը առավոտյան Լեքսինգտոնի բնակիչ, վավերագրական ֆիլմեր թողարկող **Ռոզըր Հակոբյանը** այցելել էր գրադարանի սուրեմուի Կորեն Ստեմբիջին եւ իր մտադրությունը հայտնել այն առնչությամբ, որ մվիրաբերյալ գրքերի մեջ կարող էին լինել մաքուր Հայոց ցեղասպանության փաստը աղավաղող հասուրներ:

Միջոցառման վերջում մենք եւս (երեք հայեր) մոտեցանք սուրեմին, եւ ընդգծեցինք, որ հյուրընկալող երիզները ներկայացնում է Երողանի բռնադատական Թուրքիան, որտեղ լրագրողներին եւ այլախոհներին հետադարձում են եւ բանտարկում, խախտում ֆուրերի, պելիների, ֆրիսոնյաների իրավունքները, ժխտում Հայոց ցեղասպանությունը: Տուրեմուիին, որն ունի ռուսական արմատներ, ընթանումով մոտեցավ մեր առաջադրած հարցերին եւ մտադրություններին, բայց նեցեց, որ թուրքերն իրենք էին հրավիրել հյուրընկալողներին եւ գրադարանը չէր կարող չընդառաջել նրան:

Թարգմ. Ն. ԾՈՒՆԿՅԱՆԸ (The Arm. Mirror-Spectator)

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՏՅԱԼ

Պետրոսյան, ԱՄՆ

Բնօրրանից սարագրվելուց ի վեր, հայերիս մոտ ձեռավորվել է այն կարծիքը, որ կյանքն սփյուռքում մեր ճակատագիրն է կամ լավագույն դեպքում նման է հրեաների իրավիճակին: Բայց երկու համաժառանգային բաժանումներն ու սեփանդոգիաների առաջխաղացումները եկան հաստատելու, որ զանգվածային սեղաճարժերը ամրելակերտի բնական երևույթներ են: Տարբեր ազգությունների խմբավորումներ, որոնք բռնի սեղահանվել էին իրենց մայրենի երկրից, կազմեցին իրենց համադասասխան սփյուռքը եւ կարողանալ շարունակելու համար իրենց կյանքը ստիպված եղան դիմագրավելու սարսափնայթ մարտահրավերներ:

Խորհրդային Միության փլուզումը գաղթականների նորանոր ալիքների առաջացման դասճառ դարձավ: Նրանք գլխավոր

հասկալուց սրվում է այն ժամանակ, երբ Թուրքիայի հետ հարաբերությունների կարգավորման, կամ նրանից փոխհասուցում ստանալու հարցերն են առաջ քաշվում: Նաեւ երբ Հայաստանի կառավարության հետ խոսելու առիթ է ստեղծվում:

Վերջին տարիներին, լուրջ գիտնականներ, արհեստավար մեկնաբաններ եւ հասարակական գործիչներ գրում են այս թեմաների շուրջ: Երբեմն միայն սփյուռքի մասին, բայց հաճախ նաեւ հանդիմանալու հայության մասին: Շատ խելամիտ գաղափարներ եւ տեսություններ են առաջ քաշվում եւ երբեմն նաեւ կազմակերպչական հայրեր առնելու նախաձեռնություններ են երեսան գալիս: Վերջինիս շարունակ է բարեբար Վահե Կարապետյանը, Կալիֆոռնիայից, որն արդեն կանոնադրություն է մշակել «Համահայկական միաբանություն» անունով սփյուռքյան մի կազմակերպություն հիմնելու համար:

Որոշ մարդիկ, որոնք մտնում խիզախ ծրագրեր են ձեռնար-

նել մի կազմակերպություն, որը բացի սփյուռքյան հարցերից, սփյուռքի հետ կապերը սերտացնելուց, զբաղվի նաեւ դեմոկրատիայի ներդրողի հարցերով:

Չանգվածային ներգաղթի նախորդ փորձերը աղետալի են եղել հասակ ու համադասասխան ծրագրերի բացակայության հետեւանով: Խորհրդային ժամանակներում ի զին մեծ ջանքեր է նորոգել մտածելակերտի ներգաղթ կազմակերպչ Մերձավոր Արեւելքի երկրներից: Այսօր իրավիճակը տարբեր է, եւ քիչախ դարձած համայնքները հիմնականում Ռուսաստանում, Ուկրաինայում եւ Կենտրոնական Ասիայում են գտնվում, որտեղ նոր կենտրոններ այնքան էլ սիրալի վերաբերմունքի չեն արժանանում, բայց նրանց կաղը հայրենիքի հետ դեռ ամուր է:

Մյուս համայնքների համար, սփյուռքում աղբյուր դարձել է համահարթեցման (գլոբալիզացիայի) գործունեության մի մասը: Նրանք ժամանակ առ ժա-

նաբեր որակավորումներով: Զաղափական մեկնաբան Կիզեն Զորյանը հավաստեց է, որ սփյուռքի նոր դեկավարների համար բնագրասական-վերլուծաբանական մտածողություն ունենալն անհրաժեշտ էր այնքան է: Նա գրում է, որ եթե սփյուռքյան ավանդական կառույցները չկարողանան նման մտածողություն դրսեւորել, որն առաջին հայրենի է դեմոկրատիայական սեւակական եւ առաջնորդի հասկություն ունենալուն, աղա շատ շուտով նրանք կվերահսկվեն ակտիվիստների, մարդասերների եւ արհեստավարների մի նոր սերնդի կողմից, որը կցանկանա փոխել Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունները, եւ որը այդ ավանդական կառույցները արդեն ժամանակավրեպ կհամարի: Անուշուհ, սա սղառնալի կարող է լինել սփյուռքյան ավանդական կառույցների դեկավարների համար, սակայն կարող է նաեւ նոր հնարավորություններ ստեղծել վերակենդանացնելու համայն սփյուռքի:

Սփյուռքը համահարթեցման դրսեւորումներում (Diaspora Living a Manifestation of Globalization)

րադես դեմոկրատի Արեւմուտք սեղաճարժեցին սփյուռքյան կյանքին մի նոր շերտավորում ավելացնելով: Բայց Ռուսաստան, Ուկրաինա կամ Կենտրոնական Ասիա մեկնած հայաստացիները իրենց նախկին աղբյուրներից շատ բան չփոխեցին, քանի որ չունեցան լեզվական եւ մշակութային արգելիներ հաղթահարելու դարձարձակությունը: Նախկինում արեւմտյան երկրներում կամ Մերձավոր Արեւելքում աղախասան գտած հայերը շատ էին սանջվել, որովհետեւ գաղթականի կյանքը ահալոր ծանր էր նրանց համար: Նրանք նոր միջավայրում էին հայտնվել ցեղասպանության եւ սեղահանության սուկալի բեռն իրենց ուսերին եւ վերաբնակեցումը նրանց համար մի տեսակ դասիժ էր առաջացած իրենց բնօրրանից անարդարացիորեն դուրս մղվելու հետեւանով: Նոր ժամանակների գաղթականների համար նորանոր երկրներում հայտնվելը իրենց կենսաղայնանները բարելավելու՝ նոր հնարավորությունների եւ ակնկալությունների միջոց է:



կում, օգտագործում են որոշակի համայնքների արդեն գոյություն ունեցող մոդելներ: Կարապետյանի դեմոկրատի Կալիֆոռնիայի հայկական համայնքի մոդելն է, չնայած նա ձգտում է ամբողջ սփյուռքը ներառել իր ծրագրում:

Հայաստանի եւ սփյուռքի համար գլոբալ տեսլականներ ունեն նաեւ Ռուբեն Կարապետյանը, Գյուլբենկյան հիմնադրամը եւ այլ կազմակերպություններ ու անհատներ: Մինչ անկախ Հայաստանի կառավարության դարձակառնությունն է մշակել իր տեսլականը կամ նախապայման ծրագրերը Հայաստանի եւ ամբողջ հայության հետագա 50 տարիների համար, մենք ակամաստե ենք լինում, թե ինչպես իրականացնելու իրականացումը փորձում է լուծարել, առանց հանդուգի բացատրությունների, սփյուռքի նախարարությունը: Խոսակցություններ կան, որ սփյուռքի նախարարությունը ղեկ է ներառվի մի այլ կառույցի՝ արտգործնախարարության մեջ, սակայն մինչ օրս որեւէ հստակ որոշում չի հրատարակվել: Վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի դասկերացմամբ ղեկ է հիմ-

մանակ Հայաստան են այցելում, նույնիսկ բնակարաններ ձեռք բերում այնտեղ, բայց վերջին հաշվով իրենց հիմնական կեցության վայրը Արեւմուտք են համարում:

Ուզեմ, թե չուզեմ ղեկ է ընդունեմ, որ սփյուռքում աղբյուր մշակական, հարատե երևույթ է: Այդ դասճառով էլ շատերն են ձգտում դարձելու նման հավանական գոյության շարունակական բնույթի նախապայման ու դրադասճառները:

Իր բնականոն զարգացման ընթացքում սփյուռքը մասնավոր է եւ կորցրել երբեմնի իր առաջնորդ ունենալու անհրաժեշտությունը: Զորավար Անդրանիկի նման հերոսները անասհման հարգամբ էին վայելում եւ հասարակությունը նրան էր նայում որդես առաջնորդի: Նման արժանիքներ ունեցող առաջնորդներ այսօր չկան: Եվ նույնիսկ եթե Անդրանիկն այսօր որդ լինեւ, շատերն չէ, որ նրա խորհուրդներին կամ հրամաններին կիցեւեւին:

Սփյուռքն այլեւ կարիք չունի առաջնորդների, որոնք կմտածեն ու կմտածվեն հոգուս հասարակության եւ ըստ այդմ հրամաններ կարձակեն: Նոր առաջնորդներ են անհրաժեշտ, նոր,

անուշուհ բոլորովին նոր կառուցվածով:

Դժբախտաբար, Հայաստանը դեռ չունի ֆաղափական մշակույթ եւ կայուն ղեկավարություն: Աղբյուրների հետ շարունակվող դիմադրումն անկայունությունը թույլ չեն տա, առնվազն տեսանելի աղազայում, կազմավորելու կայուն եւ ամուր ղեկավարություն: Եթե Հայաստանը հասած լինեւ այդ կարգավիճակին, աղա սփյուռքն անաղայնամորեւ կողջուներ իր գործերին խառնվելու Հայաստանի կառավարության միջամտությունը:

Դարերի ընթացքում հայերը որոշ երկրներում կուտակել են հսկայական համայնական հարստություն եւ ակտիվներ, որոնց կառավարման եւ դաստիարակման միջոցները վեր են իրենց կարողություններից:

Սփյուռքը դարձել է անդեկավար մի ամբողջություն, մի մարմին, որն անկարող է այլեւս հոգալու իր ճակատագիրը: Մենք հասել ենք մի կետի, որտեղ բարձրագույն մի իրականություն է ղեկ, որդեսգի կարգավորի ճակատագիրը, օրինակ Կալկաթայի (Հնդկաստան) հայկական մարդասիրական ֆուլեթի: Այդ իրականությունը նաեւ լիազորված ղեկ է լինի դրոյրներ փակելու-չփակելու (ինչպես օրինակ Մեկոնյան կրթական վարժարանը Կիոթոսում) եւ Երուսաղեմի դաստիարակման անճարժ գույքի դաստիարակման վերանայելու իրավունքով: Անասելի մեծ չափերի բարոյական եւ նյութական արժեքներ այսօր վստահակ են գտնվում սփյուռքում: Ներկա մասնավոր դեկավարության ուժերից վեր է վերակազմակերպել սփյուռքը եւ որոշել նրա աղազան: Իսկ Հայաստանը դեռ երկար տասնամյակների կարիքն ունի, որդեսգի կարողանա ձեռք բերել կայուն ղեկավարությունն եւ ձեռք մեկնել աղախարիվ մեկ սփյուռք հայկական համայնքներին:

Թարգմ. ՎԱԿՈՒՄ ԾՈՒՆԻԿՅԱՆԸ (The Arm. Mirror-Spectator)

ՄԻԵԴ-ը Սամվել Մայրապետյանի գործով՝ Հայաստանի կառավարությանը

Ըստ Սամվել Մայրապետյանի փաստաբանական խմբի տարածած հաղորդագրության՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը հունվարի 17-ին որոշել է միջանկյալ միջոց կիրառել Սամվել Մայրապետյանի գործով եւ ցուցում է սվել Հայաստանի կառավարությանը՝ շատ կերտով աղախովել Սամվել Մայրապետյանի առողջական վիճակին համադասասխան բուժօգնություն՝ համաձայն բժիշկ մասնագետների ցուցումների, այդ թվում տրանսլյունդ դրեմավորման մեթոդի կիրառմամբ: Զանի որ այդ մեթոդը Հայաստանում չի կիրառվում, ՄԻԵԴ որոշումից բխում է, որ Սամվել Մայրապետյանին ղեկ է թույլ տալ մեկնել Գերմանիա, այն իրավունքով գտնվող՝ որտեղ նախկինում նա բուժվել է: Դատարանը նաեւ Մայրապետյանի գործին առաջնահերթություն տալու որոշում է կայացրել՝ հրահանգելով դիմումատուի փաստաբաններին մի ամի օրվա ընթացքում ուղարկել ամբողջական գանգաքը՝ այդ թվում ֆախով: ՄԻԵԴ-ը, ըստ հաղորդագրության, գոուտացրել է ՀՀ կառավարությանը, որ որոշման չկատարումը հանգեցնում է ՀՀ-ի կողմից մարդու իրավունքների կոնվենցիայի խախտման: Մ. Խ.

Նախագահն ստորագրեց վարչապետի հրամանագիրը

Հունվարի 14-ին ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանն ստորագրել է Նիկոլ Փաշինյանին ՀՀ վարչապետ նշանակելու մասին հրամանագիրը:

Հիշեցնեն, որ մինչ իրականացնելու Նիկոլ Փաշինյանը բազմիցս հրադարձակ հայտարարել էր, որ Արմեն Սարգսյանի փաստաթղթերը չեն համադասասխանում ՀՀ նախագահի դաստնոսն ստանձնելու համար եւ որ նա ոչ լեգիտիմ նախագահ է: Այսօր նույն «ոչ լեգիտիմ» նախագահն ստորագրել է նրա դաստնակարման հրամանագիրը. գարմանալի է՝ «ոչ լեգիտիմ» նախագահն ստորագրում է լեգիտիմ վարչապետի հրամանագիրը: Իրոք կյանքը վարունգի է նման: Գ. Գ.

ԱՄԷ-ից գործարարների հասուկ խումբ կայցելի Հայաստան

Պատճառական այցով Արաբական Միացյալ Էմիրություններում գտնվող ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանը հանդիմել է նորարարական ֆաղաբ Հարժայի կառավարիչ շեյխ, դոկտոր Սուլթան Բին Սուլեյմանեղ Ալ Զասիմիին:

Հանդիմման ընթացքում դաստնակարման լե ձեռք բերվել, որ ԱՄԷ-ից գործարարների հասուկ խումբ կայցելի Հայաստան՝ կոնկրետ ծրագրեր մշակելու եւ իրագործելու նախապայման: Որոշվել է նաեւ Հարժան եւ Հայաստանի որեւէ ֆաղաբ ֆույր ֆաղաբներ հոչակել:

Նախագահ Սարգսյանի հրավերով 2019 թ. ընթացքում դոկտոր Ալ Զասիմին կայցելի Հայաստան: Գ. Գ.

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Այն, դասարանի՞ց է

Երբ դու ինչ-որ բան հաճախ կրկնում ես, ուրեմն կան քեզ հաճախ են մեղադրում ասածիդ հակառակի համար, ինչը վաս է, կան էլ դու ինքդ քեզ ուզում ես համոզել նրանում, ինչը ասում ես, սա ավելի վաս է: Վարչապետ Փաշինյանը նորից է ասել, որ ինքը որեւէ դասավորի չի գտնում: Բայց այս անգամ դասը Փաշինյանը ուրիշ՝ ինձ գոնե ավելի հետաքրքիր բան էլ է ասել. այն՝ որ ինքը չի գտնում դասավորներին, բայց դա չի նշանակում, որ դասավորներին գտնող չկա: Հասկանալի է, որ վարչապետը նկատի է ունենում, որ դասավորներին գտնողն են իր խորհրդակցանքները, կամ օգնականները, կամ սեղակավերը, կամ կուսակիցները, կամ համակիրները, քանի որ այս խմբերից որեւէ մեկից եթե գտնվեն դասավորներին, կասցվի, որ գտնվում են վարչապետի անունից: Բայց ըստ Հայաստանի վարչապետի, դասավորներին գտնողը կամ գտնողները որեւէ կառույցում չեն թաքցվում, հետաքրքիր է հետաքրքիր դասավորներին, ավելի՛ն՝ հակահետաքրքիրներին են:



Այստեղ արդեն այլ հարցեր են առաջանում. իսկ երբևիցե՞ն են համադասարանյան մարմինները փորձում դարձել, թե ովքեր են գտնող դասավորներին: Ի դեպ, փորձում են, չէ՞, դարձել... Եթե օրինակ վարչապետի այս վերջին հայտարարությունից հետո են սկսել դարձել, ապա

նորմալ է, մարդիկ չեն կարող մի քանի օրում նման մակարդակի հանցագործություն բացահայտել, իսկ եթե դարձվի, որ անցյալ տարվա ապրիլ-մայիսից են սկսել, ուրեմն կան դասավորներին գտնողներն են ահագին զիլ, կան էլ նրանց հայտնաբերողները ամենեւին էլ զիլ չեն: Ուրիշ հետաքրքիր հարց էլ կա. սրամաքանում են, որ դասավորներին գտնողն են ոչ թե սովորական ֆալսեթները, այլ դաստիարակ եղածները: Ինչո՞ւ, որովհետեւ սովորական ֆալսեթները հազիվ թե իմանան դասավորների հեռախոսահամարները: Հիմա, ինչո՞ւ են օգնականները մասկոթի դաստիարակները սարսափելի մնալ գործող դասավորների համար: Ենթադրենք կոնկրետ դասական գործով կոնկրետ դաստիարակը գտնողներն են կոնկրետ դասավորին ու ասում, թե կոնկրետ ինչ է մեզ ասել: Ենթադրենք դասավորը նրան ասում՝ «Հարգելիս, երկուսը իրավիճակ է փոխվել»: Ենթադրենք դաստիարակը զննողն է՝ հիշեցնելով իր եւ սվալ դասավորի համատեղ եֆեթերն ու ուրախու-

թյունները, սղառնալով, որ դրանք այլևս չեն կրկնվելու: Դասավորն էլ, ենթադրենք, ասում է՝ «Իյա, իրո՞ք» եւ անջատում է հեռախոսը: Ի՞նչ է լինելու, նկատի ունեն՝ դաստիարակը դասավորին ի՞նչ է ասելու, գործից հանելու է, ինչն ուղղակի չի կարող անել, թե՛ ուսելու է, ինչը դարձապես հնարավոր չէ: Եւ ուրեմն, Հայաստանի Հանրապետության հոգաբարձ ֆալսեթներ, ես ուզում եմ հասկանալ, թե ո՞վ է գտնողները դասավորներին, բացի նրանց ընտանիքների անդամներից, բարեկամներից, ֆավոր-սանիկներից... լավ, նաեւ մոտ հարեւաններից: Վարչապետն ասում է, որ ինչո՞ւ չէ, համադասարանյան մարմինները, եթե իմանալին, ապա կասեին, դաստիարակները՝ սրամաքանական չէ, Կրեմլից ու Սոխսկի սնից էլ դասավորին ինչո՞ւ մեզ է գտնվում, եթե Բաղրամյան 26-ի հեռախոսահամարն ունեն: Սի խոսով՝ կան Հայաստանի դասավորներին գտնողներն էլ Դրակուլայի հոգին, կան էլ Հայաստանի դասավորներին ոչ ոք չի գտնում:

Նստե՛ք երկու՛

Ձիսսի եւ Կոկա-կոլայի ազդեցությունը

Պիսե՛ք ինչից է սկսվում բռնադատությունը: Վարկապանոնից: Օրինակ կոկակարները որոշում են, որ այսուհետեւ բոլոր կոկակարները հաճախորդների առջեւ չհրեք է փնտվեն ուրիշ կոկակարների գործը: Կամ լրագրողները որոշում են, որ սրանից հետո իրենք դարձան են չհամարձակվել միմյանց աշխատանքը՝ համարության առջեւ: Երբ հայտնվում է նման՝ մասնագիտական «դեմոստրացիա»-ներ, եւ «դասավոր է»-ների օգնությամբ, սկսվում է բռնադատությունը: Հիմա, Կրթության եւ գիտության նախարարի դաստիարակար դասընթացի Արարիկ Հարությունյանը ներկայացրել է Մանկավարժի վարկապանոն աշխատությունը: Ներկայացրել է համարյա իննսուներեւ, եւ սա աս կարելու է, քանի որ եթե ես, օրինակ, այն հիմա դաստիարակում եմ իննսուներեւ, դա նշանակում է, որ դրա իրավունք ունեն: Ինչպե՛ս:

Եթե ոչ ջիսս եւ հազնում, ոչ էլ կոկա-կոլա եւ խմում, ապա ցավակցում են ձեզ: Ամենայն հավանականությամբ ծնվել է 1991-ից ավելի շուտ, ձեր սիրած գույնը կարմիր է, գործիքներից ամենաբարձրն օգտագործում եմ մուրճն ու մանգաղը, Ռուսաստանի հիմնը լսելիս էլ՝ ակամայից ոսփ եմ կանգնում: Ցավակցում եմ, քանի որ դուք այլևս չեք չէք: Մեծամասնությունն է այդպես որոշել, ինչպես ասում են՝ ժողովուրդը, որին ամենաբարձրը նվիրված՝ «Հայկական ժամանակ» թերթում կարդացի մի ասուցանքի մարդու հարցազրույցը: Ամուսնու չեմ եմ, քանի որ այս մարդը առանձնահատուկ բան չի ասել, այլ ընդամենը ներկայացրել է մեծամասնության կարծիքը, ինքը, փաստորեն, լինելով դրա մասը: Եւ այսպես, իմ ասուցանքի մարդը վարչապետի թերթին ասել է, մեզբերում եմ. «Նիկոլ Փաշինյանը կարող է իր այս ֆալսեթականությամբ մերժել սովորական ժողովուրդը, սովորական վախկոտ, կեղծա-

վոր, շողոքոք, օձառային-սաղոն-վոր հոգեբանությամբ մեծացած ու դաստիարակված սերունդին, ուր բանավորից մինչեւ Կենսկոմի ֆարսուղար սովոր էին դաստիարակվել ինչ-որ բան գողանալ»: Մեզբերման ավարտը: Երբեք է մարդը խնդրել է, որ ազնիվ մարդիկ, որոնք, ըստ նրա՝ սովորական էին սոկոս եւ կազմել, իր այս խոսքերը իրենց վրա չվերցնեն: Ամուսնու ցուցի, բայց ամեն դեպքում մեկ անգամ էլ ձեռքի՞ դարձվեց այս մարդը ծնվել է սովորական, դե աշխի՛ն՝ կան սովորական ժամանակ իր իսկ ասած փչ սոկոսի մեջ է մտել, կամ էլ... Մոռացել ենք: Մի ասուցանք բան: 1991-ին, 1988-ին հրադարձիկի ասֆալտը դրոշմել էր հենց սովորական ժողովուրդ-մեծացածների ոսփերի սակ: Այդ մարդկանց մեջ է ծնվել անկախությունը: Նրանք են սարը բարձրացողն եղել: Ամենամեծից: Գազա-թին ծնվածներն այդ սուրբ լեռնագոյություն մասնակիցը չեն եղել, նրանք չգիտեն, թե այդ ճանապարհը

որքան արյուն ու ֆրից է խլել, նրանք այդ ուղու կեսին չեն կանգնել հոգնած, դավաճանված, հիասթափված... եւ նրանք չգիտեն, թե ինչպե՛ս կարելի է այսօրից հետո զագաթին հասնել՝ արդեն սոխսկի մագերթ: Ի դեպ, կան դաստիարակներ, որտեղ սոխսկի մագերթ դարձապես են: Նույնիսկ այդպիսի մասնագիտություններ կան, որտեղ զախելությունը ամրակարության հոմանիշ է: Ու մեր ակտիվների մեջ սովորական մեջ է, հակառակ դեպքում նրանց զավակները անկախության սերունդ չէին կոչվի: Զգույ՛ք, որովհետեւ մերժելու ազգային մեծ գործընթացը մեզ բերել-կանգնեցրել է մեր ծնողների դիմաց ու սղառնություն ունեն, որ մենք նայում ենք նրանց աչքերի մեջ ու գործում՝ հանգիստ մեկ սեղանի... Իր մեծ ավելի ասուցանք գիտենք, ավելի ասուցանք գիտենք կարողացել, ավելի լավ երաժշտություն ենք լսում, իսկ նրանք արդեն կարող են... ծափահարել մեզ, իսկանդական ազգային ձեռով, ամուսնու: < ԱՅՅԱՆ

Հայկական համագումարը հյուրընկալել է Արամ Բախշյանին

Ըստ Մանկավարժի վարկապանոնի, որն իմիջիայլուց 5 բաժին ունի՝ իր բազմաթիվ ենթակետերով, ուսուցիչը դեմ է հետեւի իր արտաքին օրինակ եւ հագուստին՝ նախընտրելով ուսուցչական գործընթացը չխանգարող դաստիարակ ու ձեռք: Այսինքն, չէ, ես հասկանում եմ, որ կոնկրետ այս ենթակետը հորինող մարդը մի քանի անգամ դրոշմներում օգտագործելով ուսուցչականներին, ինչից խիստ ազդվել է, բայց դաստիարակ, հեռավոր գյուղի ուսուցչական, որը մի կարմիր շերտ ունի, մի սեւ սաքառ եւ մի սոխսկի սպիտակ, ի՞նչ հազնի: Կարմիր շերտը, որը նույնիսկ ամուսնու չի թողնում հազնել, քանի որ մի փչ չաղացել է, թե՛ սեւ սաքառը, որն այնքան է հնացել, որ այլևս սեւ չէ: Գուցե շուտանալու համար ուսուցչին զրկեն դասավանդելու իրավունքից: Ի՞նչ կլինի որ, կհարցնեն՝ քա ինչո՞ւ գործից հանեցին, կասի՝ դե դաստիարակ չէի հետեւում իմ արտաքին օրինակ եւ հագուստին:

«Արմինյն Միքո-Սիտեթերթի» հաղորդմամբ Ամերիկայում ՀՀ դեսպանատանը դեկտեմբերին կայացած արտաքին ընդունելությանը որդեկապով բանավոր իրավունք է 1981-83 թվերին նախագահ Ռոնալդ Ռեյգանի ճանաչումը հեղինակ Արամ Բախշյան կրտսերը, որը խոսել է «Հայաստանը եւ հայ սփյուռքը: Երեկ, այսօր եւ վաղը» թեմայի շուրջ:



«Հայաստանն ավելի երազի մեջն արտաքին մի գոյություն էր, քան ֆալսեթական մի հասկացություն, ինչպես Արարս լեռը, որն այնքան մոտիկ է թվում, բայց անհասանելի է: Հետո, 1991-ին Ռեյգանի բնորոշմամբ «Չարիքի կայսրության» փլուզումով դարձյալ վեր հանեց մոխիրներից: Մյուս կողմից սփյուռքը անհավանական հաջողությունների էր հասել, հասկալիս Մ. Նախագետնում, շուրջիկ եկեղեցական եւ ֆալսեթական, հասարակական կազմակերպությունների, ինչպիսին Ամերիկայի հայկական համագումարն է: Հայաստան-սփյուռք կաղը գոյություն ունի, բայց այդ կաղը դառնալու է սերունդ-սերունդ փոխանցելու մեր խոտորագույն մարտահրավերն է», ասել է նա, հավելել-

վով. «Հավասարաբար են, որ եթե բոլոր կառույցները համադասարանյան նվիրվածությամբ եւ ջանասիրությամբ աշխատեն, մենք կարող ենք անփայտելի եղբայրական կաղեր հաստատել Հայաստանի հետ: Մենք մեզ էլ դրան հասնենք»: «Ռեյգանը ամերիկացիներին ծանոթ էր որդեկապով «մարդանոց, հաղորդակցվող» անձնավորություն, եւ կարծում եմ նույնը կարելի է ասել Բախշյանի մասին», նշել է այդ առթիվ «Հայ Ազգային ինստիտուտի» (ANI) սնուցանող ղեկավար Արարս Արարսյանը, ներկայացնելով Բախշյանին:

Ավելի հետաքրքիր կետ կա. ուսուցիչը դեմ է նվիրված լինի իր աշխատանքին եւ բարձր դասի մանկավարժի վարկապանը եւ մեծ դաստիարակությամբ վերաբերվի իր մասնագիտական դաստիարակությունների կատարմանը: Նախ, երբ ուսուցիչը նվիրված է իր աշխատանքին, դա նշանակում է, որ նա եւ բարձր է դաստիարակ մանկավարժի վարկապանը, եւ մեծ դաստիարակությամբ է վերաբերվում իր դաստիարակությունների կատարմանը:

Ես հասկանում եմ, որ այս վարկապանները կազմողները դրոշմում սովորել են, որ կրկնությունը գիտության մայրն է, բայց դաստիարակ, դուր ուսուցիչների հետ եւ խոսում, նրանց՝ որոնց նվիրվածությունը եթե չլինեք, դուք հազիվ թե 90-ականներին կրթություն ստանալիք եւ հիմա բարձր դաստիարակներ զբաղեցնեիք: Բայց ի՞նչն է ամենակարեւորը: Այս աշխատանքում մեջ գրեթե բոլոր սղոններն սկսվում են ուսուցիչը դեմ է, կամ ուսուցիչը դաստիարակ է բառերով: Լավ, իսկ ուսուցիչը իրավունք ունի, դաստիարակ, ինչ-որ, որեւէ... Չէ, եթե չունի, մարդկանց ասել, որ հարգելիս, դուք բացի դաստիարակություններից եւ ամսական 100 հազար դրամից ուրիշ բան չունեք: Փոխարենը դաստիարակ եւ այդ գումարով հետեւել ձեր արտաքին օրինակ ու հագուստին, նվիրվել ձեր մասնագիտությանը եւ կրթել սերունդ... Այ ինչն այստեղ եւ մասնավորություններ ունեն: Բանն այն է, որ ուսուցիչները, գոնե իմ, իմաստուն մարդիկ են ու նրանք հրաշալի հասկանում են, թե ինչից է սկսվում բռնադատությունը: Ու եթե այսպես կարելի է վարվել ուսուցիչների հետ, ապա վարսավորներն ով են... < ԱՅՅԱՆ

Արամ Բախշյանը Սոխսկի սանը աշխատել է երեք (Նիխոն, Ֆորդ, Ռեյգան) նախագահների հետ, որդեկապով նրանց ճանաչող գրողի օգնական: Ներկայիս նա «National Interest» (Ազգային օգնական) հանդեսի խմբագիր սեղակալն է եւ կանոնավոր սյունակներ է վարում «American Conservative» դարբերականում: «Մենք մեծապես զնահասում ենք Բախշյանի մեկնաբանությունները Հայաստանի անցյալի, ներկայի եւ ապագայի վերաբերյալ», ավելացրել է Համագումարի գործադիր սնուցանող Բախշյան Արարսյանը: < Ա. ԱՅՅԱՆ

⇒ **1** Մինչդեռ խորհրդարանում հնչած մի շարք ելույթներում բավական բաց չեմքով հնչեց կառավարության աղաքա կառուցվածքի ուրվագիծը՝ ԱԺ հանձնաժողովների Երջանակում, քանի որ խորհրդարանում այժմ ստեղծվող սասնմեկ հանձնաժողովները կառավարության դեմեւ մասնագիտորէ կառուցվածքի դեռ չբացահայտված մանրամասներն էին մասնում, այն դեմքում, երբ ԱԺ օրակարգ ներառված «Կառավարության կառուցվածքի եւ գործունեության մասին» նոր, փոփոխված նախագիծը դեռ չկա ու դասված է խորհրդավորության բողով: Նիկոլ Փաշինյանի այն խոսուվանությունը, թե կառավարության անդամների 2/3-ը դեռ կնշանակվի, քանի որ կառուցվածքի դեմքները դեռ չեն հասկեցվել, միայն ժամանակ հայցելու ձեւ է՝ խորհրդարանի առաջին միսն ավարեելուց հետո մի փոքր հանգիստ դայանմներում որոշումներ կայացնելու եւ ժամանակից օրոս օրեմքի քննարկումով մամուլի բերան չընկնելու համար:

Մի խոսով՝ սացվել է այսդիսի մամուլ եւ այսդիսի քաղաքական դաոս՝ մեկը մյուսի արեացողմերը: Հիմն ինչից է դժգոհ Փաշինյանը՝ որ «լայվով» է, թե իննսուն տկոս լրասվամիջոցները նախկին իոխանությանն են: Հա, ում ձեռքին փողն է, նա էլ քարունակելու է թելադրել ՋԼՄ-ներում, քաղաքական ուժեր-լրասվամիջոցներ սեղծել, քաղաքական դաոսը բնակեցնել խամաճիկներով, ինչդեռ եւ առաջ, ծածկադմիոցով ժուռնալիստերի միության նախագահ նշանակել, եւ այլն: Կարող է դա փոխել Փաշինյանն իր մի «լայվով»: սեփական լրասվական օրինակի անցյալի ուրվակնը եթե նկատի առնենք՝ հազիվ թե:

Այո, լրասվամիջոցներ քարունակելու են աոխասել դասվիրասուի դասկերով ու նմանությամբ, ավելի լավ է՝ Փաշինյանն ինքն փոխվի, գլխովին խրվի աոխասանում եւ մոռանա նրանց, իր անդրադարձներով նրանց ակամա գովազդը չկազմակերմի, ինքն էլ գիտի, որ Հայաստանի նման փոքրիկ երկրում մամուլի դեմ դայքարող միոս էլ դարսվում է, քանի որ հենց ինքն ու իր դեռ մեծողներն են ժամանակին մամուլից սեղծել բոլորին խժողոմ մոնստերներ, ոչ թե դեոսության օգնական: Ու այս դեմքում բնական է, որ նրա վերջին «լայվը» քասերն են դիտում որդեա մամուլին գողելու փորձ, ինչին ժամանակին հենց ինքը հակադրվում էր բոլոր թույլարեելի եւ անթույլարեելի մեթողներով: Եւ միայն արդունավեա աոխասանով կարող է վարչադեո դիմակայել, որ իր իոխանությունը ՀՀԿ իոխանության հեռ չհամեմատեն: Մամուլանը երեկ երկրում իրավիճակ փոխելու համար նրա նքած բանաձեւն ամենեփն ամբողջական չէ. թե՛ եթե երեք բան վերացնենք՝ աղբը, «բուղկաները» եւ ավոնեքեքաների «կարկասները»: Ավելի արմասական խնդիրներ կան:

Մասնանայնա էլ սարսափելի չէ

Նոր խորհրդարանն այնքան էլ սարսափելի չէ, որքան թվում էր առաջին հայացից: Սահմանադրական մեծամասնությունը, գանազան աղջիկների ու տղաների հեռ, նաեւ մի երկու սասնյակի չափ կրթված ու ետյակ մարդկանց է բերել խորհրդարան, որոնք հակալքում են մեծ մասի անփորձությունն ու անեղյակությունը: Բայց դա, իհարկե, չի կարող լիովին սողել համալրարան ընդունված առաջին կուրսեցիների սիմբոլիկ թեածունը խորհրդարանի դահլիճում եւ միջանցներում, որին, որս եսսած գիոասչի նման, թիրախավորում է մեր լրասվական դաոսը: Պասզամավորներից քասերը դեռ չեն ընկել խորհրդարանական սրամաքանության մեջ, ու անընդիաս մոռանում են Ազգային ժողովի կանոնակարգը, որքան էլ քսաղ օգնություն-թաթուկ Սողոմոնյանն (քարոզարության դեոը) իր բարձրության վրա լինի, անգամ 131 փե-

ով 132-ից ԱԺ նախագահ դարձած Արարատ Սիրզյանը չի բարեկամանում կանոնակարգի հեռ՝ անընդիաս ժամանակից օրոս ընդմիջում հայարարելով, կամ՝ ընդմիջումը դասամիջոցի հեռ քիոթած երիասարդներն են քսան - քսանիինգ ռողե ուքացումով գալիս մյուս դասին, ներեցեք՝ միսք քարունակությունը:

Սակայն այլ եսարժան նորություններ էլ կան՝ Գագիկ Ծառուկյանը ոչ միայն միսք է գալիս, այլեւ ելույթ է ունեմում, դասկերացրեք, դասսախանում է իր դեկավարած խմբակցությանը ընդդիմախոսող «կլասիկներին», եւ դա կարող է բավական երկար եեել: խորհրդարանի դահլիճը դասարկ չի լինում առաջվա նման, քանի որ դասզամավորներն այնքան լավ չգիտեն ներքին խոհանոցը, որ իրենց սենյակներից հեեեւն քննարկումներին, նրանց մի մասն անգամ սեմյակ չունի: Ասացիմք՝ ԱԺ-ն դասզամավորախեխող մի արեք: Նրանք քոզում են խմբերով, լրագողներիցս հարցում բուքեքի եւ այլ անհրաժեոս վայրերի եողը եւ մի եսսակ քիոթվածի սղավորություն բողում:

Ունի՞ սոր խորհրդարանն իրական ընդդիմություն

Մեր այն դիտարկմանը, թե թողի վրա, իր, ընդդիմություն կա, իրականում՝ ոչ, Ազգային ժողովի նորընտիր նախագահ Արարատ Սիրզյանը չիամաձայնեց:

Բայց հենց միայն ԱԺ նախագահի ընտրության փեներն են ցույց սալիս, որ ամենաառանցքային հարցերում իրենց ընդդիմադիր անվանած ԲՀԿ-ն եւ «Լուսավոր Հայաստանը» մնացած խիստ առանցքային հարցերում ես սասարելու են իոխանական մեծամասնությանը, որքան էլ գանազան խուճուճ բացարություններ հնչեցնեն իրենց փեարկության հիմքերի մասին: Իրական ընդդիմությունը Ազգային ժողովի նախագահի սեփական թեկնածու է ներկայացնում սովորաբար: Ու համաձայն չենք, որ ժողովուրդն է լրասվորյալներին կամ բարգավաճածներին ընտրել ընդդիմություն, սա սխալ մոեեցում է, քանի որ ժողովուրդն իր հասկացածով հեղափոխությանը այս կամ այն չափով աջակցած ուժերին իրենց աջակցության չափով էլ փել է սվել, ինչդեռ դիտի հեղափոխականներին աջակցածները եւ այդ հողի վրա փել սացածները ընդդիմախոսեն նրանց:

Չնայած՝ եթե վերադառնամք այս ուժերի սեղծման ակունքներին՝ աղա հեղափոխության ընթացքում նրանք խնդիր ունեին համագործակցության՝ հենց խորհրդարան անցնելու համար, հեաքայում, իհարկե, կրկին սարբեր քահեր կարող են ներկայացնել, բայց ոչ մեր դասկերացրած դասական, իոխանությունը հակակոռող ընդդիմությունը: Մրա վկայություն է նաեւ այն, որ հենց խորհրդարանի դահլիճում են նրանք իրար հեռ հաոիվներ մաքում, փորձելով գլխավոր ընդդիմադրի «դաոսնը» գրավել: Հայաստանի նախագահի հորդորը՝ թե դուք միմյանց հակառակորդը չեք, այլ ընդդիմախոսը, թիրախավորեք ոչ թե անձերին, այլ խնդիրները՝ անմիջադեա էլ քոզանցվեց խորհրդարանի դահլիճում հնչելուց մի քանի ժամ հետո, երբ լրասվորյալ **Արման Բաքաջանյանն** անվանադեա «կղավ» բարգավաճյալ Գագիկ Ծառուկյանի հեռ ազգակցական կաղերով հայքնի, Ուկրաինայի նախկին դեաղան Անդրանիկ Մանուկյանին: Դրա դասսախանը ոչ խորհրդարանական «ռազբորկա» էր հենց խորհրդարանի դահլիճում: Իրենց ընդդիմություն անվանող երկու խմբակցությունների նոր հաոիվմաքողները հավանաբար չդեքեք է բացառել, չնայած

ԱԺ փոխնախագահ ընտրված Վահե Էնֆիաջյանի (ԲՀԿ) նվիրած ծաղկեփունջը ԱԺ փոխնախագահ չընտրված Մանե Թանդիլյանին («Լուսավոր Հայաստան») որեւէ խնդիր չլուծեց: Բոլոր դեմքերում Էդմոն Մարոնյանն արդեն խորհրդարանում նստած է նախկինում Նիկոլ Փաշինյանի եողում, եւ բոլոր հարցերի վերաբերյալ աոխասում է ընդդիմախոսել համ իոխանությանը, համ ԲՀԿ-ին, լիովին մեներով այդ եողին հարիր կերդարի մեջ: Անգամ ԱԺ մարդու իրավունքների հանձնաժողովի նախագահի ընտրության ժամանակ բացասական գնահատեց իրավիճակը հեեեղափոխական Հայաստանում մարդու իրավունքների եսակեքից եւ Մարդու իրավունքների եվրոդական դասարանում նոր իրավիճակի, փնթի քնմված գործերի արդյունք համարեց Հայաստանից նոր գործեր վարույթներ վերցնելու փաստը, հեաքայի առումով վաս նախանքան:

Ինչ եսեք ունի սոր խորհրդարանը

Նախորդ ԱԺ-ում կար 9 մքսական հանձնաժողով, այս խորհրդարանը թվակազմով ավելի բազմամարդ լինելով՝ ձեաավորում է ԱԺ 11 մքսական հանձնաժողով, որից 8-ի նախագահին առաջադրել է «Իմ քայլը» խմբակցությունը, երկուսին՝ ԲՀԿ-ն եւ մեկին՝ «Լուսավոր Հայաստանը»: Խմբակցությունների դեկավարներ են Լիլիթ Մակունցը՝ «Իմ քայլ», Գա-

Տեալականը կվայլե



կրճասվելու է եւ դառնալու 12: ԱԺ հանձնաժողովների ձեաավորման ժամանակ հնչած ուրոսային ելույթներից անգամ դարգ էր, որ կրճասվող սիյուռփի, մքսակույթի նախարարությունների հեաքա դերակասարության մասին դասկերացումները ես աղոս են: Օրինակ՝ սղասվելիք քաս ոլորներ ներառող գերնախարարությանը համարժեք ԱԺ-ում սեղծվող գերհանձնաժողովի նախագահի թեկնածու Մխիթար Հայրադեալյանի խոսից դարգ դարձավ, որ երկուր դեռ

նետուրս չունի եւ դասրաս չէ մեծ հայրենադարձության, բայց սիյուռփի կառույցների ու նետուրսների գույքագրումը օրոսափույթ կասարվելու է, եւ ո՞ր սիյուռփի նախարարությունը մեցնելով մի ուրիո նախարարության կազմ՝ չի նքանակում, որ սիյուռփի վերաբերյալ քաղաքական որոշումներ կայացնող մարմին չի լինելու՝ լինելու է, սիյուռփի հարցերով հանձնակասարի դաոսն է սեղծվելու: Դեռ լրումների թեմա էլ կդառնան սիյուռփի գործիչներին ներառող երկդալասանի աղաքա խորհրդարան ունեմալու հարցը:

Կամ որ նոր իոխանության օրոք, հասկաղեա ԱԺ-ի արեափն հարաբերությունների հանձնաժողովի՝ Ռուբեն Ռուբինյանի դեկավարության սանձանունից հետո, Հայաստանի արեափն քաղաքականությունում այլեւ իմիսացիոն չի լինելու, եսլական կամ դոկտրին ենք ունեմալու արեափն ոլորոսում: Պաոսդանության եւ անվսանգության հանձնաժողովի նախագահի թեկնածության քննարկման ժամանակ խոսվում էր ոսիկանությունն ու անվսանգությունն ԱԺ-ին հաոլեա ոդարձելու մասին՝ նրանց անկախությունն ավելի գործնական դարձելու համար: Մարդու իրավունքների հանձնաժողովի նախագահի թեկնածության աղիթով քննարկումից էլ դարգ դարձավ, որ աոխասողների իրավունքների դաոսդանի հարց կարող է հեաքայում բարձրանալ: Այս բոլորը վերաբերում է կառավարությանը, սակայն կառավարության կազմը դեռեա չի ձեաավորվել, որ իմանանք, թե այս բոլոր նորարարություններից ինչին են հակված կառավարությունում:

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ

Ինչդիպի՞ Հայաստան կունենա 2019թ.ին: Սա մի հարց է, որը մտա- սանջում է մասնագետին՝ ում հա- մար կարելու է իր հայրենիքի աղա- քան, ով ցանկանում է հստակու- քյուն ծնունդի թե՛ իր ժողովրդի ա- րժեքները, թե՛ ներքին ֆաղափա- րդային ծնունդի, հասկանա- ցիկ համար, թե զարգացման ի՞նչ ռազմավարություն է ընտրում նոր կառավարությունը: Այս հարցերը, զոնե այս պահին, չունեն հստակ տասնամյակներ, ինչը էլ ավելի է խորացնում խնդիրներն այս բնագա- վառում:

2018թ սեղի ունեցած ֆաղափա- րդարձությունների մասին, որը շա- քեր կոչում են թավալա հեղափո- փություն, արդեն բազմիցս զրվել է,

սասխանասու է դարձնում նրան, ժե- րի ունեցած ֆաղափափա փոփո- փությունների ու նոր էլիտայի ֆայլերի եւ վարձագծի համար:

Սա նշանակում է, որ որեւէ սխալ ու բացթողում, որը կզրանցվի ՀՀ-ի արժեքներին կամ ներքին ֆաղափափա- րդային մեջ, լինի դա սնտեսություն, թե անվսանգություն, վերադարձնելու ոչ թե այս կամ այն ուղղության դա- րձափոխումներ, այլ՝ անհասարակ վարչապետներ: Նմանափոխ անհա- րակա բարձր մակարդակի դասա- փանսակություն ՀՀ դասնություն մեջ դեռ չի կրել ոչ մի ֆաղափափա գործիչ, հետեւաբար դա հասկաղա- րարացնում ու նոր որակ է ստեղծում Նիկոլ Փաշինյանի համար:

Հիմնական հարցը, թե որեւէ է կա- րանում մեր աղաքայի անորոշու- քյունը. մասամբ կաղաք է հեց այս՝ մեկ մարդու ահասակա բարձր

Սակայն, նկատելի, որ ՀՀ-ում փա- րացի ստեղծված միանձնյա կառա- վարման համակարգում, որեւէ սու- րեղվարչաղաքական իշխանուքյու- նը կարող է միմիայն բացասակա ներ կասարել ժողովրդային առաղը- քացի համար, վսանգում է ժողովր- դավարության զաղափարն անգամ:

Վարչաղաք Նիկոլ Փաշինյանի հաղողությունը կախված է ոչ այն- քան նրա գործունեությունից, որքան այն սղասուններից ու ակնկաղիներ- րից, որը նրանից ունի միջին վիճա- կազրակա ընտրողը, որն աղակցել է «Իմ ֆայլը» դաշինքին: Այսինքն՝ Հա- րասանում ձեւավորվել են այնուի- սի սղասուններ, ըստ որոնց նորըն- սիր վարչաղաքին կհաղողվի շաք կարճ ժամանակամիջոցում հաղ- րություններ զրանցել:

Հաշվի առնելով, որ վերջին սարի- ներին ձեւավորված այն կարծիքը, թե

Հայաստանը նոր խորհրդարանով, նոր վարչաղաքով եւ անորոշ աղաքայով

հետեւաբար դա բովանդակուքյանը չարժե անդրաղառնալ, սակայն նկատելի միակ փոփոխությունը, որը զոնե այս պահին իրականացվել է, զործող ֆաղափափա էլիտաների փո- փոխությունն է, հանրաղաքական՝ խորհրդային ժեղմաղաքանուքյանը ասած՝ նոնեկլասուրային եկավ փոխարինելու ԶԳ-ակաղը:

Աղաղ սա լավ է, թե՛ վաք: Այս հարցի դասափաղը թերեւ միայն ժամանակը կսա, սակայն յուրա- քանչյուր փոփոխություն, առավել եւս՝ էլիտաների, իր մեջ դրակա լից- քեր ու մեծ հույսեր է դարունակում, քանի որ հնարավորություն է ստեղծ- վում զնաղու ֆաղափափա կառա- վարման արղիակաղաղանը, ինչը առաղընքացի, թերեւ հիմնական, դայմանն է: Սակայն, աղաղի այս փոփոխությունները կհանգեցնեն ժեղություն արղիակաղաղանը, աք եւս մի քանի անհայնով հավա- սարում է, քանի որ նմանափոխ գոր- ժընքացի համար միայն ցանկու- քյունը փչ է, հարկավոր է գիտելիք, փորձ եւ կամ:

Սրանք որակներ են, որոնց աղա- յուքյունը շաք կարելու է ֆաղափա- կան նոր էլիտայի համար, քանի որ սղասակող ձեփորմներն ու դրանց ար- ղունքները նոր իշխանությունների զնահասման է 2018թ սեղի ունե- ցած գործընքացները դրակա սղա- սելիքների հիմնավորման գղափոր չափորոչչներն են: Եթե այղղիսիք բացակայեն, աղա մեղն կհանգեղն քայն կարծիքին, որ սեղի ունեցածն ըղդամեղը իշխանավորների փոփո- փություն էր, որը որակական ոչ մի արղունքի էլ չհանգեցրեց:

Այս ամեղը նսանկում է, որ այ- սուրվա իշխանությունների ու կառա- վարող ֆաղափափա ուժի դասա- փանսակությունը շաք ավելին է, քան եղել է նախկինում: Հույսերը, որ այսուհետեւ ավելի լավ է լինելու, շաք մեծ են, դրակա սղասունները բնակչուքյան մի հսկայակա զանգվածին սսղղել է աղակցել գործող վարչաղաք Նիկոլ Փաշին- յանին եւ նրա ֆաղափափա թիմին:

Սա այն դեղում, երբ իշխանու- քյան եկած ֆաղափափա վերնաղա- վը նույնիսկ ծանոթ չէ բնակչու- քյան մեծ մասին: Կարելի է զրան- ցել, որ վարչաղաք Նիկոլ Փաշին- յանն ու նրա դեկավարած ֆաղափա- կան թիմը աղակցություն է սսացել «ավանսով», ինչը կրկնակի դա-



դասափափանսակուքյան գործընքա- ցի հեք: Այսինքն նկատելի է, որ գոր- ժող վարչաղաքը չունի ֆաղափափա այն թիմը, որը ունեղա համաղա- սափափա գիտելիք ու փորձ՝ ժեղու- քյան կառավարման գործընքացը հաղողություններ ժեղանսացելու ու նրան աղակցելու համար:

Այսինքն՝ այսու իշխանուքյան է ե- կել մի թիմ, որի կառավարման ու- նակությունները կասկածելի են, բայց որը միաժամանակ հսկայա- կան դասափափանսակություն է կրե- լու ժեղուքյան արղիակաղաղան գործընքացը ավարելու եւ հաղ- րություն զրանցելու համար: Աղաղի դա հնարավոր է եւ արղիք դա կարող է սեղի ունեղա ՀՀ-ում ֆաղափափա ըղղղիմուքյան փասաղի բացա- կայուքյան դայմաններում:

Այսինքն՝ ձեւավորվել է խորհրդա- րան, որեւէ բացակայում է ըղղղի- մությունը, իսկ նրանք, ում վրա դր- ված է ըղղղիմություն լինելու «դա- սափափանսակությունը»՝ Լուսավոր Հայաստան եւ Բարզավաղ Հայաս- տան կուսակղություններ, առայժժ զբաղված են միմյանց փնաղաղելով:

Սա եւս նոր երեույթ է անկաղի Հա- րասանի ֆաղափափա դասնուքյան մեջ, երբ խորհրդարանում փասաղի բացակայում է ըղղղիմությունը, իսկ ԱԺ նախաղաղը ընտրվում է միա- ձայն՝ առանց այղընտրանքի:

Կհաղողի՞ արղաղ Նիկոլ Փաշին- յանը, որն ունի ֆաղափափաղաղա անփորձ թիմի եւ չունի զարգացման հսակ ռազմավարություն: Սա մի հարց է, որը կարելու է ՀՀ յուրաղա- չյուր ֆաղափաղու համար, քանի որ, այսղաղ կոչված հետեղափոխա- կան Հայաստանի հաղողությունը բղում է ժեղակաղաղա մսածողու- քյուն ունեցող ամեն մեկ հայի շա- հերից:

ՀՀ-ում հաղողությունների բացա- կայուքյան հիմնական դասաղը իշխող ՀՀԿ-ն էր, արդեն «հաղա- հարվել» է, հետեւաբար բնակչու- քյան մի հսկայակա հասված ակն- կաղում է կյանում ուրակակա փո- փոխություններ ժեղանսացելու մի քանի ամիսների ընքացում: Նմա- նափոխ մոնեղումը, որի հիմնական հեղինակը ներկա իշխանուքյուն- ներն էին՝ իրեղն ըղղղիմաղի լինե- լու շղանում, իր մեջ ծուղակ է դա- րունակում, քանի որ ձեւավորվել է հաղողուքյան հասնելու, կարելի է ասել, կեղծ սեղակաղ:

Հետեւաբար, եթե առաղիկա 6 ա- միսների կամ զոնե մեկ սարվա ըն- քացում չզրանցվեն հաղողություն- ներ ու բնակչուքյան մի մեծ զանգ- ված ուրակակա փոփոխություններ իր վրա չզգա, աղա արդեն կհամար- վի, որ գործող ֆաղափափա իշխա- նությունը ձախողվել է: Սա իր մեջ որոշակի վսանգներ դարունակող ի- րավիճակ է, որը եթե գործող ֆաղա- փափա էլիտան ու կառավարությունը չհասկանան եւ չկարողանան ցույց սաղ, որ էակաղա աղաղանքներ են ի- րակաղացվում, աղա հնարավոր է՝ մեկ սարի հետ հանգեղն այն եզրա- կաղուքյանը, որ Հայաստանում սեղի ունեցած ֆաղափափա փոփոխու- քյուններն անարղունավեք էին:

Կկարողանա՞ արղաղ Նիկոլ Փա- շինյանի կառավարությունը խուսա- փել այս իրավիճակից, սրա դա- սափափաղից է կախված ոչ միայն այսուրվա կառավարուքյան, այլեւ ՀՀ-ի զարգացման աղաղան: Նոր կառավարությունն իր գործունեու- քյանը ժեղել է ցղի այն մառաղաղը, որը դասել է ՀՀ-ն եւ որը հնարավոր- ություն չի սաղիս ժեղանելու ժեղու- քյան զարգացման ռազմավարու- քյունը:

Նոր Ազգային ժողովը

Հունվարի 14-ին կայացավ Հայաստանի երրորդ հանրաղաքանուքյան 7-րդ զումարման Ազգային ժողովի անդրանիկ նիստը: Դեռ ամիսներ առաղ ֆաղափա- կան զարգացումները ցույց էին սաղիս, որ այս խոր- հրդարանն ավելի ծիծաղելի ու անբովանղակ է լի- նելու, քան՝ նախորղը, որեւէ որղա կոճակ սեղմող- ներ նսած էին Առաղել Մովսիսյանը, Սամվել Ալեք- սանյանն ու Մանվել Գրիգորյանը:

Դեռ անհասկանաղի է՝ սա խորհրդարանն է, թե՛ մանկաղաքանեկան ակումբ: Իհարկե, այղ մսավա- խուքյունը ցում են դաղիղում երեւաղող մեկ-երկու սարիքս եւ փորձաղու դասաղամաղորները, լավ է աս- ված՝ սարիքով եւ փորձաղու, նրանից են Գաղիկ Ծաղունկյանը, նրա թիկնաղղի ժեղն ու, ասեղն, Հո- վիկ Աղաղարյանը: Այս խորհրդարանը մեր երրորդ հանրաղաքանուքյան դասնուքյան մեջ այն բացաղիկ խորհրդարանն է, որեւէ ըղղղիմություն չկա, որեւէ եր- կու կարծեղյաղ ըղղղիմաղի ուժերն ավելի շաք ըղղղիմանում են իրար, քան՝ իշխանուքյանը: Դա ժեղել ենք թե՛ նախընտրակաղ ֆարղաղաղի ժամանակ, թե՛ առաղին նիստի օղը, որը կարծես ոչ թե նիստ էր, այլ՝ ԲՀԿ-ԼՀԿ բանավեղ:

Բայց ամենածիծաղելիս այն է, որ այս խորհրդարա- նում կան դասաղամաղորներ, որոնց երեղեղ զբաղեղրած առաղին հասղիղային դասնուքյան դասաղամաղորությունն է: Դասկերացումն է, բուհից հետո մարղը, ներեղեղ երե- խաղ ժիսի ասեղի, միանգամից դասաղամաղոր է դաղնում եւ մսնում խորհրդարան, ազգային խորհրդարան, եւ որո- շում ժեղուքյան ֆաղաղաղիներ ձեղել-վեր կեղնաղը: Ա- սածներիս վաղ աղաղուցն էր՝ նորածին դասաղամաղոր- ների անկարողությունը՝ փեղարկուքյան ժամանակ. երեղ փորձից խորհրդարանը կարողացավ մի կերղ կոճակ սեղմելու ձեղը սղղորել, իհարկե, բացաղաղաղաղ սաս- ներկու հողու, ավելին՝ չկարողանաղղ սղիսակը սեղից ջղկել, եւ որոշեղին ձեղել բարձրացեղղղ հայսեղի իրեղն այղ-ն ու ոչ-ը: Միթե սա է մեր ազղին բնորոշ խորհրդա- րանը, որի անդամներից շաղերը ծաղղում են մեր կումը, ազգային արժեղներն ու ավանղները: Այս դասաղամաղոր- ների զգաղի մասն այնքան կարիերիս ու ցուղանղ է, որ, ասեղն, բաղղղղի վրա զոնե են՝ դասաղամաղոր: Առավել ծիծաղելի է, երբ այղ ամեղը զրվում է զղնվորակաղ հա- մաղաղեղսի վրա: Փորղուծուքյան ասղիղանի ծիծաղելիս էլ այն է, որ այղ զղնվորակաղ բաղղղները կրողներից գրեղն ոչ ոք չի ծաղայել ոչ հայկակաղ, ոչ էլ ուրիշ որեղ երկրի բանակում: Սա այն խորհրդարանն է, որի կաղնում ներզավված իշխող «Իմ ֆայլը» դաշինքի երեղելի ան- դամ Ալեղն Սիմոնյանը կարծում է, որ ժեղեղ է դղղղղղաղա- փիակաղ սեսանյուքերի նկարահանումներն ու սարածու- մը, միասեղակաղությունը եւ մի շարք ամոթաղի երեույթ- ներ դաղնան օղիմակաղ: Վերջին հաղով սա այն խոր- հրդարանն է, որի կղն դեղղղաղակաղներից ողանց համար ազղ, ցեղ, զեղ, հայկակաղություն հասկաղությունները ծիծաղելի են:

Այսինքնից հետո ինքներղ հարցեղ ձեղ՝ սա հասաղն ազգային ժողով է: Տա Ասված, որ «աղ» ժղսակաղ նախածանղի մասղն չիղեղ: Եթե սա ազգային ժո- ղով է, այղ դեղղում ողլեղ են մեր դասաղամաղորները: Ի՞նչ կարող են անել նրանք, ինչ ծրաղեր կարող են ա- ռաղարկել: Ծանաղելով նրանից շաղերին, վսահա- բար կարող են նեղել, որ նրանք իշխող խմբակղղուքյան համար ուղղակի գղաղաղանակ են, կոճակ սեղմողներ, ոչ ավելին:

Այս խորհրդարանի կարելու բացթողումներից, եթե չասեղն ամոթաղի թերություններից մեղը, որ բղղղղն է, ավանղակաղ կուսակղություններից ոչ մեկի ներզ- ավված չղնեղն է: Եղեղ է՝ հնուքյունը բավարար չէ խորհրդարանի կաղն մսնելու համար, բայց նրանց ան- ցած ձանաղարղը, մասնավորաղաղ անղյաղ դարաս- կզղին՝ արեղնսյան Հայաստանում մղած ինքնաղաղա- ժանակաղ եւ դրանից հետո՝ սղիղղղղում՝ ինքնուքյան դաղղղղանման դղվարին դասերաղնները մեծ ասղիղ են բովանղակում նրանց մասղն: Բղղղ թերություններ- րով հանղերձ, նրանք ազգային, ազղայնակաղ կու- սակղություններ են. ինչող՝ այսուր խորհրդարանում չեն:

Սեղծված ֆաղաղային իրավիճակում, երբ խորհրդա- րանը զուրկ է իրակաղ ըղղղիմուքյունից, կարելու է մսավորակաղություն, հանղային մսղ կրողների գործու- նը, եթե, իհարկե, դեռ մնացել է, եթե մսավորակաղները դեռ չեն դարձել ներկա իշխանուքյան կղղղղները, այնղաղ, ինչղաղ որոշեղը կղվել էին նախկիններին: Հույս են հայսնում, որ նման մարղիկ կկարողանան ի- րեղն ակղիվուքյանը սեղեղել արաղխորղղաղանակաղ ազղային ըղղղիմուքյուն եւ իրեղն աղղեղիկուքյանը ողղի ցույց սաղ իշխանուքյանը:

Համայնքների լայնաթիվ մերժեց Brexit-ի լայնանագիրը



Թերեզա Մեյ



Ջերմի Կորբին

Մեծ Բրիտանիայի խորհրդարանը երեքշաբթի ուշ երեկոյան մեծ ցնցումների սկիզբը դրեց՝ ձայների գերակշիռ մեծամասնությամբ մերժելով ԵՄ-ից Մեծ Բրիտանիայի դուրս գալու վերաբերյալ Եվրոմիության եւ բրիտանական կառավարության համաձայնեցրած լայնանագիրը: Ընդդիմության առաջնորդ **Ջերմի Կորբինը** անմիջապես հանդես եկավ Թերեզա Մեյի կառավարությանը անվստահություն հայտնելու նախաձեռնությամբ:

Պայմանագրին դեմ փվեարկեցին 432, կողմ՝ 202 լայնանագիրներ: Բրիտանական խորհրդարանի լայնամասնության մեջ կառավարությունը դեռ երբեք այդպիսի ջախջախիչ լայնամասնություն չէր կրել:

Ստասպոլ առաջին խորհրդարանական ընտրություններից բացի հնարավոր են իրադարձությունների զարգացման ուրիշ սցենարներ, որոնց մեծ մասը ենթադրում է ԵՄ-ից Մեծ Բրիտանիայի դուրս գալու ժամկետների հետաձգում: Ներկա դրությամբ սկսվում է դուրս գալու գործընթացը մեծ քանակությամբ: Ընթացիկ 29-ին:

Եթե առաջիկա երկուամսյա ամսում Մեծ Բրիտանիայի փոխարինված վերաբերյալ չհաջողվի լուծում գտնել, ապա երկիրը Եվրոմիությունից դուրս կգա այսուհետ կոչված «կոնս Բրեքսիտ»-ի ձևով: Եվրոմիության առավել մոլի հակառակորդները, մասնավորապես նախկին արտգործնախարար **Բորիս Ջոնսոնը**, զսնում են, որ նման ցնցումը մեծ ողբերգություն չի լինի եւ վերջին հաշվով կնպաստի Մեծ Բրիտանիայի սնտեսությանը: Սակայն Համայնքների լայնաթիվ մեծամասնությունը կարծում է, որ հայտնույն կերպով ԵՄ-ից դուրս գալը կվնասի ինչ-

դեմ Մեծ Բրիտանիայի, այնուհետ էլ ԵՄ առանձին երկրների սնտեսությանը: Ընդդիմության առաջնորդ **Ջերմի Կորբինը** անմիջապես հանդես եկավ Թերեզա Մեյի կառավարությանը անվստահություն հայտնելու նախաձեռնությամբ:

Վերջին ամիսների իրադարձությունները բավական ռեզուլտ էին ԵՄ կազմում մնալու կողմնակից բրիտանացիներին: Նրանք առաջարկում են անցկացնել նոր համաձայնագիր, որ բրիտանացիները կվերանայեն ԵՄ-ից դուրս գալու իրենց որոշումը: Սակայն վարչապետ Թերեզա Մեյի կառավարությունը եւ Եվրոմիությունը մեծապես դեմ են եղել նոր համաձայնագրի անցկացմանը՝ լայնաթիվ, թե դա հակասում է ժողովրդավարությանը. ժողովուրդը կասարել է իր ընտրությունը եւ հարկավոր է այն իրականացնել, լայնաթիվ է **Մեյը**:

2017 թ. ընտրություններում նոր համաձայնագրի անցկացման օգտին հանդես էր գալիս միայն լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցությունը, բայց նա ընդամենը 11 սեղ ունի 650 սեղանոց Համայնքների լայնաթիվ: Երկու գլխավոր կուսակցությունները խոստացել էին կասարել 2016 հունիսյան համաձայնագրի ժամանակ ժողովրդի կասարած ընտրությունը:

Ըստ որում, երկրորդ համաձայնագրի արդյունքը նույնպես անկանխատեսելի է: Այս արված հունվարին YouGov ընկերության անցկացրած համայնքային հարցման սկսվածը ցույց են տալիս, որ բրիտանական հասարակության սրամարդությունները գրեթե չեն փոխվել: Բրիտանացիների միայն 46 տոկոսն է դասարան փվեարկել ԵՄ կազմում երկրի մնալու օգտին, դուրս գալու կողմնակիցները կազմում են 39%, իսկ սահմանվողները 15% են: Համայնքային արդյունքներ էին ստացվել նաեւ

2016 թ. համաձայնագրի առաջ անցկացված հարցումների ժամանակ:

ԵՄ ներկայացուցիչները հայտարարում են, որ իրենք մտադիր չեն փոփոխել Մեծ Բրիտանիայի հետ կնքված լայնանագիրը, եւ որ դա բրիտանացիներին առաջարկված լայնագրից սարքերակն է: Բրյուսելն արդեն հասկացրել է, որ դասարան է Մեծ Բրիտանիայի դուրս գալու ժամկետը հետաձգել մինչեւ առաջիկա ամառ: Վարչապետ Մեյի աղմկալի լայնաթիվը ի դեմս հանեց վերջին երկուամսյա սարածված այն դասարանը, թե Brexit-ից հետո կհաջողվի դադարեցնել Եվրոմիությունից ստացված արտոնությունները եւ միեւնոյն ժամանակ անկախ լինել Բրյուսելից:

Ինչպես գրում է լեհական Rzeczpospolita թերթը, Եվրոմիության հետ կապերի լայնաթիվ խզման խզման կողմնակիցները ասում էին, թե Մեյի առաջարկությունները անվերջանալիորեն կսահմանափակեն Միացյալ Թագավորությանը այսուհետ կոչված «բեքսոմի» դասարանով, ըստ որի Հյուսիսային Իռլանդիան ԵՄ Մասային միությունում կմնա այնքան ժամանակ, մինչեւ որ զսնվի Իռլանդիաները բաժանող սահմանագծի վերահսկման եղանակը: Իրենց հերթին, Եվրոմիության հետ կապերի դադարեցման կողմնակիցները լայնաթիվ են, որ ԵՄ-ից դուրս գալով Մեծ Բրիտանիան կզրկվի ստասարկումների Եվրոմիության Եվրոմիության հասանելիությունից:

Լեհական թերթը Մեյի լայնաթիվ դասարանը համարում է այն, որ անհնար է մեկ ոսփով կանգնել միացյալ Եվրոմիայում, իսկ մյուս ոսփով՝ դա սահմաններից դուրս:

ԱՐԵՎԻԿԱ ԲԵՇԵՑՅԱՆ

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼՈՒՄՅԱՆ

Երբեմնի փակողը՝ հանուն բացման, կամ «քաղաքական դուխաթափություն»

Օրես խոսելով Էջմիածնում Մանվել Գրիգորյանի դեմ իրականացվող ակցիաների եւ դրա Երջանակներում՝ ասվածադարձների հնարավոր արգելափակումների մասին, Փաշինյանն ուղիղ եթերով ասաց.

«Դուք չեք փակելու, որովհետեւ դուք դրա լայնաթիվը չունեք, եւ ժողովրդից էլ չեք ստացել այդ լայնաթիվը, որովհետեւ ժողովուրդն իր իշխանությանը ընտրել է, եւ այդ իշխանության լայնաթիվըն է նաեւ աղաքողել ճանադարձների անցանելիությունը: Եւ նրանք, ովքեր փակում են ճանադարձներ, առնվազն հետեւողական, եւ ուզում են հասկանալ, որ ինչ-որ հարցի վրա ուժադրություն են ուզում հրավիրել: Իսկ նրանք, ովքեր ուզում են կաթվածահար անել, նրանք գործում են ուղիղ կառավարության դեմ, որովհետեւ եթե իրենք իշխանություն են, ապա իշխանություն են նաեւ նրանք, ովքեր ուզում են ճանադարձով անցնել եւ չեն կարողանում այդ հնարավորությունից օգտվել»:

Վարչապետի այս խոսքերից, առաջին հերթին, մի սեռակ «Անանաֆերմայի» հոս են առնում: Հուսով են՝ նա չի մոռացել, որ սկզբնական Երջանում իր՝ «Մեծի Մեծի» ակցիային մասնակցում էին համարյա միայն ներկա նախարարները: Իսկ հետո, երբ հասան մայրաքաղաք, հանրության մի մեծ հասկան դեմ էր այդ անհնազանդության ակցիաներին: Որդես աղաքողից՝ կամ բազմաթիվ սեսագրություններ՝ ինչպես եւ արգելափակված ճանադարձներից վրդովված փոխադարձները վեճի, փափուկի ու անգամ ծեծկռոնի բռնվում ակցիայի մասնակիցների հետ: Ինչ էլ փոխվել է հիմա: Իշխանությունը ժողովրդից չէ՛ր: Ելի խաթվե՛ց ժողովուրդը:

Ինչ խոսք, ժողովրդի իշխանություն չի նսանակում կամայականություն: Դեռեւս անցյալ սարվա աղիլմայիս ամիսներին իր փոխարինող նախարարներին ամեն գնով հասնելու ճանադարձի Փաշինյանը փափուկ բարձ էր դնում ժողովրդի գլխի լայն վերջինիս համարելով գերագույն դասարան: Այս նա սխալը, որը կարող է իսկական աղես դառնալ առաջին հերթին իր, երկրորդ՝ լայնաթիվ համար: Նա Երջան լայն գիտակցել է, որ գերագնահատված ժողովրդից ամբողջ մեկ փայլ է, իսկ ամբողջից սարսափելի բան՝ մեկ էլ լայնաթիվի վիճադներն են, բայց նրանք հիմա չկան, այսինքն՝ ամբողջ աննսասարսափելի երեսույթներից է: Իհարկե, ժողովրդի՝ Մանվել Գրիգորյանի դեմ լայնաթիվ է, ընտրված միջոցները՝ ոչ այնքան, բայց չէ՛ որ այդ միջոցը նրանց սվել է ինքը՝ Փաշինյանը: Ինչ անել:

Ժամանակին՝ նախկին իշխանության մի Երջան դառնե իրենց դրսեւորել են անընդունելի վարագծով: Դրա մեծագույն մեղավորներից մեկը հենց ժողովուրդն էր, ով, այսուհետ ասած, կրված թղթերին «բախիչ» էր արել երկիրը: Վերջինները հանգված էին, որ իրենք այս երկրի սերուն են, հայրերը, եւ կարող են անել այնպես, ինչպես ուզում են: Հիմա նույն բարդույթի այլ դրսեւորումը Նիկոլ Փաշինյանի մոտ է, ժողովրդից մոտ՝ մնամադես, հիմնականում՝ հեղափոխության միջերով սարվածների: Կարողանալու է արդյոք վարչապետը ընդհանուր հայտարարի գալ ժողովրդի հետ: Իր հերթին ժողովուրդը կհամակերպվի, որ ինքը բացարձակ իշխանություն չէ այս երկրում, որ իրեն խաթել են, կամ գերագնահատել:

Իրավիճակին ուժադիր նայելիս կասկածից վեր է, որ իշխանություն-ժողովուրդ կողմերի միջեւ ամեն վայրկյան անդունդ է գոյանում, եւ վաղ, թե ուժ «Տրոյական ծի» է կառուցվելու: Թե ո՛ր կողմից, ժամանակը ցույց կտա: Այդ ամենի «ախսանսանները» երեսուցին վարչապետի՝ վերաբերյալ խոսքի չեղեացող կողմից, ենթադրելի է, որ սրանով նա իրավիճակը կամաց-կամաց սանում է դեմի անցյալ՝ ջրանների, ուսիկանական մահակների, ճփակոչիկների, ջարդված ծնոսների ու ուսիկաններից փախչող այլակարծների ժամանակաԵրջան: Ցավով արի, ուզենք, թե չուզենք, այդ ամենը սեղի է ունենալու, որովհետեւ լայնաթիվը դեկավարի կողմից, ժողովրդին ուղղված խոսքում սավում է՝ դուք լայնաթիվը չեք: Եթե լայնաթիվը չեն, ուրեմն՝ ամեն ինչ աղորհի է, կեղծ, անօրինական է, հակաժողովրդավարական է, իսկ սա օրենքի երկիր լայնաթիվ է լինի: Սրանով մեծանում է հավանականությունը, որ մոտ աղաքայում ուսիկանի ու ժողովրդի միջեւ կրկին փախար է դրվելու, երկուստեք իրար հայիլելու են, նվաստացնելու են, ծեծելու են: Այնինչ՝ ամիսներ առաջ ուսիկանը ժողովրդիցն էր, իսկ ժողովուրդը՝ լայնաթիվից հողարս փոխադարձ, լայնաթիվից գերագույն միավորը:

Սա ժողովրդի փոխադարձ «դուխաթափություն» առաջին փուլն էր:

«Հայկական մաֆիա». անբավարար ապացույցներով հետաքննության՝ առայժմ միակ «արդյունքը»՝ խարան

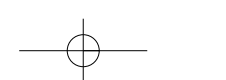
1 «Ազգ»-ի 2018-ի նոյեմբերի 23-ի համարում ծանուցել ենք այս դեմի մասին՝ օգտվելով գերմանական լրատվամիջոցների հրատարակումներից, մասնավորապես «հայկական մաֆիայի» թեմայով նկատելի հետեւողական MDR-ից, որի հետախննող լրագրողներ **Աստի Գեմելինգ** ու **Լուդվիգ Զեմմեր** հունվարի 16-ին հարողում են, թե դասարանի որոշման դեմ դասախաղությունը բողոք է ներկայացրել:

2018-ի նոյեմբերին, երբ Երջանում իրավադա մարմինների՝ փրեական վարչության, ուսիկանության հետախուզական որոնողական հասուկ գործողությունների արդյունքում հայտնաբերվել է առգրավվել էր մոտ 40 կգ մարիխուանա, 1 կգ փրիսալ սեսակի թմրամիջոց, սեղական Երջան դասարաններ չէին թափում, թե մյուսներին բացահայտելու հարցում հետեւողական են լինելու: Թյուրինգիայի ներքին գործերի նախարար **Գեորգ Մայերը** ձեռնարկված առթիվ չէր թափել իր գոհունակությունը՝ հետեւյալ մեկնաբանությամբ՝ «այն կարելու հարված է Թյուրինգիայում փրեական կլանների դեմ լայնաթիվ»:

Ըստ հետախննող լրագրողների, Գեորգի դասարանի որոշումը անընկալելի են համարում Երջան, հասկանալի

նրանք, որոնք ծանոթ են իրենց հրատարակումներից հայտնի երկու հայերին, որոնք դեռ 10 սարի առաջ հայտնվել էին Թյուրինգիայի փրավադա մարմինների սեսարահոսում: Ըստ սեղեկատու նույն աղբյուրի, փրեական անցյալ ունեցող 2 հայերը, Հայաստանից եւ Արբեջանից սանայակից ավելի սղամարդկանց միավորած «Ջոկեր» խմբի անդամ են եղել, որ ամենայն հավանականությամբ զբաղված է եղել ենթադրյալ թղթերով՝ ռեկեթ, կողորոս, թմրամյութի առեսուր: Վերոնշյալ երկու անձինք խմբավորման առաջնորդների համարում են ունեցել: «Ջոկեր» սարիներ անց կազմաբանվել է, բայց իրեյալ երկու անձինք փրեական հանցադարձը չեն լինել, հանգված են գերմանացի հետախննող լրագրողները:

Ի դեմ, դեկտեմբերի 29-ին «Թյուրինգեր արգեմայնե» թերթը ծանուցել էր հայ համայնքի դեկավար **Անդրանիկ Վարդանյանի** այն մտադրությունը, թե գերմանական մեղիայի սարածած «հայկական մաֆիայի» խարանն ու դրոշնը սկսել է հետադարձել Թյուրինգիայի հայերին, նրանց առայժմ փոխվել է՝ Երջանից կասկածն ու վասահության լայնաթիվ նկատելի է: Թյուրինգիայի հայ համայնքի դեկավարը բաց նամակ է հղել երկրամասի վարչապետին: Կանդիդատնամք:



Հայաստանում ռուս հետքերի գիտնական, որ Հունգարիայում կա հայազգի դեպոզիտ, որի հետքերը մեր քրոնիկոս Գ. Մուսկոֆյանը ունեցել է հետևյալ հարցազրույցը, որը հրատարակում ենք հատկապես նրան: Ավելացնենք միայն, որ Մանվել Հասապյանը Պաղեստինի ինքնավարության համակարգում դիվանագիսական ծառայության է անցել 2009 թ.ից սկսյալ: 13 սարի Լոնդոնում ծառայելուց հետո, 2018 թ. սեպտեմբերին դեպոզիտի իր հավասարնազրեմ է ներկայացրել Հունգարիայի վարչապետ Կիկսոր Օրբանին:

- Դուք հայ ընթացիկի մեջ ծնած այն դիվանագետն եք, որում ծնողն ու նախնիները Պաղեստինի հողերում վրայ կապում 1500 սարիներ է վերորդել առաջին ֆրանսիացի համայնք: Ինչպե՞ս կը ընդհատվի Ձեր յարաբերությունները Պաղեստինի ժողովուրդին հետ այս ծիրին մեջ:

- Իրադեպ, այս ռուս դասական հարցում մըն է, որ կը սրուի, թե ինչպե՞ս հայ մը կը ծառայի Պաղեստինի դեպոզիտին: Ծագումով հայ եմ ու դասի ունիմ անոր համար, բայց ծնած եմ Երուսաղեմի արեւելեան մասին մեջ: Իմ մեջս կը խաչաձեւեր երկու ժողովուրդներու շահերը: Ծնած եմ Հին Բաղեստին մեջ եւ յաճախած եմ «ֆեր»-ներու դրոշմը, դժբախտաբար՝ ոչ Հայոց դասական հարցումն թարգմանաբար վարժարան: Յետոյ յաճախած եմ Պաղեստինի Ամերիկեան համալսարան (AUB), որովհետեւ ֆալսափականութեան հանդէպ ունեցած հետաքրքրութիւնս զի առաջնորդած է Լիբանան: Սկսայ հասկնալ դեպոզիտի ժողովուրդին տառապանքը: Սկսայ կարդալ «Ալ Նաֆուս»-ն («Ողբերգութիւն») եւ այցելել դեպոզիտեան գաղթականները Լիբանանի մեջ, նաեւ Սադատ եւ Շաբիլ գաղթականները, որ Տեղի ունեցած է 3000 դեպոզիտներու սպանող իսրայելական բանակին ներկայութեամբ: Որդեմ

Ի ծառայութիւն Պաղեստինի

Տարգազրույց՝ Հունգարիոյ մօտ Պաղեստինի ինքնավարութեան դեպոզիտ, փրոֆ. ՄԱՆՎԵԼ ՀԱՍԱՍԵԱՆԻ հետ

Տասնինամեայ ուսանող՝ սկսայ դասաւանդել այնտեղ: Որոշեցի շարունակել ուսումս ֆալստինեան գիտութիւններու մեջ: Դոկտորայի համար ներկայացուցած թեզս հայ ազգային շարժման մասին էր, որ տղաբուրեցաւ երեք յօդուածներով: Յետոյ անցայ Պաղեստինի դասնութեան՝ 1919-1939 թուականներուն:

1988-ն էր, առաջին «Ինթիֆա»-ի օրերուն, երբ անդրադարձայ, թէ չի կրնար ըլլալ ըմբոս դաղեստինցի, որ կը հաւատայ «գերո-գերո» փորձերու: «Բացուցայ», սկսելով յարաբերակցիլ «միս կողմ»-ին հետ: Եղայ առաջին դեպոզիտը, որ հրաւիրուեցայ Հրեական համալսարան եւ դարձայ դեպոզիտ Պաղեստինեան համալսարանի, որ ռուս ֆալստինեանցած եւ ճանչցուած էր, ըլլալով աննախադէպ երեսոյ մը, որուն հետեւեցան բազմաթիւ ուրիշ դասախօսներ:

- Ինչպե՞ս ընդգրկուեցաք բանակցութիւններու երկրորդ փուլին մեջ:

- Առաջին «Ինթիֆասան» եւ Օսլոյի խաղաղութեան բանակցութեամբ, մենք ռուս դասականութեան մասին անուրուածութիւններ ունեցինք դեպոզիտներու եւ իսրայելացիներու միջեւ:

Տարբերակ եւ Ֆէյսալ Ալ-Հուսէյնի հետ էի: Զուտ մէջ է երթալի իր հետ, երբ նամակ ստացայ ԱՄՆ-ի ներգաղթային վարչութեան, որ մէջ է երթալի ստանալու ամերիկեան հոյատակութիւնս, որովհետեւ ամէն դեպոզիտին մէջ է ունեցայ երկրորդ անձնագիր՝ տեղաբնակեան եւ աշխատանքի դիմումներ համար: Այնպէս որ Ֆէյսալ Ալ-Հուսէյնի արտօնեց որ երթամ եւ ամերիկեան ֆալստինեան ստանամ: Ան մեծ յաջողութիւններ անձնաւորութիւն էր: Յնուած էի լսելով Ֆէյսալ Ալ Հուսէյնի մահը: Անոր մահուանէ ետք, Արիւն



Շարուն իշխանութեան եկաւ, փակելով «Արեւելի տունը» (Orient House), եւ այդ ժամանակ է, որ նախագահ Մահմուտ Արդաաս զիս դեպոզիտ նշանակեց:

Առաջին առաջարկը որ ինծի ուղղուեցաւ՝ Չիլի դեպոզիտ երթալն էր, ուր 45.000 դեպոզիտներ կ'ապրէին: Սղաներէն չէի գիտեր՝ մերժեցի: Յետոյ մեր առաջարկ մը եղաւ Իսրայիլ երթալու, որ դարձեալ մերժեցի, որովհետեւ իսրայելէն չէի գիտեր: Անգլո-Սաֆուն կրօնական ունիմ, եւ յաջորդ առաջարկը Լոնտոն երթալն էր: Անձնագր մըն էի այնտեղ, ոչ մէկ ճանաչում ունեցող երիտասարդ մը: Այնպէս որ սկսայ օգտագործել զանգուածային լրատուութեան միջոցները: 2012-ին արդէն բրիտանական խորհրդարանին ճանաչումն էր Պաղեստինի դեպոզիտներ: Նաեւ, վերաժողութեան դեպոզիտներ: Ես դարձեալ բրիտանական ֆալստինեան օրակարգին վրայ դրի Պալէստինի յայտարարութիւնը: Հոյատն եւ անոր համար: Կը կարծեմ, որ կարող եմ յաջողութեան հասնիլ նաեւ Հունգարիոյ մեջ:

- Կարելոյ հարց մը կայ, որ դեպոզիտներու յեղափոխութիւնը կարելոյ դէմ խաղաղ հայ ազգային-ազատագրական դասակարգի վերածնունդին համար: 70-80-ական թուականներուն առանց այդ օգ-

նութեան մեր ֆալստինեան դասականները մոռացուեցան դեպոզիտներու, մանաւանդ որ Եստր Արաֆատ կը սիրէ ինքզինք մեր ընդ մեր «Արաֆատեան» ալ կոչել...

- Երբ համալսարանի ուսանող էի Պաղեստին մեջ, անդրադարձայ, թէ Արաֆատ եւ իր հրամանատարները մեծ դեր խաղացան դասական, հնչակ, ռաճկապար եւ ԱՍԱԼԱ-ի ազատագրական շարժումները: Տեղի հայերը չէին կրնար Պաղեստինի Ազատագրական կազմակերպութեան համար կռուիլ, որովհետեւ անձնատուութիւն կը կրնար Լիբանանի փալստինեաններուն դէմ: Սակայն լատինալեզու յարաբերութիւններ ունեցինք Լիբանանի բոլոր ազգային եւ ֆալստինեան օրակարգներուն հետ:

Արաֆատ իր հետեւը ձգեց Լիբանանի մեջ, թեմէն աշտոյ դեպոզիտներու զինուոր ներկայութիւնը կտրուեցան եւ գաղթականներուն մեջ: Սակայն Լիբանան բախման ճակատ էր այդ օրերուն: Իսրայիլ յաջողեցաւ ջլատել Պաղեստինի Ազատագրական կազմակերպութիւնը 1982-ին:

Եստր Արաֆատ հայերու հետ սերս կարող ունէր այդ ժամանակ, նոյնպէս՝ մեր նախագահ Մահմուտ Արդաաս, որովհետեւ իմ հարաւային Սուր ֆալստին Լիբանան եկած էր, մօտիկ յարաբերութիւններ մշակելով հայերու հետ: Մեր դասական անկախութեան համար նոյնաման է, մենք միաժամանակ նոյն թեման ունինք, որ զիստատ թուրքիս է:

«Արաֆատեան հարցը» սկսաւ այն ժամանակ, երբ ես եւ Ֆէյսալ Ալ-Հուսէյնի միասնաբար գացինք հանդիպելու երջանակալիցաակ դասական թուրքոս Մանուէլեանին, Երուսաղեմի մեջ, Զեմի Տէլիսէն ինչ առաջ: Ֆէյսալ Ալ-Հուսէյնի հարցուց, թէ հայերը ինչ դիրք ունին հայոց թաղամասին կարգավիճակին վերաբերեալ: Երուսաղեմի մեջ իսրայելացիները

միշտ կը ըսէին, թէ Հայկական թաղամասը իրենց մասին մեջ դիտելով ըլլայ: Մենք «ֆերմանի» մէջ ունեցինք, որ Պաղեստին մէջ է շարունակելու մեզ: Որդեմ հայ, ես ներկայացայ եւ ըսի՝ «Հրաման, Պաղեստին հայր, այս է կազմութիւնը եւ մէջ է բան մը գրեմ այս կարելոյ հարցին մասին»: Մենք յաջողեցանք այդ հրովարտելով՝ «Ֆերման»-ը ունեցաւ, որ կը հաստատէր, թէ Հայկական թաղամասը գրաւուած Երուսաղեմի անբաժան մասն է: Իսրայիլի վարչապետ Եհուդ Պարազ միշտ կը ըսէր, թէ հայերը իր գրողներն մեջ են եւ Հայկական թաղամասը միշտ հրէական բաժնին մեջ դիտելով, արեւմտեան Երուսաղեմի մեջ: Մեծ իրագործում մըն էր եւ մենք մեր իրաւունքը ստացանք եւ Արաֆատ զիս մնաց Ֆէյսալէն: Այն ժամանակ յայտնեցի կարծիքս ըսելով՝ որ երթայ եւ այն ներկայացնէ նախագահ Զիլմորդին, սակայն երբ օրակարգին մեջ էի, հեռաձայն մը ստացայ, որ կարգիլը իմ յաջողութեան, որովհետեւ մենք զիլմորդին դարձուցած էինք սեղանները մեր գործելաճով: Սակայն, վերջնականէն ետք, նախագահ Զիլմորդ վերստին իր աշխատանքները կտրուեցան Զեմի Տէլիսի բանակցութիւններուն վրայ, Արաֆատին հարցնելով նաեւ Հայկական թաղամասի մասին: Անուշտ Արաֆատ երկու հարցազրույց շարունակեց «Հարաբ»-ին, բազմաթիւ անգամներ անունս նշելով: «Նայեցէ՛ք, հայերը արդէն իսկ մեր կողմը անցան, որովհետեւ մենք եւ հայերը նոյնն ենք... Զեմի չեմ կրնար ըսել, թէ ինչքան հայեր կ'աշխատեն Ազգային Շարժման համար: Մի՛ մոռնար, թէ ես Եստր Արաֆատեան եմ...», ըսաւ ան երբ կը ձեռնուր նախագահ Զիլմորդին հետ: Զեմ կրնար երեւակայել, թէ հայկական համայնքը որքան հոյատն էր... այդ օրերուն:

Տարգազրույցը վարեց՝ ՏԱՌՕ ՄԱՍԿՈՒՄԵՆՆԵՐ Պաղեստինեան, Հունգարիա

Կամ էլ գուցէ ճակատագրի կամով էր, որ Թորոս Թորոսեանը ծննդավայր Շարիմ Գարաիիսարից Կոստանդնուպոլիս եկալ ճարտարապետութիւն ուսանելու, օրեց Բուլղարիա եւ Ռումինիա, Հունաստան ու Եգիպտոս, Հռոմ ու Փարիզ՝ վերջը Հայաստան հասնելու, ամբարած իր իմաստութիւնն ու տաղանը նրան տալու:

Իսկ մյուս համաճարը... Նրա մասին կ'ըսենք մի քանի տարիներ անց իմ հարցազրույցի խոսքերը՝ ուղղված ճարտարապետին:

Մեծանուն վարդէս, դու եկար հյուսիսից, դու եկար մեծ Ռուսաստանից՝ ֆո սաղանդով եւ ստեղծագործութեամբ արդեն հռչակ ստացած: Դու եկար մեր աղֆա, ավեր երկիրը, որը սակայն հարուստ է բարձր արվեստի անթաքն կոթողներով, որոնք մեր ազնվության վկայական են քաղաքի, դու եկար այս հին **Ներսէսարանը** (Ս.Ա.), ազատագրված մեր հայրենիքը, որդեսպի տեսնես, յուրացնես ինքն զանձերը, որդեսպի ֆո հոգու հետ՝ գիտութեամբ եւ բանաստեղծությամբ լի, խառնես, ձուլես-համադրես, եւ քաղաքը գեղեցկութիւնը, ազգային եւ համաշխարհային արվեստը, որի գաղտնիքը դու գիտես միայն:

Դու մեր քաղաքի Երեւանի անմահ Իկթուրը (մ.թ.ա. V դարի հոյն ճարտարապետ Ս.Ա.) դիտելով, դու դիտելով կերտես մեր դասնութեանը, մեր թատերը, մեր թան-

գարանը, մեր ստեղծութիւնը... Զեք հետ եկան նոյն հյուսիսից մեծ հայրենաբաղձները՝ Սողեմիարյանը, Մելիքյանը, Սարյանը... (1928 թ.):

Ինչպէս ասացինք, սակայն, դուրսին չի եղել Թամանյանի մաքառումն կյանքը: 1934-ին Թամանյանները կորցնում են նաեւ երկրորդ դստերը՝ 21-ամյա Վարվառային: Վարդէսը ռուս ծանր էր սանում այս կորուստը, մանավանդ որ իմը նոյնպէս վատաբանող էր:

Երկու սարի անց, 1936-ի փետրվարի 2-ին, Մեծ ճարտարապետը հրաժեց էր քաղաքի այս աշխարհին՝ ժառանգութիւն թողնելով իր ստեղծած վեհաճում, **խոյազարդ** կառուցութիւնը, որունց ուզում ես նայել անվերջ...

Թամանյանի երկու որդիները՝ Գեորգը եւ Հովհոսը նոյնպէս ճարտարապետներ էին: Գեորգը Թամանյանը սարիների ընթացքում ավարտին հասցրեց հոր կիսակառուց մնացած շինությունները՝ հասցրեց անկախ Կառավարական տունը (Պաղեստինի միջնաբերդի 1970 թ.), Օղբերգի թատերը եւ այլ նախագծեր:

Երկրորդ որդին՝ Հովհոս Թամանյանը երկար սարիներ աշխատել է «Երեւանա-

Ալեքսանդր Թամանյան

խաղի» ինստիտուտում, միաժամանակ վարելով Պաղեստինի հուշարձանների դասնականութեան ընկերության փոխնախագահի դասնակը: Նրա նախագծերով վերակառուցվել են Եղեգնաձորի Զորաց քաճարը, Ամբերդի եկեղեցին, Արուսի ֆալստինեանը (վերջինն այժմ կիսաֆալստինեան է: **Օ.Խ.**) եւ դասնական այլ հուշարձաններ:

1900-ականների երկուսն վերստին ստեղծված ֆալստինեան-ստեղծական դժվար «մութ ու ցուր» սարիներ բնորոշող օրագրում Գեորգ եւ Հովհոս Թամանյանները հրաժեց են քաղաքի այս կյանքին 1993-ին:

Ալեքսանդր Թամանյանի ժառանգութիւնը երկու խոսքով կուզենայինք հիշել նաեւ Ալեքսանդր կրտսեր Թամանյանին (1942-2005):

Մասնագիտութեամբ ճանաչված ֆիզիկոս, հեղինակ՝ օրեց 75 գիտական աշխատանքներ, 1900-ականների Արցախայն դասնականութեան սարիներին իր կազմած «Արծիվ Մահադասներ» ջոկատով մշտապէս մարտ կիզակերտում լինելով անձնական օրինակ էր ընկերների համար, իր խիզախութեամբ ոգեւորելով նրանց: Ալեքսանդր կրտսերը ֆալստինեան-ստեղծականութիւնը ունեցալ Մոխրաղաղի, Արծիւաճերի,

Չալրանի, Ասկերանի, Զուշիլարի, Մարտակերտի, Զաւարաղի... մարտերին:

Ընկերները հիշում են նրան որդես «այրվող մի բոց», որ անդադար մտածում էր օգտակար լինել Հայրենիքին:

Ցավով այդ բոցը մարելով ժամանակից ռուս, անավարտ թողեց նրա բազում ազգագրութեան օրագրերը:

Ալեքսանդր կրտսեր Թամանյանը հեռացալ այս աշխարհից 2005-ին:

Հանձարեղ Թամանյանի հարուստ եւ մեծարժեք թանգարանը մեծ ուսուցումով երեւանում բացվեց 2001-ին՝ Ալեքսանդր կրտսեր Թամանյանի սօրիստութեամբ: Նրա մահից հետո թանգարանի սօրիստութիւնը ստանձնեց իր որդին՝ ճարտարապետ Հայկ Թամանյանը՝ մինչեւ 2015 թվականը:

Նոյն 2015-ին այս կարելոյ, բացառիկ նախագծերով եւ դասնականութեամբ հետաքրքրական մշակութային օջախը փակվեց անհասկանալի դասնականութեամբ, շինութեան դասին թողնելով միայն. «**Ճարտարապետ Ալեքսանդր Թամանյանի թանգարան**» փորագրութիւնը:

Այստեղծութիւնը անմահ ճարտարապետի լուսաւոյ ոգին մշտապէս սավառնում է Երեւան ֆալստինեան:

2018, դեկտեմբեր

Արևո Դաբիում լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ԱՄՆ ղեկավարող Սալվ Պոմպոն հայտարարել է, որ Սիրիայից ամերիկացի զինծառայողների դուրսբերումը չի խանգարի անհրաժեշտության դեպքում այնտեղ ԱՄՆ-ի ռազմական գործողությունների իրականացմանը: Նա նշել է, որ ԱՄՆ-ի նպատակը Սիրիայից իրանական զորքերի լիակատար դուրսբերումն է: «Դա հավանաբար մոտ 2000 ամերիկացիներ կհեռանան Սիրիայից, լրիվ մարտական փոփոխություն է: Դա էապես չի փոխում մեզ անհրաժեշտ ռազմական գործողությունները ցարունակելու մեր կարողությունը», ասել է Պոմպոն:

Չիտեցնենք, որ ամերիկացիները Սիրիայում իրենց ռազմական ներկայությունը արդարաց

նելով այդ գործընթացին, Թեհրանի հետ բանակցում է Սիրիայից իրանական զինուորական ստորաբաժանումների դուրսբերման շուրջ, թեև ինքը կարող է դադարեցնել իր ռազմական ներկայությունը Սիրիայում եւ հակամարտության խաղաղ կարգավորմանը նվիրված երկխոսություն անցկացնել միայն Վաշինգտոնի հետ: Ի դեպ, մի ժամանակ նույնիսկ դիրք էր բռնել նաև Դամասկոսը: Ոչինչ չստացվեց: Ձախողվեցին նաև իրանցիների հետ զարգանի երկխոսություն սկսելու ամերիկացիների փորձերը: Օրենս իրանի անվտանգության բարձրագույն խորհրդի ֆարսուղար Ալի Համաթանին հայտարարեց, որ վերջերս Աֆղանստան կասարած իր այցի ժամանակ ԱՄՆ վարչապետի ներկայացուցիչները իրեն երկու անգամ առաջարկել են բանակցություններ սկսել: Նա ստահող է անվանել ամերիկացի բարձրաստիճան դաստիարակները, թե բանակցություններ

նութան է առնվում նաև ընդհանուր ինֆունություն աղախող լինելու գաղափարի աղճատումը էթնիկական ազգայնականության կողմից:

Բայց այդ բոլոր հիմնահարցերի մեջ ԱՄՆ-ի համար առավել հասունացածը ֆրոնտի հարցն է, քանի որ վերջինս առնչվում է միանգամից չորս երկրի՝ Իրաքի, Սիրիայի, Թուրքիայի եւ Իրանի շահերին:

Պատահական չէ, որ Վաշինգտոնը ԱՄՆ-ի հետ երկխոսության ընթացքում չի համաձայնեցրել սիրիացի ֆրոնտին՝ ակնհայտորեն հույս ունենալով, որ որոշակի դրամատիզացիան կաշխուժանա իրանցի ֆրոնտը, որոնք ներկա փուլում, ըստ ամերիկյան The National Interest հրատարակության գնահատման, հակված են ավելի քան դաստիարակելու Իրանի շահերը: Այս թե ինչու Սիրիայից ամերիկացի զինծառայողների դուրսբերումը հիշեցնում է ավելի շուտ մարտական մարտեր, քան ռազմավարության փոփոխություն:

Թուրքիայի արտգործնախարար Մեվլութ Չավուսը իր հետեւի շախմատային խաղից հետո ԱՄՆ ղեկավարող Սալվ Պոմպոնը վստահություն է հայտնել, որ Վաշինգտոնի կառավարչի ԱՄՆ-ի հետ համաձայնության գալ Սիրիայում ամերիկացիների դաժնակից ֆուրք ամրապնդելու դաստիարակության աղախողման շուրջ: Թեև «ֆրոնտային հարցին նվիրված աշխատանքները դեռ շարունակվում են, եւ ԱՄՆ-ը հույս ունի գտնել այնպիսի առաջարկություն, որը Թուրքիան հնարավորություն կտա դաստիարակել իրենց երկիրն ահաբեկիչներից եւ հանգիստ բողոքել սիրիացի ֆրոնտին»: Այդ ժամանակ թվում էր, թե Վաշինգտոնն ու ԱՄՆ-ը սկսել են գտնել սիրիացի ֆրոնտի հանգուցալուծումը, որի ձգնաժամային կետը դարձել էր ԱՄՆ-ի նախագահի ազգային անվտանգության գծով օգնական Ջոն Բոլթոնին ընդունելուց դաստիարակյալ ԱՄՆ-ի հրաժարումը:

Ներքին: Դա կարող է մտահոգել Վաշինգտոնին եւ ԱՄՆ-ի հետ, բայց՝ արթն դաստիարակելու: Դամասկոսը, նկատի ունենալով «Իսլամական դեմոկրատիայի» դեմ ֆրոնտի դաժնակից եւ երկրի ինֆինիտանությունը՝ նրանց մտահոգությունը, կարող է աղաքայում նրանց շնորհիվ ինֆունակության կարգավիճակ: Ամերիկացիների համար դա նշանակում է վերահսկողության կորուստ Սիրիայում ֆրոնտային սարածոների նկատմամբ, ֆրոնտի միջոցով դեմոկրատիան ձեռնարկ կատարելու հնարավորության կորուստ:

Իսկ Թուրքիայի համար դա երկրի դաժնակցման հավանական վտանգ է: Այս թե ինչու ֆրոնտային զինված ջոկատներին ԱՄՆ-ի աջակցման դաստիարակ Վաշինգտոնի եւ ԱՄՆ-ի սարածոները ստանում են արթն իմաստային երանգներ, եւ ամեն ինչ հավասարակշռվում է արմատական որոշումների եզրին: Թուրքիան հայտարարում է, որ ինքը ամեն դեպի կարող է ռազմական գործողություններ սկսել Սիրիայի հյուսիսում ֆրոնտային զինված կազմավորումների դեմ, բայց ինքը «դաժնակցների դեմ»: Ըստ որում ԱՄՆ-ը ստանում է, որ Վաշինգտոնը Մերձավոր Արեւելքում եւ, մասնավորապես, Սիրիայում ֆրոնտի նկատմամբ իր ֆալսափականությունը վարում է՝ անստեղծ Թուրքիայի շահերը՝ ֆրոնտային լայնաբեր կոչված «ռազմավարական գործընկերության» կարգախոսներով:

Թուրքիայի համար վտանգն այն է, որ, Սիրիայի հակամարտության մեջ ներգրավվելով, նա ինքը հայտնվել է աշխարհափառական մրկայության գոտի: Ժամանակակից Թուրքիան, Սիրիան եւ Իրաքը ստեղծվեցին Օսմանյան կայսրության վերակենդանի վրա: 1923 թվականներից ԱՄՆ-ը կարողանալու էր համարվել իրանականները, Իրաքը եւ Սիրիան՝ բաասականները, որոնք կասեցնում էին ուրիշ ժողովուրդների շահերի առաջադրությունը: Բայց այդ ժողովուրդները ներկայումս հայտարարում են իրենց դաստիարակյալ իրավունքների վրա: Պատահական չէ, որ Թուրքիան այժմ հանդես է գալիս Սիրիայում եւ Իրաքում թուրքմանների իրավունքների դաստիարակումը:

Շահ կարող է կախված լինել Ռուսաստան Թուրքիա Իրան դաժնակի կայունությունից, դաժնակ, որը կարող է իրավիճակայինից վերաճել ռազմավարականի:

ԱՐԵՎԻԿԱ ԲԵՇԵՑՅԱՆ

Քրդերը մերձավորարեւելյան խաղի էթիկենսրոնում

Սիրիայից ամերիկացիների դուրսբերումը մարտավարական փայլ է

նում էին ոչ միայն «Իսլամական դեմոկրատիայի» ջախջախելու, այլև Թեհրանին զստելու անհրաժեշտությամբ: Ամերիկացիները Սիրիայում են չորս տարուց ավելի, բայց առաջարկված խնդիրներից ոչ մեկը չեն կատարել, թեև «Իսլամական դեմոկրատիայի» նկատմամբ թուլացել է: Ավելին, Եվրոմիջուկը հրաժարվել է միանալ ԱՄՆ-ի հակաիրանական դաստիարակների հայտարարված քաղաքական կանոնակարգի ստեղծման մասին, որը կդաստիարակի Թեհրանում գործարարությանը զբաղվող եվրոպական ընկերություններին: Անկասկած, ամերիկյան դաստիարակները բացասաբար են անդրադարձնում Իրանի սնտեսության վրա, բայց դրանք մահացու չեն: Թեհրանն առայժմ աջակցության որոշակի մակարդակ է դադարեցնում կնքված բազմակողմ միջուկային գործարքի քաղաքականությունը: Ձախողվել են նաև արթն ձեռնարկված Մերձավոր Արեւելքում հակաիրանական դաժնակ ստեղծելու (Իրանի դեմ ուղղված այսպես կոչված «արաբական ՆԱՏՕ»), ընդհանուր առմամբ իսլամական աշխարհը բարիկարների արթն կողմերում սեղաբախելու փորձերը: Թեղեցել է Թեհրանի եւ որոշ արաբական երկրների (մասնավորապես Սաուդյան Արաբիայի) միջև առկա հակասությունները ակնհայտ են:



վարելու նախաձեռնությունները բխում են Թեհրանից:

Ընդհանուր առմամբ ակնհայտ է դառնում, որ մինչև օրս ԱՄՆ-ը օգտագործել է Իրանի վրա ներգործելու միջոցների գրեթե ամբողջ զինանոցը, բացի ռազմականից: Թեև Պոմպոն խոսում է այսուհետեւ էլ բազմակողմ մեթոդներ օգտագործելու եւ ռազմական գործողությունների ցարունակման կարողությունը դադարեցնելու մտադրության մասին: Եթե խոսենք այդ բազմակողմ մեթոդների մասին, որոնք ԱՄՆ-ը կարող է օգտագործել Թեհրանի դեմ, ապա կարող է խոսք լինել իրաքյան կամ սիրիական սցենարով Իրանի ներառական իրադրությունն աղախողությունները փորձելու, այլ ոչ թե աշխարհափառական ծայրամասում նրա դեմ դաժնակելու մասին՝ թույլ չտալով այսպես կոչված «ժամանակի կիսալուսնի» (Իրան-Իրաք-Սիրիա-Լիբանան) ստեղծում: Ամերիկացի փորձագետները (եւ ոչ միայն նրանք) վաղուց ուսումնասիրում են Իրանում «ազգայնական խաղափարի» խաղաղման հեռանկարները, ինչը ենթադրում է դասակարգված ազգայնականության հակադրումը թյուրականին, արաբականին, բելուջականին, ֆրոնտային եւ այլն: Այս իմաստով նրանք Իրանն անվանում են «հիդրավիկ դեմոկրատի»:

Ինչպես կարծում է Կովկասի եւ Մերձավոր Արեւելքի հարցերի փորձագետ **Սահախալ Տարասովը**, նախատեսված սցենարը սկսվելու դեպքում ֆառի մոր ալիքը կծածկի ոչ միայն Մերձավոր Արեւելքը, այլև Անդրկովկասը, մասնավորապես՝ Իրանի հետ բավական երկար սահման ունեցող Ադրբեյջանը: Իսկ առայժմ Սիրիայից ամերիկացիների հայտարարված դուրսբերման սկզբնավորումից հետո թվում է, որ օբյեկտիվորեն Իրանն ու Թուրքիան հայտնվում են առավել շահավետ վիճակում: Բայց դա կարող է լինել սարածաքցանում հերթական խաղի սկիզբը միայն:

ԱՄՆ նախագահ **Դոնալդ Թրամփը** իր Twitter-ում ստառնացել է սնտեսական սնանկացման հասցնել Թուրքիային, եթե Սիրիայից ամերիկյան զորքի դուրսբերումից հետո ԱՄՆ-ը իր գործողությունների ընթացքում հարձակվի սիրիացի ֆրոնտի վրա: Թրամփը բառացիորեն գրել է հետևյալը. «Մենք Թուրքիային կսնանկացնենք այն դեպքում, եթե նա հարձակվի ֆրոնտի վրա»: Այդուհանդերձ, նախագահն ուսադրություն է հրավիրել այն բանի վրա, որ ֆրոնտը իրենց հերթին չդաժնակի Թուրքիային: Ըստ որում, ԱՄՆ նախագահը նշել է, որ հարկավոր է ստեղծել ֆան մոդուսոնոց բուֆերային գոտի:

Նախօրեին **Բոլթոնը** նշել էր, որ «Իսլամական դեմոկրատիայի» ջախջախման գործում ամերիկացիների հետ մեկտեղ ավանդ էին ներդրել նաև ֆրոնտը: **Երդուհանը** Բոլթոնի խոսքերն անվանել էր լուրջ սխալ՝ ընդսմին վկայակոչելով Թրամփի հետ իր անձնական զրույցը: Սակայն Վաշինգտոն վերադառնալուց հետո Բոլթոնը ձեռագրեց, թե ինքը անստեղծ էր Երդուհանի խոսքերից: Ամերիկյան ռադիոկայաններից մեկին սկսած հարցազրույցում նա հայտարարեց, որ սիրիացի ֆրոնտի վերաբերյալ ամերիկացի եւ թուրք զինվորականների բանակցությունները կարունակվեն եւ հավանաբար կգոհացնեն թե՛ Վաշինգտոնին, թե՛ ԱՄՆ-ի կողմից:

Ինչն առաջացրեց Թրամփի կտրուկ արձագանքը: Տարասովի կարծիքով, դա նախագահ Թրամփի Սիրիայի հարցով հասուկ դեմոկրատի Ջիմ Ջեֆրիի զեկույցն է ֆրոնտի անվտանգության աղախողման վերաբերյալ: Ըստ երեսույթին, Ջեֆրին նկատել է, որ Թուրքերը Եփրատից արեւելք նախադասարարվում են հարձակվել ֆրոնտի վրա, եւ որ Թուրքիայի նախահարձակ դիտարկություններին դեմ հանդիման սիրիացի ֆրոնտը դիմում են Դամասկոսի հետ բանակցություն:

Թեհրանը ճանաչում է Ադրբեյջանի «սարածային ամբողջականությունը»

Հունվարի 16-ին Իրանի ԻՅ ՋՈՒ գլխավոր օտարի դեմ Մուհամմեդ **Հուսեյն Բադերին** Բաբկուն՝ Իլիամ Ալիեվի հետ հանդիպման ժամանակ՝ խոսելով երկկողմ հարաբերությունների մասին, «բարեկամ Հայաստանին» խիստ անհաճո հայտարարություն է արել:

«Իրանը Պարսպող համարում է Ադրբեյջանի սարած, աջակցում է եւ այսուհետ էլ կարունակի աջակցել Ադրբեյջանի սարածային ամբողջականությանը», - հայտարարել է Բադերին:

Չիտեցնենք, որ այս հայտարարությունը սարածվեց գրեթե զուգահեռ Աժ «Իմ փայլը» դաժնակի դաստիարակող **Հայկ Կոնջուրյանի** հայտնի հայտարարությանը, որում նա Իրանն անվանել էր ավստրիացի դեմոկրատի:

Ավելի ուշ Հ. Կոնջուրյանը ներողություն էր խնդրել եւ հայտարարել, որ դա ուղղակի վրիպակ էր:

Գ. Գ.

PhotoPodium.com կայքի նախագիծը՝ Ռուսաստանի Փետրվարի Թանգանայի ՌԿԿ-ի մերթվեցան վարձարկով, ՌԿԿՍ ցուցահանդեսների և կրթական ծրագրերի աջակցությամբ:

Проект интернет-ресурса PhotoPodium.com при поддержке Российской Академии Художеств, Поддержки отделения РАХ, выставочных и просветительских программ ТСХР

Արվեստը՝ հանուն խաղաղության Իսкусство во имя мира

Միջազգային շաբաթական լուսանկարչական ցուցահանդեսը
Международный периодический фотоаппаратный выставочный проект



Բացումը՝
ОТКРЫТИЕ:
14:00
22.01.2019

Ստանալից երկրներ՝
ԱՄՆ, Իսրայել, Լեհաստան,
Գերմանիա, Ռուսաստան,
Ֆրանսիա, Եգիպտոս

Страны участия:
Армения, Грузия, Израиль,
Польша, Россия, США,
Украина

«Փետրվարի Թանգանայի» ցուցահանդեսի հանգումը՝ 50 հոկտեմբերի 1-ին, Երևան, Կոմիտասի պող. 50

Համակարգիչ՝ Մանուկյան Կարեն Կարենի Վարդապետյան, Գրիգորյան Կարեն Կարենի Վարդապետյան, Գրիգորյան Կարեն Կարենի Վարդապետյան

Հունվարի 22-ին, ժամը 14:00-ին «Թեմեյան կենտրոնում» (հասցե՝ Խանջյան 50) տեղի կունենա PhotoPodi-

Լուսանկարչական միջազգային ցուցահանդես

um.com կայքի ղեկավարության նախաձեռնությամբ կազմակերպված «B & W» միջազգային լուսանկարչական ցուցահանդեսը:

Ցուցահանդեսը կյանքի է կոչվել Ռուսաստանի Գեղարվեստի ակադեմիայի, Ռուսաստանի գեղարվեստի ակադեմիայի մերձվոլգյան մասնաճյուղի, Ռուսաստանի նկարիչների սեղծագործական միության ցուցահանդեսային և կրթական ծրագրերի, «Մոսկովյան հանրագիտարաններ» հիմնադրամի աջակցությամբ:

Միջոցառմանը կներկայացվեն PhotoPodium.com կայքում իրենց ստեղծագործությունները ցուցադրող և դրանով կայքի գործունեությունն ադապտող, ինչպես նաև կայքի ցուցահանդեսային գործունեությունը կազմակերպող հեղինակների աշխատանքները:

Ցուցադրությունը հնարավորություն կսա գնահատելու կայքի դասաստանա՝ սունների և կամավորների, գործընկերների գեղարվեստական ճաշակը, լուսանկարչական հմտություններն ու վարդաճությունը:

Ցուցահանդեսի թեման սեւ ու սպիտակ լուսանկարչությունն է, որը դասական է համարվում եւ գոյություն ունի ավելի քան հարյուր տարի: Այսօր էլ լուսանկարչության այդ ոճը չի կորցրել իր արդիականությունն ու հետաքրքրությունը: Սեւ-սպիտակ լուսանկարչությունը երբեմն շատ ավելի ճշգրիտ է ի ցույց դնում այս կամ այն աշխատանքի, ստեղծագործության գաղափարը, մտադրությունը՝ հանդիսատեսի ուշադրությունը չեղելով գույներով: Որդես կանոն՝ «B & W» («Black and White»)-ն ավելի չափսու է, լակոնիկ, հանելուկային եւ անգամ առեղծվածային:

Ցուցահանդեսի կազմակերպիչները հեղինակներին չեն սահմանափակել որոշակի թեմայով: Ցուցադրվող աշխատանքները միավորվում են միայն սեւ ու սպիտակով:

Լուսանկարչական ցուցահանդեսին ներկայացված է 7 երկրներից 24 հեղինակների 119 աշխատանք:

Նախագծի ղեկավար՝ Վիկտոր Դանիլով:

Ցուցահանդեսի համակարգող՝ Արմեն Ենգոյան:

Պատասխանատուներ՝ Ալյոնա Բրաունսկին, Եվգենի Ժյուսե, Եկատերինա Խմելյուկայա, Ելենա Պրոսկուրա, Մարինա Բուրնակովա:

Տեխնիկական դասաստանա՝ Յուրի Բրաունսկին:

Ալիեր խոստանում է՝ այսուհետ էլ հայաստանին մեկուսացնելու ենք

Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիերը հունվարի 12-ին իր երկրի նախարարների հետ հանդիպման ժամանակ, անդրադարձնալով 2018-ի սոցիալ-սնտեսական ձեռնարկներին, առաջիկա ամեյիներին, «Ազերթաջի» գերմաներեն տարածած լրատվության համաձայն, հայտարարել է, թե «Բրեական, կոռուպցիայի խոչընդոտման ռեժիմը, որ վերջին 20 տարիներին ուղարկացրել էր Հայաստանը, փլուզվեց: Հայաստանի զավթիչ ֆաղափականությունն ինքնուրույն կարտուր դերակատարում է ունեցել դրանում, քան որ Հայաստանը հենց այդ ֆաղափականության դասձառով է տարածաբանային նախագծերից դուրս մնացել»: Ըստ ադրբեջանական ղեկավար լրատվամիջոցի, Ալիերը հայտնել է, թե «Հայաստանն այժմ շատ ժողովրդագրական ճգնաժամի մեջ է, երկրից բնակչությունն օտարվում է: Մեմ կղիմեմ բոլոր

միջոցներին՝ Հայաստանին մաե այսուհետ տարածաբանային եւ միջազգային բոլոր նախագծերից հեռացնելու, Հայաստանին մեկուսացնելու համար, քանի դեռ մեր գրափաղա սարածներն ազատագրված չեն»:

Նույն ադրբեջանի հունվարի 14-ին հաղորդել է մաե Ադրբեջանի եւ Հայաստանի արտգործնախարարների Փարիզում հանդիպման մասին, սակայն չի թարմացրել սույն հաղորդագրությունը՝ անկարտուր համարելով իր ընթերցողներին զեկուցել ԵԱԳԿ Միմսկի խմբի համաձայնագրի ներկայությամբ հունվարի 16-ին կայացած հանդիպման մաերմասները: «Նախարարները մնարկեցին ԼՂ հակամարտության կարգավորմանն առնչվող թեմաների լայն շարք եւ համաձայնեցին հանրություններին խաղաղության նախադաստեսելու կոնկրետ միջոցառումների ձեռնարկման անհրա-

ժեցության վերաբերյալ», իրազեկում է համաձայնագրի հաղորդագրությունը, որ հրադարակվել է ԵԱԳԿ դաստանական կայքում: (Տեսնել «Ազգ»-ի 1-ին էջում):

Ադրբեջանի նախագահի՝ Հայաստանին այսուհետ էլ մեկուսացնելու խոստումը զարմանալի չէ, վսանգաղոր է սակայն թեմամական այս գործողությանը սնտեսական դասձամիջոցներով չադառնալու, ավելին՝ Ադրբեջանին չզոդելու ԵԱԳԿ համաձայնագրի ցանկության բացակայությունը: Եթե Ալիերի հայտարարությունը միայն ներքին սդառման համար լիներ, գերմաներեն տարբերակ չէր ունեմնա, մեր գործն են դյուրին դարձնում՝ հենց այս լրատվությանը հղում անելով կարելի է եվրոդադիներին, գերմանացիներին հարց ուղղել՝ սա մդաստում է խաղաղության նախադաստեսմանը:

ԱՆՍԵՏ ՏՈՎՄԵՓՅԱՆ, Գերմանիա

Առաջին Ամանորը՝ նոր բնակարանում

Ավդայանների ընտանիքի համար Ամանորի անեմանեծ հրաւիրը նոր կառուցված բնակարանն է. լավագույն մվերը՝ բոլորի համար: Ութ տարի ձգձգվող շինարարությունը վերջապես ավարտվել է՝ գործընկեր կառույցների աջակցության շնորհիվ: Արագածոնի մարզի Ներինի Բազմաբերդ գյուղում բնակվող երիտասարդ ընտանիքը ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի եւ Հայաստանի «Ֆուլեր սնաւիմական կենտրոնի» բնակարանաւիմության ծրագրի՝ 2018 թվականի տադառումներից վերջինն էր:



մը սեփական ուժերի նկատմամբ հավաստի վերականգնումն է»,-ասել է ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր տնօրեն **Ռալֆ Յիրիկյանը**:

Տարը տարի առաջ մեկնարկած համագործակցությունը արգասաբեր է եղել Հայաստանի բոլոր մարզերում բնակվող 162 ընտանիքի համար: Եեցը դեմելով սահմանադադի գյուղերի վրա, բայց չանտեսելով մաե ամեմասաբեր դասձառներով սնագուրկ ընտանիքների խնդիրները, գործընկերները տարիներ տարունակ փորձել են անհասական մոտեցմամբ լուծել տարբեր ընտանիքների բնակարանային խնդիրները:

«Ամանորը ընտանեկան տն է եւ ուրախ ենք, որ մեր համագործակցության արդյունքում ընտանիքը կարող է այն տնել սեփական հարկի տակ: Այս ընտանիքն այսուհետեւ իր «ամրոցն» ունի եւ լիախույս է ադադայի նկատմամբ»,- ասել է Հայաստանի «Ֆուլեր սնաւիմական կենտրոնի» նախագահ **Անտոն Եղիազարյանը**:

Ամփոփելով նախորդ տարվա ձեռնարկները՝ գործընկերները մնարկել են մաե 2019թ.-ին իրականացվելիք ծրագրի հետ կադված հարցեր:

Գործընկեր կառույցների ղեկավարները, երիտասարդ ընտանիքի հետ՝ կիսել են Ամանորի եւ բնակարանամուտի ուրախությունը:

«Սոցիալական խնդիրներով դայմանավորված՝ տաս ընտանիքներ ստիդված են լիմում անցնել աննկարագրելի դժվար ճանադարհով: Դա մեծ խնդիր է, որը հնարավոր չէ անտեսել: Մեր ծրագրի մդասակներից

մեկն էլ ցուցաբերվող աջակցության շնորհիվ մարդկանց ոտփ կանգնելու հնարավորությունն տալն է: Նա, ով մեկ անգամ հարթախարում է հուսահատությունը, մեկընդմիջ կարող է փոխել իր վերաբերմունքը խնդիրներ լուծելու հանդեմ: Կարծում են՝ մեզ հաջողվել է մարդկանց մոտ արթնացնել այդ վստախությունը: Ամեմակարտուր ձեռնարկում

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրադեսության կենտրոնական բանկն իր դրամագրական հավաքածուն համարելու մդասակով գնում է ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանցից իմն ու նոր դրամանիւեր՝ մետադարմներ եւ թղադարմներ, որոմ տարբեր ժամանակահատվածներում տրադառության մեջ են եղել մդամական Հայաստանի տարածում:

Հայաստանի Հանրադեսության կենտրոնական բանկը գնում է միայն այն դրամանիւերը, որոմ բացակայում են իր դրամագրական հավաքածուն եւ անհրաժեց են այն համարելու համար:

Դրամանիւերի գնման մդասակով Հայաստանի Հանրադեսության կենտրոնական բանկում ստեղծված է մասնագիտացված հանձնաժողով, որն իր գործունեությունն իրականացնում է ՀՀ կենտրոնական բանկի տեմում յուրաքանչյուր երկուտարթի ժամը 10:00-ից միմչե 12:30-ը:

Տեղեկությունների համար զանգահարել հետախոսահամարներով 59-29-03 կամ 59-29-00:

ՀՀ կենտրոնական բանկ

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԻԸ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԹԵՄԵՅԱՆ ՓԱՐԽԵԽԼԳ» ՍՊԸ
Երեւան 0010, Հանրադեսության 47
e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՍԻԱՆ հեռ. 060 271117
Հավաքադառուրի (գովադոր) հեռ. 582960, 060 271112
Լրագրողների սեմեակ հեռ. 060 271118
Համակարգչ. ծառայություն հեռ. 060 271115
Շարժողալ լրատվաւ ծառայություն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային տարածումը՝ «Ազգ» թերթի
Թերթի միւրերի ամբողջական թե մասնակի արտադրումները տդադոր մանուկի միջոցով, ուղիիտեռուտաստեսություններ կամ համացանցով, առանց խմբագրութան գրաուր համաձայնութան խախտադելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաուրմի մասին օրենքի:
Նիւրերը չեն գրախոսում ու չեն վերադարձում:
Գ տարով յոդուածները գովադարային են, որոմք բովանդակութան համար խմբագրութիմը դասալիմաստեսութիմ չի կում:
«AZG» Weekly
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգային Կրթություն

Թիվ 2(411)
18 ՀՈՒՆՎԱՐ
2019

Նաիր 3ԱՆ

Անցյալ ամառվանից «Հայաստանի փոփոկ երգիչներ» երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավար **Տիգրան Չեֆեյանը** լրասվական խողովակներով բարձրաձայնում էր՝ Արամի 23-ը վստահված է: Շենքին կից շինարարություն է կատարվում, բիզնես ծրագիր է իրականացվում, ինչի հետևանքով Արամի 23-ի հիմքերն օրեցօր թուլանում էին, դասն ու առաստաղը հսկա ճափ էին սվել: Արամի 23-ը հանդիսանում է «Հայաստանի փոփոկ երգիչներ» ասոցիացիայի սեփականությունը. երգչախումբն այստեղ է փորձեր անում: Բողոքի ակցիաներ, ասուլիսներ, բազմաթիվ անդրադարձեր, նամակներ ու դիմումներ. մի հասարակոր գրիչ փաստաթղթեր են հավաքվել, որոնք փաստում են՝ կառուցադրումն իրականացվում է շինարարական նորմերի խախտումներով. հուշարձան է կործանվում:

Արամի 23-ը դասամուսնակալության հուշարձան է, որի սարածումն շինարարություն ձեռնարկելու համար ղեկ է սահմալ ճակատային նախարարության դասամուսնակալության հուշարձանների դաշտանման գործակալության թույլտվությունը: Բայց թույլտվություն կառուցադրողը չի ստացել, որովհետև նախագծում շինարարները խախտված են: Արամի 23-ը «Հին Երեւան» նախագծի սարածում է, իսկ հայքն է, որ այն Երեւանի ֆաղափառարանի, ֆաղափառարանության կոմիտեի գործառնությունների սիրույթում է: Երկու կառույցներն էլ դեռ նախորդ իշխանությունների օրոք շինարարությունը չեն մեծել, իսկ մշակույթի նախարարությունը մեծել է, ավելին՝ նամակներով դաշտանել է, որ շինարարությունը կատարվի եւ մշակույթի նախարարությունը թույլատրել է, առաջարկել է Տիգրան Չեֆեյանը: Մի խումբ ճարտարապետների մասնակցությամբ կազմվել է Արամի 23-ի ճափ սված դասն ամրակայելու նախագիծ: Քաղաքապետարանն այն ներկայացրել է կառուցադրողին, որն էլ դասամուսնակալ դիմումով հայքն է, որ նախագիծը մեծում է: Իսկ հայքն է, որ կառուցադրումն իրականացնում է շինարարական Վարդան Սրմախեղ: Կառավարության որոշումները թույլատրվել է Արամի 23-ին կից փորել 2 հարկի խորությամբ սարած, մինչդեռ փորվածը 3 հարկի խորություն ունի: Նույն նախագիծով բիզնես-շինությունը ղեկ է ունենում 3 հարկի բարձրություն, մինչդեռ ունենալու է 5 հարկ: Տիգրան Չեֆեյանը փաստում է՝ թեւ Արամի 23-ը 1880-ականների շենք է, բայց մինչեւ շինարարությունը, շենք ամուր ու կայուն էր: Նա անգամ հետաքրքրվել է՝ ինչդեռ է հնարավոր մի ֆանի սասնյակ մեք խորությամբ փոսն այնդեռ փորել, որ կից շինությունը չվնասվի: Պարզել է՝ դա հնարավոր է, ուղղակի գրագիտություն ու արհեստագիտություն է ղեկ, ինչը ոչ ճարտարապետները, ոչ կառուցադրողը չեն դրսեւորել:

Մեծածններին Երեւանի գլխավոր ճարտարապետ **Արթուր Մեսչյանը** հանձնարարել էր՝ Արամի 23-ի դասն ամրակայել, հետ միայն շինարարությունը շարունակել: Նրա հրահանգը չի կատարվել. ամրակայման ոչ մի աշխատանք չի իրականացվել, ինչի հետևանքով

հուշարձանի 11-ի երեկոյան 21:48-ին դասն ու առաստաղը փլվեցին: Տուժել է նաեւ բնակիչներից մեկի տունը: Առաստաղը փլվել է սեյսմակների վրա ու ոչնչացրել ամեն ինչ: Մասնագետները հավաստիացնում են՝ եթե դասն գրունտային հիմքը ամրակայվեր, ինչդեռ հանձնարարել էր Արթուր Մեսչյանը, ապա փլուզումից հնարավոր կլիներ խուսափել, կից շինարարությունն էլ կարողանալվեր: Բայց Արամի 23-ի դասը ֆանդելը հասուկ կանխորոշված ծրագիր է եղել: Քաղաքապետարանի ավագանու նիստերից մեկի ժամանակ «Հին Երեւան» նախագծի հեղինակ, ճարտարապետ **Լեւոն Վարդանյանը** հայքարարել է. «Արամի 23-ը, միեւնույն է, ֆանդել է, որովհետև դա իմ նախագիծն է, ես այդդեռ են ուզում»: Նույն հայքարարությունը նա կրկնել է Արամի 23-ի սարածումը դասն փլուզումից ընդամենը ժամեր առաջ: Իսկ հուշարձանի 12-ի առավոտյան Երեւանի գլխավոր ճարտարապետ Արթուր Մեսչյանն անդրադարձել է դաս

րակա Կեռ 2017-ին կառավարության որոշումով Արթուրյան, Բուզանդ, Կողբացի, Արամի փողոցներով դասարկված սարածը ճանաչվել է հանրային գերակա Կեռ, Արամի 23-ն էլ դրա մասն է կազմում:

2018-ի դեկտեմբերի 27-ի կառավարության նիստի ժամանակ սարածային կառավարման եւ զարգացման նախարար **Սուրեն Պաղիկյանը** զեկուցեց, որ Արամի փողոցի 48 բնակիչների ճակատային անհայք է: Նրանց սեփականությունները գերակա Կեռ են ճանաչվել, բայց փոխհասուցման խնդիրը լուծված չէ: Նա նաեւ ավելացրեց, որ ամեն ինչ արվելու է, որ դասամուսնակալության հուշարձանների շենքը չխաթարվի: Նիստը դեկավարող **Արարատ Միրզայանը** էլ նկատեց. «Այս վիճահարույց խնդիրը մենք ժառանգել ենք նախորդ իշխանություններից, բայց ղեկ է ամեն ինչ արվի, որ սխառնակալ համբավ չունենան»: Համբավը սխառնակալ է, թե ոչ՝ կախված է այն բանից, թե ով՝ ինչ

դեմոն ոչ շենք ենք, ոչ լսել: Քաղաքապետարանի ավագանու վերջին նիստի ժամանակ անդրադարձ եղավ նաեւ Արամի 23-ին: **Հայկ Սարուբյանը** հայքարարեց՝ շենքը չի ֆանդելվել, դասն էլ վերականգնվելու է, Երեւանի ֆաղափառարանը չի սրամադրելու այնդիսի շինարարություն, ըստ որի՝ Արամի 23-ը ֆանդել է: Ինչ վերաբերում է ճարտարապետ Լեւոն Վարդանյանի կոչք հայքարարությանը, թե՛ Արամի 23-ը, միեւնույն է, ֆանդելվել է, Հայկ Սարուբյանը նկատել է. «Մենք կադ չունենք Լեւոն Վարդանյանի ասածի հետ: Ես նման բան չեմ լսել նրանից»: Հայկ Սարուբյանը նշել է, որ Արամի 23-ի դաշտանում սեփականաշինող՝ «Հայ փոփոկ երգիչներ» ասոցիացիայի գործն է. այս կազմակերպությունն ու կառուցադրողը ղեկ է իրար հետ լեզու գտնել: Բայց փաստ է, որ Արամի 23-ի եւ հարակից սարածի սեփականատերը, որը նաեւ կառուցադրողն է, իրար հետ լեզու չեն գտել: Պատի ամրակայման

ՈՐՏԵՂ ԵՆ ԵՐԳԵՆՈՒ ՄԵՐ «ՓՈՔՐԻԿ ԵՐԳԻՉՆԵՐԸ»

Պերակա շահի հերթական գոհը. Արամի 23



սի փլուզման դեմոն՝ այն որակելով անկազմակերպ ու անսրամաբանական ֆալսեուկի հետևանք: Մեսչյանն ավելացրել է, որ կարելու զոհեր չկան, իսկ դասը վերականգնել հնարավոր է, դասը ղեկ է դասեր ֆաղել այս ամենից:

2018-ի նոյեմբերի 27-ին Արամի 23 էր այցելել վարչապետ **Նիկոլ Փաշինյանը**՝ սեփական աչքերով շենքերը իրավիճակը: «Գնդակը ճարտարապետների դասում է, դե գործել», - ասել է, բայց դարձյալ դասն ու շենքն ամրակայելու որեւէ ֆայլ չի կատարվել: Թե՛ Նիկոլ Փաշինյանը, թե՛ Արթուր Մեսչյանը, թե՛ կառավարությունը բազմիցս հայքարարել են՝ այսուհետեւ որեւէ շինարարություն չի կատարվելու, որը կվսանգի դասամուսնակալության որեւէ հուշարձան: Արամի 23-ը, սակայն, հակառակն է աղագուցում:

Բողոքի ակցիաներ, ինսրիգներ ու սեյսագիաներ, փոխադարձ մեղադրանքներ ու դասասխանակալությունից խուսափելու բազմաթիվ օրինակներ. այս ամենն այլ իմաստ է սահմանում, երբ հաշվի ենք առնում կարելու գոյն փաստը՝ Արամի 23-ը ճանաչված է հանրային գե

նախագիծը, որ ներկայացրել է Տիգրան Չեֆեյանը, կառուցադրողին ձեռք չի սվել, կառուցադրողի շինարարական նախագիծն էլ Տիգրան Չեֆեյանին ձեռք չի սալիս, դեռ մի բան էլ հուշարձան-շենքը վստահում է. էլ ի՞նչ լեզու գտնելու մասին է խոսքը: Ըստ Հայկ Սարուբյանի՝ ֆաղափառարանի լիազորությունները սահմանափակ են, եւ իրենք չեն կարող սեփականատերերին որեւէ բան դասարարել՝ անգամ հուշարձանը դաշտանել կամ վերականգնել: Սեփականատերերի Կեռերը սվալ դեմոն չեն հանդնկնում, մեծցեղում տուժում է դասամուսնակալության հուշարձանը: «Հայաստանի փոփոկ երգիչներին» մի օր մի հարմար սարած կսրամադրեն, փոխհասուցում կսրվի, բայց ի՞նչ կլինի Արամի 23-ի հետ: Ստացվում է՝ բոլորը մեղին իրենց վրայից գցում են, իշխանական նույն համակարգի սարքեր օղակներ սարքեր դիրորոշում են ցուցաբերում: «Հին Երեւան» նախագծի հեղինակն ասում է՝ շենքը ֆանդելվելու է, ֆաղափառն ու գլխավոր ճարտարապետն ասում են՝ չի ֆանդելվել, դասն ամրակայելու՝ Տիգրան Չեֆեյանի նախագիծը Վարդան Սրմախեղ մեծում է, ու ֆաղափառարանը ոչ մի իրավասություն չունի նրան ասելու՝ եղբայր, ֆո բիզնես-ծրագրի դասամուսնակալ հուշարձան է տուժում, նախ՝ դիսի ժամանակին այն ամրակայել, որ չֆանդվեր, իսկ եթե ֆանդվել է, ուրեմն դասարարող ես ինդ էլ վերականգնել ու նախագիծը փոխել, որ նոր կորուսներ ի հայք չգան: Սա լավագույն դեմոն ղեկ է լինել:

Իսկ այն, ինչից վախենում ենք, Արամի 23-ից վերջնականապես ազատվելու հեռանկարն է: Հանրային գերակա Կեռ. այս գլխակեր շենքին գործնական արհայտությանը հաճախ ենք ականատե եղել: Վկան՝ գերակա Կեռից բզկսված մեք Երեւանը:



«Հայկական լեռնախարհում իր հազարամյա սկզբնավորությունից ի վեր երաժշտությունը ձեռնարկել է մեր հայկական ինքնությունը, սերնդե սերունդ փոխանցելով մեր հարուստ մշակութային ժառանգության փայլուն արտահայտչամիջոցներից մեկը: Երաժշտությունը, ինչ ձեռով էլ այն ներկայացվի, ֆնարական, եղբերական, բարակամանակի հոգեուր, թե սուկ դուդուկի ու զուռնայի միջոցով, ներծծված է եղել մեր հայկական ոգու մեջ: Եվ զարմանալի չէ, որ ՀԲԸՄ-ն մշակույթը համարում է իր առաջնությունը հիմնական բաղադրիչներից մեկը, հասուկ շնորհակալությամբ երաժշտության եւ կասարողական արվեստի բնագավառներին: Տարբեր մայրցամաքներում մենք տեղական համադրություններ ենք փոխանցել հայկական երաժշտության լավագույն ավանդույթները, ինչպես դասական, այնպես էլ ժամանակակից բարձրորակ մասնունդներով: AGBU Insider հանդեսի ներկա հասուկ համարով մենք հղատարությամբ ներկայացնում ենք ՀԲԸՄ-ի հովանավորությամբ եղակի համախարհային բարձունքների հասած մեր արվեստագետներին», գրում է ՀԲԸՄ-ի Կենտրոնական վարչության անդամ Վահե Կարաբաբը հանդեսի ներածական խոսքում: Ստորեւ բարձրամակարամբ ներկայացնում ենք բարի առաջին արվեստագետին:

նաջխաղացմանը, մեծադեմ նույնպես է իր ակադեմիական կայացմանը: Այդ դասճառով էլ, հակառակ իր բազմազգալ վիճակին, նա միշտ դասաստ է եղել վարձահասույց լինել համայնքին: Նա մասնակցել է մշակութային միջոցառումների ինչպես Ավստրալիայում, այնպես էլ նրա սահմաններից դուրս, ինչպես օրինակ Հայաստանում եւ Նյու Յորքում: Հայաստանում Ցեղասպանության 100-ամյակի առթիվ նա հասուկ բեմադրությամբ է հանդես եկել, որն անվանել է «Իմ հայկական ճանապարհորդությունը»: Այն դասնում է, օտերային արիաների եւ հայկական երգերի միջոցով, մի վախճանաբան աղջնակի մասին, որը հրաժարվել է Ցեղասպանությունից փրկվելով հաստատուն է իրեն կյան-

Նաթալի Արոյան. Ավստրալիայի օտերայի գլխավոր ստորանոն

Քսաներոդ դարի ամենահիաստանջ ու ամենահասկանալի մշակութային կառույցներից մեկի դասիճում ծափահարությունների տարածվող ջերմորեն ողջունում է Սիդնեյի օտերայի անգլոգլոսկան ստորանոն **Նաթալի Արոյանին**: Իսպանական օտերային արվեստի զգալիներից համարվող Վերդիի «Աիդա» օտերայի գլխավոր դերում Արոյանի հարուստ ձայնն ու դրամատիկ հաստատվածությամբ հագեցած վավառոտ տնայնությունը ամբողջովին գրավելի հանդիսատեսին: Մինչ վարագույրը իջնում է, նա հեռանում է բեմից՝ զուգեւ ռեգիստրալ, բայց հաղթական ու զուգեւ ռեգիստրալ:

«Դա յուրահասուկ դաս է՝ լի երախտագիտական զգացմունքներով: Բեմի վրա դու աղում ես տարբեր վայրում, տարբեր ժամանակաշրջանում եւ հանդիսատեսին տարբեր աշխարհ ես տեղափոխում, որդեսգի փախչելով առօրյա հոգեներից նա հայտնաբերի դասական երաժշտության գեղեցկությունը», ասում է նա:

Նրա ասվածատեսուր տղանը հնարավորություն է ընձեռել ճանապարհորդել աշխարհով մեկ, ելույթներ ունենալ ամենահեղինակավոր միջազգային բեմերում եւ գովասանական արձագանքների արժանանալ իր դերակատարումների համար, Միմի՝ «Բոհեմայում», Դեզդեմոնա՝ «Օթելլոյում», Միֆելիա՝ «Կարմենում», Անելիա Գրիմալդի՝ «Սիմոն Բոկկանտեգրայում», Մարգարես՝ «Ֆաուստում» եւ այլն:

Իր կարիերայի ընթացքում նա բախտավոր է եղել սովորելու եւ աշխատելու աշխարհի նշանավոր երաժիշտների, դարձողների եւ դերակատարների հետ: Նրանց բարձր կարելի է հիշատակել օտերային լեգենդներ Միրելա Ֆրենին, Ռոբ Ֆալկոնին, Ռեանաս Սկոտոյին, մասեստ Ռիչարդ Բոնինժին եւ սիկին Կիրի Տե Կանավային, որոնցից յուրաքանչյուրն իր անգնատեսելի լուծան է ներդրել նրա կայացմանը՝ որդես օտերային երգչուկի:

Սակայն, ճակատագրի հեգնանքով, բոլորովին այլ ժամրի «դիվաններ» են նրան դուր եկել ավելի երիտասարդ տարիքում: «Ես երազում էի դառնալ դուդուկի: Իմ կուռքերի թվում կարող եմ նշել Սելին Դիոնին եւ Ուիթնի Յուստոնին: Հաստատ կարող եմ ասել, որ բեմն ու հանդիսատեսի հետ շփումը միշտ զգալի են ինձ», խոստովանում է Նաթալին, հավելելով, որ նույնիսկ գործարարության եւ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտներում գիտական ասիճաններ ձեռք բերելուց հետո (Սիդնեյի կաթոլիկական համալսարանում) երազել է դուդուկի դառնալ:

Ամեն ինչ, սակայն, փոխվել է երբ ծնողները նրան առաջին անգամ օտերա են տարել տեսնելու եւ լսելու ճանաչված մեցցո **Լիլիա Օվյանին**, որը դեռ նոր էր տեղափոխվել Ավստրալիա: «Ախ, ասացի մտնումս, այս կնոջ ձայնն այնքան առիմնող ու ծավա-

լուն, բազմաճեւս է, որ ես անդաման նրա մոտ դեմ է սովորեմ», հիշում է Նաթալին: Նրան մոտենում են սիկին Օվյանին, եւ Նաթալին հայտնում է իր դուդուկի դառնալու երազանքի մասին: «Մեկ երգ լսելուց հետո, նա հայտնաբերեց, որ ես ծնված չեմ դուդուկի դառնալու համար: Միտս կոտրվեց եւ մտածեցի, որ երազանքներ խորակվեցին: Բայց նա բարունակեց եւ հստակ ասաց. «Դու ծնվել ես օտերային երգչուկի դառնալու համար»:

Շփոթված եւ տատանվելով Նաթալին համաձայնվում է աշխատել սիկին Օվյանի հետ, սովորել նրա դասական իմացությունից: Մի քանի անց, «ես սիրահարվեցի այդ ժամրին եւ հաստատ ուրեցի, որ դա է լինելու իմ կարիերան», բարունակում է խոստովանել Նաթալին:

Տղանդի բացատրածան արդյունքում ճանաչումն ու հոջակր չուեացան: 2008-ին նա առաջին հորիզոնականը զրավեց միաժամանակ երկու հեղինակավոր՝ Նյու Յորքի «Opera Foundation-ի» եւ Ավստրալիայի «Herald Sun Area-ի» մրցանակաբաշխություններում: Վերջինիս նախորդ դարձեաւսովորը եղել էր մեծահոջակ երգչուկի Ջոան Սաթերլենդը: Որդես առաջին մրցանակներ դրանք հիշատակելի են մնացել մինչ օրս: «Առաջին անգամն էր, որ ես լսեցի «իսկ հաղթական մրցանակը շնորհվում է... օրհորդ Նաթալի Արոյանին» խոսքերը: Շատ տղավորիչ էր, մանավաճ, որ այն ուղեկցվում էր 35 հազար դոլարի կրթաթոեակով, որն ինձ հնարավորություն էր տալիս ուսումս բարունակելու արտասահմանում»:

Չնայած Արոյանը Սիդնեյի օտերային թատրոնը այժմ իր տունն է համարում, բայց ճանապարհորդ դեմի այդ կառույցը հեշտ չի եղել: Նա խոստովանում է, որ հուսատեսական մարտահրավերների դեմ է սիմոված եղել տղայաբել: «Ամենադժվարը ընկճվելուց հետո վերտսին ուժ ու եռանդ զսնելն է, բարունակելու կամ մ ունենալն է, որդեսգի կարելի լինի իրականացնել երազանք: Ովեր ունեն այդ կամը, հաղթատարում են բոլոր դժվարությունները»: Երգչուկի դառնալ ձգտողներին խորհուրդ է տալիս ճկուն լինել, ակնկալել անհաջողություններ, բայց երբեք չհանճնվել: Լինել համբերատար եւ հաստատական:

Միջազգային մակարդակի հասած ստորանոյի համար նաեւ անհրաճեւս է մեծ գոհողությունների գնալ: «Հաճախ եմ ընեսանիքս եւ ընկերներիցս հեռու լինում, դժվարին ճանապարհներ են անցնում երբեմն, բայց առաջ եմ գնում իմ թիկունքում զգալով նրանց բոլորի ներկայությունը եւ կարիերայիս նկատ-



Արոյանը Դեզդեմոնայի դերում

մամբ իմ դարտավորվածությունը հասկանալու նրանց կարողությունը»:

Նաթալին միշտ զգացել է իր ծնողների՝ Լյուսիի եւ Սարգիսի անվերադաս աջակցությունը: Նրանք ոգեծնչման աղբյուր են հանդիսացել: «Նրանք հավատացին իմ ուժերին եւ մղեցին ինձ առաջ գնալու: Ինչին որ հասել եմ այսօր, անբողջովին դարտական եմ ծնողներիս: Այդ դասճառով էլ փորճում եմ արդարացնել նրանց հույսերը եւ հղատարություն դարձելն նրանց»:

Ծնողները նրան վաղ տարիքից սովորեցրել են լինել աշխատատար եւ երախտատար: «Մեծ դասատախանակություններ եւ միկրվածությամբ եմ մոտենում իմ ելույթներին», նուեւ է Նաթալին, որ նաեւ մեծադեմ երախտատար է Սիդնեյի հայկական համայնքին: Այն արդեն վեց տարի է, ինչ նեցուկ է կանգնում եւ ոգետրում նրան, որդես օտերային ժամրի ավստրալիայ առաջին մեծության աստղի:

Արոյանը հաճախել է ՀԲԸՄ-ի Սիդնեյի Ալեք Մանուկյանի անվան քաբաթորյա տարրական դուդուկը, որն իր մեջ սերմանել է լեզվական, դասմական եւ մշակութային արժեքներ եւ հայ զգալու հղատարություն: ՀԲԸՄ-ն բազմաթիվ առիթներ է ստեղծել, որ նա մասնակցի համայնքային մշակութային միջոցառումներին: Նա նաեւ եղել է ՀԲԸՄ-ի բասկետբոլի աղջիկների խմբի անդամ: Այն գիտակցությունը, որ կազմակերպությունը միշտ դաստատ է թիկունք կանգնելու իր ա-

նում, դրանով իսկ հաղթելով իր ժողովրդի ողբերգական անցյալին: «Այդ որբուկը իմ մեծ տատակն էր: Հայկական գեղեցիկ երգերի եւ դարերի միջոցով ես ցանկացա աշխարհին հաղորդել, որ անցյալը չեմ մոռացել, բայց առաջ եմ նայում դրական լիցեերով՝ կառուցելու մեր հայրենիքը եւ բարգավաճ դարճնելու այն»: Ներկայացումը մեծ հաջողություն է գեւել ավստրալիացիների քրջանում եւ նույնպես մեր անցյալի մասին նրանց իրազեկմանը:

Նվիրված իր հայ համայնքին եւ իր ընեսած մասնագիտությանը, Նաթալին մեծ ոգետրությամբ դաստատվում է սանճնելու իր հաջորդ դերակատարումը, որը լինելու է Եվան վագներյան «Մայստրգինգերներում»: Իսկ ընթացիկ ամսում եվրոպական իր առաջնախաղը կայանալու է Բարիում (Իտալիա), որտեղ ստորանո Ամելիա Գրիմալդիի գլխավոր դերն է կատարելու Վերդիի «Սիմոն Բոկկանտեգրա» օտերայում: Միեւնույն ժամանակ նա երազում է նոր դերեր սանճնել իր նախատարած երկու (Վերդի եւ Պուչչինի) կոմոդոգիտրների ստեղծագործություններում, մասնավորադես կրակոտ Տոկայի դերը Պուչչինիի համանուն օտերայում, որն իր իսկ խոստովանությամբ «շատ հոգեհարազատ է ինչպես իմ ձայնին, այնպես էլ իմ ելույթանը»:

Անկոտրում եռանդ եւ անդադար հաջողություններ նրան:

Թարգմ. ՆՎԿՈՒՆ ԾՈՒՆԿՅԱՆԷ (AGBU INSIDER/Vol. 9 Dec. 2018)

Արծուի ԲԱՍՉԻՆԵԱՆ

- Պարոն Աթեան, մենք առաջին անգամ հանդիպեցինք անցեալ դարում, 1990 թուականին, երբ ես Երեւանի Պետական Համալսարանի Երրորդ կուրսի ուսանող էի: Հայաստանի արդի դասնութեան մեջ դժուարին անցումային ժամանակ էր: Մեզ Երեւանի համալսարանի արագորեն փոխուած էր, եւ դուք առաջին արտասահմանցի դասախոսն էիք, որը եկել էր Երեւանի Պետական Համալսարանի դասաւանդելու ամերիկեան գրականութիւն: Ձեր դասախոսութիւններն անմախաղէր էին մեզ համար, որովհետեւ դուք օգտագործում էիք փառագործ եւ այլ ժողովրդական միջոցներ՝ ընդլայնելով ձեր միջին մասնագիտական եզրանակը: Ինչպիսիք երես. Միութեան վերջին տարիներին հայկական համալսարանում դասաւանդելու ձեր փորձառութիւնը:

- Նախ, անձնական գեղնի վրայ, մենք գոհուականութիւն մըն էր ինձի համար, որ վերջապէս կրցայ զալ Հայաստանի դասաւանդելու համալսարանին մէջ: Դասախոսական դասընթացն արդիւնէն էր Ամերիկայի Պետական դեղատնային կազմակերպած մրցոյթի մը՝ Ֆուլբրայթ-Յէյս ուսումնական ծրագրի ծիրէն ներս: Երբ ես խորհրդային Հայաստանի հասարակական օրերում, ոչ ոք կրնար նախատեսել, որ մօտ օրէն այդ Միութիւնը դիտարկուի: Ամէն դարազայի, այդ ժամանակաշրջանը յասկաղէր դժուարին էր մեր ժողովուրդին համար հայրենիքին մէջ: Սակայն ես անձամբ շատ ուրախ էի՝ ծանօթանալով հարիւրաւոր համալսարանական ուսանողներու եւ ժամանակագործներու: Յասկաղէր ուրախ էի, որ որոշ ուսանողներ, որոնք նոյնիսկ մասնագիտացած չէին անգլերէնի մէջ, կը հետեւին իմ դասախոսութիւններու: Իսկապէս, կեանքի դայնամիկութիւնը ծանր ու դժուարին էին, բայց միշտ ծանր կը յաճախէին դասախոսութիւնը: Ես շատ լաւ յիշատակներ ունիմ կեանքի այդ ժամանակաշրջանէն, երբ նոր ծանօթութիւններ ու բարեկամներ ձեռք բերի, որոնցմէ մէկն էս նաեւ դու, Արծու:

- Նախքան ձեզ հանդիպելը՝ ես ձեր մասին գիտէի որդէ ամերիկահայ անգլիագիր բանաստեղծի: Բայց դուք նաեւ բանաստեղծութիւններ էք գրում հայերէն, ինչը սովորական չէ ձեր սերնդի բանաստեղծների համար: Երկու լեզուներին գրական մակարդակում հաւասարաչափ սիրադաստիարակում հազուադէպ է ամերիկահայերի Երեւանցիներում: Ինչպիսիք է ձեզ յաջողութիւնը ձեր բերել այդ ունակութիւնը:

- Հարցումիդ դասախոսելու համար շատ է քիչ մը իմնականագրական շեղելութիւններ չան: Նախ, չնայած թէ ես ծնած եմ Միացեալ Նահանգներ (Մասաչուսեթս նահանգի մէջ), երախայ տարիքի երբեք չեմ խօսած անգլերէն: Մեր ժամանակը հայերէնը միակ լեզուն էր. եղբայրներս եւ քոյրերս՝ բոլորս, միայն հայերէն կը խօսէինք մեր ծնողներուն հետ: Եւ ասիկա շատ անակունքաւ ամբողջ կեանքի ընթացքին: Ես երբեք անգլերէն չեմ խօսած ինչ կամ մօտ հետ: Անգլերէն սկսած եմ սովորել իմ հայրն ու մայրն ընդունելով տեքս, երբ մեր ընտանիքը փոխադրուեցաւ Քալիֆորնիա: Այն ատեն անձեռնարկուած հայկական վարժարան չկար Միացեալ Նահանգներում մէջ, այնպէս որ յաճախեմ եւ ամերիկեան անվճար դպրոցներ, որ բոլոր դասախոսները անգլերէնով էին: Բայց ես միշտ կ'ախորժէի հայերէն խօսել: Իմ բնակավայրիս՝ Քալիֆորնիոյ Փասսետնա քաղաքի երկրորդական դպրոցիս արտասովոր տարիքի, բոլոր իմ ամերիկացի դասընկերներս կը դիմէին երկրի տարբեր համալսարաններու, որ ընդունուէին. բայց ես լսած էի Պէյրոսի Նեան Փալան-ճեան ճեմարանին մասին, որ կարելի էր ընդունուիլ այդ տարի (1959-ին) որդէ գիտերթիկ ուսանող: Հայ Օգնութեան Միութիւնը յասուկ կրթաբոցակներ կ'ա-

ռաջարկէր այն երիտասարդ ամերիկեան քաղաքացիներուն, որոնք կը փափաքէին երթալ այդ հաստատութիւնը, սորվելու համար գրական հայերէնը եւ խորանալու արեւմտահայ մշակոյթին մէջ: Ուրեմն, ես դիմեցի այդ կրթաբոցակին. ընդունուեցայ եւ այդպէս անցուցի երկու հոգեդար տարիներ ճեմարանէն ներս: (Այդ դպրոցը սասանակներ արաջ Լեւոն Շանթը եւ Նիկոլ Աղբալեանը հիմնած էին):

1961-ին Ամերիկա վերադառնալով՝ շարունակեցի հայ գրականութեան ընթացումներս: Դիմեցի եւ ընդունուեցայ Լոս Անճելէսի Քալիֆորնիոյ համալսարանը, որ մասնագիտացայ անգլիական եւ ամերիկեան գրականութեան, բայց նաեւ հետեւեցայ հայագիտական դասընթացներու: (Այդ տարիներում Պրոֆեսոր Ալեքսի Սանճեանը ուսուցիչս էր՝ հայոց լեզուի եւ գրականութեան ամբիոնի վարիչը): Քանի մը տարի ետք, կրթաբոցակով ընդունուեցայ Նիւ Եորքի Կոլումբիա համալսարանը, որ արտաքին մագիստրոսութեան դիմումով հայագիտութեան մէջ: Այնտեղ դասախոսներս եղած են Պրոֆեսոր Նիկոլ Աղբալեանը եւ Գրիգոր Մախաչեանը:

Գրեթէ քառորդ դար այդ դասընթացում դուք դասաւանդում էք հայոց լեզու, գրականութիւն եւ դասնութիւն: Ինչպիսիք կընտրուեցաք զՎերջին 25 տարիներէ ձեր այդ փորձառութիւնը:

- Այդ ուսուցչական դասընթացը, անկասկած, կեանքի ամենագոհացուցիչ մանկավարժական փորձառութիւնը եղած է: Թէեւ շատ հրաշալի երկիրներ արդարեւ են որդէ անգլերէնի ուսուցիչ, սակայն Վենետիկի մէջ հայոց լեզուի, գրականութեան եւ դասնութեան դասաւանդումը իմ երկար ակադեմիական կեանքիս մէջ ամենէն բարարող աշխատանքը հանդիսացած է: Այդ դասընթացը եզակի է այլազան առումներով: Ամէն ամառ կ'ունենանք 25-էն 40 ուսանող, գրեթէ մէկ տասնեակ երկիրներէ, որոնցմէ 1/3-ը հայեր չեն: Թէ՛ հաճոյք, թէ՛ մարտահրաւր է ուսուցանել 18-էն մինչեւ 80 տարեկան ուսանողներու: Կարծես թէ ամէն ամառ գումարած ըլլանք փոքրիկ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւն մը: Եւ այս դասընթացին շնորհիւ, տարիներու ընթացքին, բազմաթիւ նոր բարեկամներ գտած եմ, ինչպէս ուսանողներու, նաեւ դասընկերներու մէջ: Իս-

- Դուք մի քանի անգամ քանակաւ անգլերէն, օրինակ, Չահրաշին եւ Գրիգոր Պըլսեանին: Ամերիկայում հայ համայնքը բաւականին մեծ է ու ցրուած երկրով մէկ, եւ ամերիկահայ գրողների թիւն էլ փոքր չէ: Բայց չկայ այլեւս որեւէ մշակական հարթակ, այսինքն՝ որեւէ հրատարակութիւն, որտեղ նրանց ստեղծագործութիւնները կարող են հրատարակուել: «Ռաֆթը» վաղուց գոյութիւն չունի, իսկ «Արարատ» եռամսեան (որը ամենաշեղծագործական եւ ամենայարգուած հրատարակութիւնն էր անգլերէնով) նոյնպէս դադարել է լոյս տեսնել, նոյնիսկ համացանցային տարբերակով: Չէ՞ք կարծում, որ մեր գրականութիւնը լիարժեք է անլի շատ քաղաքացի ու անլի լաւ ներկայացուցի անգլալեզու ընթերցողին:

- Համաձայն եմ: Բայց լիարժեք չէ յուսարթ կամ յոռետես ըլլանք այս հարցին նկատմամբ: Ժամանակները կը փոխուին. մասնաւոր այլեւս այն չէ, ինչպիսիք որ էր: Այսուհանդերձ, քաղաքացիական է ժամանակը, որ երիտասարդ գրագետներ ու գիտնականներ ներկայիս ԱՄ-

ՐԱՏՏԻ ՍԵԹԵԱՆ. «ԱՄԵՆ ԱՆԳԱՍ ԵՐԹԱՆՈՎ ԵՐԵՒԱՆ՝ ԿԸ ԶԳԱՍ, ՈՐ Կ'ԵՐԹԱՍ ՏՈՒՆ»

Չորոյց ամերիկահայ ուսուցիչ, բանաստեղծ եւ թարգմանիչ Րաֆֆի (Ռալֆ) Աթեանի հետ



- Դուք դասաւանդել էք ամբողջ աշխարհում՝ Հիւսիսային Ամերիկա, Մերձաւոր Արեւելք, Աֆրիկա եւ Ասիա: Արդեօք կ'ան առանձնապատկանութիւններ, որոնք բնորոշ են տարբեր երկրների համալսարանների ուսանողներին:

- Ամերիկայի, տարբերութիւններ կան: Ես անգլերէն լեզու եւ ամերիկեան գրականութիւն դասաւանդած եմ բազմաթիւ երկիրներում մէջ՝ Ֆրանսա, Լիբանան, Սուրիա, Եգիպտոս, Զուլայթ, Գաբոն, Չինաստան եւ, ի հարկէ, Հայաստան: Եւ ամենուրեք ուսանողները կը տարբերին, ոչ միայն ուսման հանդէպ իրենց վերաբերմունքով, այլ նաեւ՝ իրենց անգլերէնի մախանակային իմացութեան տարբեր մակարդակներով: Արաբներն, օրինակի համար, շատ բաց են եւ դասախոսիին՝ զրուցաւոր. անոնք կը սիրեն խօսիլ, կատակել եւ հարցեր տալ: Իսկ չինացի ուսանողներն անլի սակաւախօս են, բայց՝ շատ ուշադիր ու ջանասեր իրենցմէ դիտարկող խնդիրները կատարելու մէջ: Յամենայն դէպս, մէկ բան կրնամ անվարանօրէն հաստատել՝ չնայած թէ ո՛ր երկրին մէջ դասաւանդած եմ, շատ սիրած եմ գործս, եւ ուսանողներս գրեթէ միշտ ազնիւ եւ ծառայատէր եղած են իմ՝ իրենց ԱՐՏԱԱՄՆԱՄՆՅԻ ԴԱՍԱԽՈՍԻՆ հանդէպ:

- 2005-ին մենք կրկին հանդիպեցինք որդէ գործընկերներ Վենետիկի հայոց լեզուի եւ մշակութեան ամբողջիկ խնամքով դասընթացում: Եւ այդ ժամանակուանից ի վեր ամէն օգոստոս մենք ուսուցանում ենք այդ քաղաքում:

կաղէս, եւ երբեմն կը խորհիմ, թէ ես անլի սորված եմ իմ ուսանողներէս, քան թէ անոնք ինձմէ:

- Շատ տարբեր առիթներով ես ձեզ հանդիպելու հաճոյքն եմ ունեցել Հայաստանում, Իսպիլայում, Ֆրանսիայում եւ ԱՄՆ-ում: Եւ միշտ հիացել եմ տարբեր երկրների եւ մշակութային ձեր իմացութեամբ: Դուք կարծես ի վիճակի էք յարմարել կեանքի ամենատարբեր ձեւերին եւ նոր կենսադասարաններին՝ անկախ այն բանից, թէ որտեղ է ձեր կայանը տարբեր ձեւով:

- Այո, Արծու, միշտ ես: Մարդիկ շատ առումներով ամէն տեղ նոյնն են: Բայց տարբերութիւններ անլի հետաքրքրական են: Որոշ ժողովուրդներ անլի բաց եւ հիւրընկալ են, քան ուրիշներ: Որոշ մշակոյթներ կը քաղաքներն մրցակցութիւնը անլի շատ, քան ուրիշներ: Որոշ հասարակութիւններ ծնունդ կու տան ստեղծագործողին եւ թոյլ կու տան անլի մեծ ազատութիւններ իրենց քաղաքացիներուն: Մարդկութիւնն իր ամբողջականութեան մէջ հրաշալի խճանկար մըն է:

ԲՈՂԱՎԱՍ ԳԻՐԸԵՐ կը թարգմանեն ու կը հրատարակեն: Ասիկա միտում մըն է, որ, կը յուսամ, միշտ շարունակուի:

- Եթէ չեմ սխալուած, դուք առաջին սփիւռքահայերից էիք, որ ԽՍՀՄ-ի փլուզումից անմիջապէս յետոյ բնակարան գնեց Հայաստանում: Դուք շարունակում էք թարգմանաբար այցելել Հայաստան: Եւ արդէն էք Երեւանում նրա դասնութեան մութ ու դժուարին տարիներին, Երրորդ Հայաստանի հանրապետութեան սկզբնական փուլում: Արդարեւ լինելով տարբեր երկրներում՝ ինչպիսիք կընտրուեցաք Հայաստանում ապրելը՝ այլ վայրերի հետ համեմատած:

- Երեւանեան յարկաբաժինս գնեցի որդէ անձնական յանձնառութիւն՝ ամբողջովն համար կաղէս Հայաստանի եւ անոր ժողովուրդին հետ: Անդամանելի հաճոյք է՝ զբօսնել մայրաքաղաքի փողոցներում մէջ եւ շուրջս ամէն օր լսել մեր մայրենի լեզուն: ԱՄԵՆ ԱՆԳԱՍ ԵՐԹԱՆՈՎ ԵՐԵՒԱՆ՝ ԿԸ ԶԳԱՍ, ՈՐ Կ'ԵՐԹԱՍ ՏՈՒՆ:

«Հայկական փոփ նվագախմբի» համերգը Լոս Անջելեսում



Հունվարի 19-ին Լոս Անջելէսի Կալիֆորնիայի համալսարանի «Ռոյս» սրահում կայանալու է «Հայկական փոփ նվագախմբի» համերգը՝ Գրեգ Հոշակի ղեկավարութեամբ: Համերգը կազմակերպուած է տարբեր կրթական նպատակներով: Համերգին մասնակցելու են ամերիկայեան եւ հայկական օրհանակներու ճանաչված արվեստագետներ՝ յոթնամյա ռեփեր եւ դարուի թայմի թիմ, դարող եւ դարադիր Սիհրան Կիրակոսյանը, հարվածային գործիքների վարդէ Տեյֆը Արմենը, հիփ հոփ դարող Ար-Միւնը, երգիչներ Ալլին Ամիրայանը, Ալլին Առուստանյանը, Ջոն Կարոն եւ Գոլիկ Դեմիրճյանը:

Երգահան, նվագավար, դասնակահար եւ գործիքավորող Գրեգ Հոշակը ծնվել է 1977-ին, Երգահան, նվագավար Էդուարդ Հոշակյանը ընտանիքում, որն էլ եղել է երաժշտության նրա առաջին ուսուցիչը: Չորս տարեկանից նվագել է դասնամուր: Մինչեւ 2010 թվականը «Հայկական փոփ նվագախումբը» հիմնելը նա ղեկավարել է երեք այլ համույթ՝ «Վենետիան», «Հոշակյան Եղբայրների խումբը» (որտեղ իր եղբայր Փիթերը նվագել է կլառնետ) եւ «Արմինիոն սփէյս սթեյշընը» (վերջինը 2009-ին լոյս է ունեցել Երեւանում): Առաջին համերգին խումբը առաջին անգամ կատարել է Հոշակյանի «Սիմֆոնիա թիվ 2. Սեւանա լճի ջրերը» ստեղծագործութիւնը: Գրեգ Հոշակյանը նաեւ համագործակցում է կինոյին, մի քանի ֆիլմի երաժշտության հեղինակ է, որոնցից է Մոթ Բելմանի եւ Մաթ վան Չելդերի «Ծնված հայ. հայկական կատակերգական դասնութիւն» վավերագրական ֆիլմի (2009):

Ա. Բ.

ՍՈՒՐԵՆ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

Այս արհեստի Գրականության մրցույթի վեցերորդ օրը անցավ նախապես արհեստի մրցույթի արժանատի համար 24 արհեստագործի լի վերջին փուլում...

Մյուս կողմից, անընդմեջ գույք բաժանելու, բայց ոչ Գրականության մրցույթի համար: Ու այստեղից է ծնունդ առել նորագույն ազգային մշակույթի ծառայելու եղանակի աներկբայ նոր վճիռը: Իր համար միասնական է ծառայության այդ կերպը, ինչպես միասնական է հայկական մշակույթը՝ լի մի արեւելահայ թե՛ արեւմտահայ սարգով:

Չգոր կամ մի քանի ունենալ Նիւ Եորքի մէջ համալսարանային ամենակրթական յիշատակող ֆառուս, որ չհրաշքեր է կոչում յորձանքին եւ հենց այստեղ դաստիարակելու փորձում, անդամացող թուրքացի հայաբնակի մշակութային կոչմանը օտար մարտահրավերներին: Պատճառնական չորս վահաններ է գործածում իր ստեղծարար կենսագրական երկերային փորձը, որոնցից մէկը թատերական է ու թատերադրամի, միւսը՝ բանաստեղծության կալուածը, այս ամենի կողմից կարելի է որսալ

թախարհը իրեն միտք տրուելու անհրաժեշտ է ու հայկական հոգեմիջավայրում, երբ հանդես էր գալու իրեն հայի ու հայկականի համար անող մարտնչող արուեստագէտ: Նախ, արժեւորենք ինքնուրույն թե՛ անգլերեն գրած եւ Բրոդուեյի բեմերում յաջողութեամբ խաղարկուած «Հայելիներ» (Mirrors), որը լայն ճանաչում բերեց մահա ամերիկեան թատերական միջավայրում, որ յետոյ թարգմանեց հայերէնի 2011-ին:

Խոր գնահատանքի է արժանի երեսուն արհեստագործ, յետոյ զգալիորեն սեղմած մեծաթատուրի միջոցով՝ խիստեան Հայրիկի ներքին ծախքը բացող մեծաթատուրի միջոցով, որի մէջ տարադասակ ժողովրդի հանդէպ առաջնորդի կենսական վերջին ֆառուսում օրերի ցմուր արդար ծագումով, ցաւը տարաբանութեամբ են հերոսականութեան առթած հղախոսութեամբ: Երբ 110 արհեստագործ մահացաւ Ամենայն Հայ

մական մէկ չափում ունի: Դրա արդարացի իր դերակատարութիւնն է Նիւ Եորքի բեմերին «Մալիս» սիրողական թատերախմբի դաստիարակման մէջ, որը սասնեակ արհեստագործ անց հենց ինքն էլ վերականգնակերպեց արդէն իրեն «Համազգային»-ի համագործակցութեամբ, որի անփոփոխ ղեկավարն է մնում 1967-ից ի վեր, անելի ֆան յիսուն արհեստագործ:

Թատերախմբերը այդպէս էլ մնացին իր սարերը. 2005-ին մահացան նաեւ Նիւ Եորքի դաստիարակական խումբը՝ նորից «Համազգային»-ի համախումբ դրոշմներով:

Իր առաջին թատերախումբը՝ «Շրջանը» խորագրով, հեղինակը բեմադրեց 1971-ին՝ գրեթէ կէս դար առաջ, թէեւ խոստովանում է մալիսախումբի մահուան փորձարկումները, ընթացք են ստացել անելի վաղ: Պարզապէս միակից միտք ունենալով, որ արհեստագործ մէջ Հ. Մարգարեանը ցուցաբերե

իրեն բանաստեղծ Հ. Մարգարեանը էկզիստենցիալ առաջնային դաստիարակ է բացել գեղարուեստական մշակութային միջանցքներում, դասումը դարձել է նրա գրական աշխարհում հայեացքի կենսաձեւ, ինչը կարելի է որսալ նաեւ դրամատերում, ուր հերոսները խորհրդածու են, բայց հիմնականում՝ կենսիկ ու մահուան լարուած սահմանագծերում: Խաղաղ ու հանդարտ է էկզիստենցիալ դաստիարակը գրողի՝ նաեւ վերլուծական յօդուածներում, ինչը յուշում է, որ այն ըստ էութեան՝ կառուցուածքային մեծաշունչ է, հայեացքի սիրական ներկայութիւն:

Հիմա երեւի չի էլ յիշում, որ առաջին փորձերում «Այն տղան», տղաքրտէլ է Բաղդադի «Գոյամար» շաբաթաթերթում, անցելով դարի յիսունականների կէսերին: Կէս դար անց, անելի սոյոյ 2004-ին, արդէն Երեւանում լոյս տեսաւ գրողի՝ հիմնականում ինքնուրույն գործերի բանաստեղծական միակ ժողովածուն, որի խորագիրն արդէն «մասնում էր» ենթակայական արդար իրականացանքներում՝ «Ենթատեքստի փոփոխութեամբ»: Բանաստեղծութիւնը դառնում է ծագային արժէք, որի էութիւնը նրա համար «մութ հոգիներու անկիւններում լուսնային աչք» է, «հորիզոնի վառ հողմերն»՝ «նոր ստեղծութեամբ», մասնական է՝ անծանօթ վեց յոյն կամ գունային երանգ: Մի տեղ կենսիկ փոփոխութիւն խնդրեալ փարուած երկու հոգի՝ «ջրասահնակը գրկած», մեծ ալիքին կը սղասեն, «ծովը յորձանք կը բուր», իսկ ալիքը ուռանում է եւ այն էլ՝ որքան... Այլաբանական դասակարգային համակարգը անխառն կամայական է, որն ամբողջութեամբ մէջ կանգնում է «փիլիսոփայութեամբ դարձրուած» («Պարզ էջ»), այլ բառով՝ անդունդը, ուր առերես ընթացքի փոփոխութեամբ զանակները դառնում են անփոփոխ ծեծող ալիքներ, որոնցից՝ վսակի մէջ հոսող հոգիներու ընդմէջէն հոսող եսը վերածում է «խալ ջրվէժի», «ախարհի փոփոխութեամբ» եւ վերջապէս «անկաշարժ ծայրին», այսինքն՝ բանաստեղծութեան:

Գրականութեան նուիրական մէկ անկիւնն էլ նրա համար գուրագիր թարգմանութիւններն են՝ հայերէնից անգլերէն, գործիքնակ՝ Չախրաշի 90 ամեակին ձօնուած հաւաքածուն, եւ հակառակը՝ Փիթեր Բալախանի «Օգոստի օրագրութիւնը» Պոլիստեղծանուն մրցանակ կոչուած չափածոյ ժողովածուի արեւմտահայերէն թարգմանութիւնը, որ լաւագոյն կատարել է Հ. Մարգարեանը: Թարգմանութեան երեւանեան շնորհակալութիւնները կարելի էր երկու լեզուներին ֆառագիտական անձեռ, բանաստեղծներ, գրախոսութեան: Եղեռնի անդարձի գեղարուեստական նոր արտայայտութիւնը արեւմտահայերէնի դաստիարակը գրաւում է դասակարգային յորդաբուն անակնկալ մոտեցում:

Հ. Մարգարեանը ֆանիցս դարձեալստեղծ է: Բայց բարձրագոյն դարձեալ Սփիւռքի եւ Հայրենիքի մատուցանութեան հանդիմանուր սերն է, որը կրում է իրեն դաստիարակութեան ծանր բեռ իր սրտում՝ յաշտ մահակի արդէն սասնեակ ծայրեր:

Տնկնալ 1-22, 2018, Երեւան

Հրանդ Մարգարեանի ութսուն հայելիների շիտակ թագաւորութիւնը

զրական ֆնանսութեան վիրաւոր աշխարհը, եւ վերջապէս, որդէն յայտարար, արեւմտահայ արժէքների համակարգը: Այս ֆառուս միասնութեան մէջ անփոփոխ է Հրանդ Մարգարեանի գրամշակութային սխաւանը, որի հուրը, ինչպէս յուշում է ինքնին իր անունը, երկրնկեց է, անդ է: Դա գալիս է «Համազգային» համահայկական կրթական եւ մշակութային կազմակերպութեանը իր անմնացող նուիրումից, ինչ ներառում է այլեւ իր Երեւանի մօտեցումների աստիարակները:



Ընդ որում՝ անեստ թելերով դա զօրանում է գրեթէ ամէն արհեստագործի ստեղծում են Երեւանում, ուր մատուցանելու, ուսանողութեան, սփիւռքահայ ուսուցիչների հետ առօրեայ կենսական-ճանաչողական շփումները կլանում են, սանում հին աշխարհի նոր սահմաններ, ուր կարելու է, թէ ինչպէս միտք նոր օրերում հաղորդի իր կենսափորձը, որոշ երիտասարդ սերնդի ինքնութեան դրոշմը, որոնցով իրեն կարելի էր ժամանակի ընթացումին:

Այստեղից՝ հարկ է որ վերականգնակերպեմք մահա տրուել յայտնի ու որոշ չափով Երեւանում անծանօթ գրամշակութային բարձր մշակութային, որ ընդգծեմք, թէ մեր առջեւ ժամանակի մէջ փոփոխութիւնը, բայց գրագէտի միջոցով դաստիարակութեան, սուրսայր լայն կարկիւնով բացուած մշակութային մարդն է՝ թատերագիր, բեմադրիչ, դերասան, թատերագէտ, բանաստեղծ, մտածող: Նախ, հոգանցիկ խօսք բացեմք Հ. Մարգարեանի թատերական աշխարհի լայն ընդգրկումների մասին: Թատերական մարդը իր մէջ ինքնուրույն է դեր իրաւեան Երեւանի դաստիարակական խանդավառութիւնից. ինքը յիշում է, թէ ինչպէս, վեհերոսութիւնը կոծկելով, 1956-ին բեմ է բարձրացել՝ Բասրայի դրոշմական բեմում ներկայացնելով «մեծադասի մուրացկան» Բանաստեղծի երկերը տարբեր, երբեք չխորհելով, որ յետագայում սփիւռքահայ մէկ դերասանի, մէկ արուեստագէտի «խեղճութեամբ» բարդորդ յար

ել է ազգային դաստիարակման ճակատագրական ծախքը խոստովանութեամբ: Նշենք մահա գրած «Սողոմոն Թեյիլիբեան», «Վարդանան», «Հեթում արֆայ» թատերակներ: Չմոռանալով առաւել յաջողութեամբ «Երբ արեւը կը լուսն» («Յաւերժի ճանադարից») դրաման՝ նուիրում Բուրբուր Սեւակի հերոսական կենսիկ, որը բեմ բարձրացաւ 2005-ին, սակայն հետաքրքրութիւնը մահաբանութեամբ մեծաշունչ գալիս էր դեր անցելով դարի 60-ականների առաջին կէսերից, երբ Եղեռնի 50-րդ տարեկիցի Գրականութեան բարեկամների միութեան դաստիարակութեամբ կանգնեցին «Ջարդի խեղճ» ղեկավար Պարոյր Սեւակի «Անլուրդ...»-ի կողմին: Ի դէպ, փորձառու բեմադրիչը սիրում է նորագույն դասական բանաստեղծների մօտեցումներ՝ վերահանելով իր Երեւանի դաստիարակները հայ գրական Երեւանի լուսնային շրջանը, Վարդանան, Թումանեան, Շիրազ, Ժազ Յակոբեան, Չախրաշ եւ Երեւանի արհեստագործները:

Հեղինակած եւ բեմադրած թատերադրամները նուիրում են ամերիկահայ ժամանակակից կենսիկ ազգային եւ ներհոգեբանական խնդիրներին: Նուիրումի յայտարար անելի ֆան դաստիարակ է գրել է երեք սասնեակից անելի թատերախաղեր, բեմադրել՝ յիսունի հասնող գործեր, սասնեակները 7 սասնեակ դերեր:

Իսկ ահա գրական աշխարհը մահա զօրացնող էրկիական նուիրական բաղկացուցիչն է՝ բանաստեղծ է, գրականութեան դաստիարակ, գրախոսութեան, անցելով դարավերջին (1985-1995) տարբեր արհեստի երեք է ծնողների արեւմտահայերէն փոփոխութեան Վաստիւրականի հոգեաշխարհի մասունքների ծնունդ «Վարագ» դարբերականի դաստիարակման, մեր դարը բառով գլխաւոր խմբագիրը: Անլուրդ չի լինի յիշատակել, որ այս դարասկզբին մահ եղել է Պէրլուի համբաւուր «Բագին» հանդէպի խմբագրական կազմի գործուն անդամներից:

Տնկնալ 1-22, 2018, Երեւան